CRACO-
VIAE IOAN.
SANDECIVS
EXCVDEBAT.
MENSE AV-
GVSTO AN.
M.D.XXX.

IVNII IVVE-
NALIS AQVINATIS
SATYRAE DECEM ET SEX,
AD IMITATIONEM ALDI-
NI EXEMPLARIS
EMENDATAE.

PRAETEREA NON MVLTO PRIDEM CV-
rionis scholijs margini appositis, nunc uero
satyræ cuilibet subnexis, illustratæ. Quæ
uice breuis commẽtarij esse possunt.

HEXASTICHON AD STVDIOSVM
LECTOREM.

V t confert, uicijs purgatum carmen habere,
Cum doctis scholijs sic iuuat usq; legi.
Quo magis hunc moneo librũ nunc esse legendũ
Quod careat mendis, & niteat scholijs
Est tibi præterea tanto hic magis autor amandus,
Quanto plus alijs anteferendus erit.

M. Benedictus faciebat.

fratri magis

trar

agnali Sosober

dusk

dulcor est qualitas et comon

quia sani sc iacoby

IVNII IVVE=NALIS AQVINATIS SATYRAE DECEM ET SEX, AD IMITATIONEM ALDI=NI EXEMPLARIS EMENDATAE.

PRAETEREA NON MVLTO PRIDEM CV=*rionis scholijs margini appositis, nunc uero satyræ cuilibet subnexis, illustratæ. Quæ uicæ breuis commẽtarij esse possunt.*

HEXASTICHON AD STVDIOSVM LECTOREM.

Vt confert, uicijs purgatum carmen habere,
Cum doctis scholijs sic iuuat usq; legi.
Quo magis hunc moneo librũ nunc esse legendũ
Quod careat mendis, & niteat scholijs
Est tibi præterea tanto hic magis autor amandus,
Quanto plus alijs anteferendus erit.

M. Benedictus faciebat.

IVVENALIS VITA.

IUnius Iuuenalis/ut Suidas testatur/vixit tempore Domitiani Imperatoris/oriundus ex Aquino Volscorum oppido/quemadmodum ipse videtur innuere Satyra quinta/circa finem/cum ait. Ergo vale nostri memor: quotiens te Roma tuo refici properantem reddet Aquino. Quanquam non desunt qui Suide fidem eleuare conentur/hac certe in parte/ea cōiectura ducti/quod liberius scripserit in ipsum quoq; Imperatorem/quam ut ferri potuerit si vixisset. Sub Traiano igitur Satyras scripsisse volunt: neq; verisimile esse/ quod ille ait/a Paride histrione actum fuisse in exilium in Pentapolim que est in Lybia/cum Domitiano mortuo nihil potuerit Paris. Utcunq; est/certe Sidonius Apollinaris id videtur significare cum ait/si tamen illum intelligit. Nec qui consimili deinde casu Ad vulgi tenuem strepentis auram Irati fuit histrionis exul. De eius morte parum constat/nisi quod in exilio vitam finisse arbitrantur.

ARGVMENTA SATYRARVM.

Prima docet satyræ causas: formamq; libelli.
Qui simulant Curios Satyra patuere Secũda
Ex urbe Vmbritij digressum Tertia narrat.
Quarta quidẽ Crispinũ odit: aliũq; Neronẽ.
Ganeo quæ tollerat parasitus Quinta notauit.
Sexta hæc infidas mulieres pandit abunde.
Septima demonstrat Romam nil ferre poetis.
Nobilis Octaua propria uirtute uocatur.
Turpia qui tolerant Nona carpuntur auari.
Curæ hominũ Decima rerũq; libido notãtur.
Arguit Vndecima uates conuiuia lauta.
Bissena arguit Satyra captator auarus.
Tertia post decimã solatur dãna dolentes.
In Decia quarta dãt praua exẽpla parẽtes.
Numina diuersa Aegypti Penultima mõstrat
Vltima militiæ felicis præmia narrat.

SATIRA PRIMA.

SEMPER ego auditor tantũ? nunquã ne reponã
Vexatus toties rauã theseide Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas?
Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus & in tergo, nec dum finitus, Orestes?
Nota magis nulli domus est sua, quàm mihi lucus
Martis, & æolijs uicinum rupibus antrum
Vulcani. Quid agant menti, quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtiuæ deuehat aurum
Pelliculæ, quantas iaculetur Monychus Ornos,
Frontonis Platani, conuulsáq; marmora clamant
Semper, & assiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem à summo, minimóq; poeta.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus, & nos
Consilium dedimus Syllæ, priuatus ut altum
Dormiret. stulta est clementia, cum tot ubiq;
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus,
Si uacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat spado, Meuia thuscum
Figat aprum, & nuda teneat uenabula mamma,
Patricios omnes opibus cum prouocet unus.
Quo tõdente grauis iuueni mihi barba sonabat,

4 Cum pars niliacæ plebis, cum uerna Canopi
Crispinus, tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile est satyram non scribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se?
Causidici noua cum ueniat lectica Mathonis
5 Plena ipso, & post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa
Quod superest, quẽ Massa timet, quẽ munere palpat
Carus & à trepido Thymele summissa Latino,
Cum te summoueant, qui testamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima summi
Nunc uia processus, uetulæ uesica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem,
Partes quisq; suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat sanè mercedem sanguinis, & sic
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut lugdunensem Rethor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira?
Cum populũ gregibus comitum præmat hic spoliator
Pupilli prostantis? at hic damnatus inani
Iuditio. quid enim saluis infamia nummis?
6 Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur dijs
Iratis, at tu uictrix prouintia ploras.
Hæc ego non credam uenusina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? sed quid magis heracleas,

Aut diomedeas, aut mugitum labyrinthi?
Et mare percussum puero, fabrumq; uolantem?
Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi
Ius nullum uxori, doctus spectare lacunar, 7
Doctus & ad calicem uigilanti stertere naso,
Cum fas esse putet curam sperare cohortis
Qui bona donauit præsepibus, & caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam, puer Automedon nam lora tenebat,
Ipse lacernatæ cum se iactaret amicæ.
Non ne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cum iam sexta ceruice feratur
Hinc atq; inde patens, ac nuda penè cathédra, 8
Et multum referens de Mecœnate supino
Signator falso qui se lautum, atq; beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat uda.
Occurrit matrona potens, quæ molle calenum
Porrectura uiro miscet sitiente rubetam,
Instituitq; rudes melior Locusta propinquas 9
Per famam, & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignum,
Si uis esse aliquis. probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum uetus, & stantem extra pocula caprũ. 10
Quem patitur dormire nurus corruptor auaræ?
Quem sponsæ turpes? & prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio uersum

11 Qualemcunq; potest, quales ego, uel Cluuienus.
12 Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor
Nauigio montem ascendit, sortesq; poposcit,
Paulatimq; anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.
Quicqd agunt homines, uotum, timor, ira, uoluptas,
Gaudia, discursus, nostri farrago libelli est.
Et quando uberior uitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos? neq; enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca.
Prælia quanta illic dispensatore uidebis
Armigero. simplex ne furor sestertia centum
Perdere? & horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit uillas? quis fercula septem
13 Secretò cœnauit auus? nunc sportula primo
Limine parua sedet, turbæ rapienda togatæ,
Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne
Suppositus uenias, ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies, iubet à præcone uocari
Ipsos troiugenas. nam uexant limen & ipsi
Nobiscum? da prætori, da deinde tribuno.
Sed libertinus prior est, prior inquit ego sum.
Cur timeam, dubitemue locum defendere? quamuis
Natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem, sed quinq; tabernæ
Quadraginta parant. quid confert purpura maius

O ptandum, ſi laurenti cuſtodit in agro
C onductas Coruinus oues? ego poſſideo plus
P allante, & Licinis, expectent ergo tribuni. 14
V incant diuitiæ, ſacro nec cedat honori
N uper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quando quidem inter nos ſanctiſſima diuitiarum
M aieſtas, & ſi funeſta pecunia templo
N ondum habitas, nullas nummorũ ereximus aras,
V t colitur pax, atq; fides, uictoria, uirtus,
Quæq; ſalutato crepitat concordia nido.
S ed cum ſummus honor finito computet anno, 15
S portula quid referat, quantum rationibus addat,
Quid facient comites, qbus hinc toga, calceus hinc eſt,
E t panis, fumuſq; domi? denſiſſima centum
Quadrantes lectica petit, ſequiturq; maritum
L anguida, uel prægnans, & circumducitur uxor.
H ic petit abſenti nota iam callidus arte
O ſtendens uacuam, & clauſam pro coniuge ſellam.
G alla mea eſt inquit, citius dimitte, moraris.
Profer Galla caput. noli uexare, quieſcit.
I pſe dies pulchro diſtinguitur ordine rerum.
S portula. deinde forum, iuriſq; peritus Appollo,
A tq; triumphales, inter quas auſus habere 16
N eſcio quis titulos Aegyptius, aq; arabarches,
C uius ad effigiem non tantum meiere fas eſt,
V eſtibulis abeunt ueteres, laſſiq; clientes,
V otaq; deponunt, quanquam longiſſima cœnæ

Spes homini, caules miſeris, atq́; ignis emendus.
17 Optima ſyluarum interea, pelagiq́; uorabit
Rex horum uacuisq; toris tantum ipſe iacebit.
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia menſa.
Nullus iam paraſitus erit, ſed quis feret iſtas
Luxuriæ ſordes? quanta eſt gula, quæ ſibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præſens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum Pauonem in balnea portas,
Hinc ſubitæ mortes, atq́; inteſtata ſenectus.
It noua, nec triſtis per cunctas fabula cœnas
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod noſtris moribus addat
Poſteritas, eadem cupient, facientq́; minores.
18 Omne in præcipiti uitium ſtetit. utere uelis,
Totos pande ſinus, dicas hic forſitan, unde
Ingenium par materiæ? unde illa priorum
Scribendi quodcunq; animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoſcat Mutius, an non?
Pone Tigillinum, teda lucebis in illa,
Qua ſtantes ardent, qui fixo gutture fumant.
Et latum media ſulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
Penſilibus plumis, atq; illinc deſpiciat nos?
Cum ueniet contra, digito compeſce labellum,

Accusator erit, qui uerbum dixerit hic est. 19
Securus licet Aeneam, rutulumq́; ferocem
Committas, nulli grauis est percussus Achilles,
Aut multum quæsitus Hylas, urnamq́; secutus.
Ense uelut stricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus, tacita sudant præcordia culpa,
Inde iræ, & lachrimæ. tecum prius ergo uoluta 20
Hæc anime ante tubas. Galeatum serò duelli
Pœnitet. experiar quid concedatur in illos,
Quorum flaminia tegitur cinis, atq; latina,

SCHOLIA CVRIONIS.

Semper ego. *Queritur Otium suum sibi perire.*
dum ignauus ad fastidium poetas recitantes cogitur au 1
dire, cum tamen ipse aliquid posset scribere. **Nota**
magis. *Quotidie nihil aliud quam recitant mihi histo* 2
rias aut fabulas suas quas scripserunt. **Cur tamē.**
Quod potissimum satyram scribat, mores sui temporis 3
sceleratissimos dicit esse in caussa. **Cum pars.** *Cina*
mus ex tonsore, at Crispinus è seruo facti erant equi- 4
tes. **Magni delator.** *Marcus Regulus impera*
toris amicus maximus delator, adeo & etiam alijs de 5
delatoribus formidabilis erat. **Exul ab octaua.**
Non solum securus est, sed ante tempus cibo destinatū 6
genio indulget, quod erat hora nona. **Cum leno.**
Leno, idest maritus, qui uxorem prostituit, quæ cum nō 7
possit adulteri sui ius hæreditatis capere, accipiat ipse,

8 **Sexta ceruice feratur.** *Hexaphoro fera-*
tur Regulus *ille omnium bipedum(ut* Plinius *ait.li.*I.
9 Ep*ſtola quinta)nequiſſimus.* **Locuſta.** Mulier *ue-*
neficæ,cuius opera uſus eſt Nero,Britãnicumq; *ſuſtulit,*
10 *ut teſtis eſt Suetonius in uita* Neronis *de parricidio eius.*
11 **Pocula capr,** *Caper qui fit in cœlatura poculorũ.*
12 **Cluencius.** *Ironia.* **Ex quo deuca.** *Argu*
mentum ſatyræ noſtræ ſunt uitiorum genera,quæ ab or
13 *be condito cæperunt ad hæc tempora magis ac magis*
inualeſcere. **Nunc ſportula.** *Sportula quæ olim*
in uſum pauperum clientum reperta erat iam diſpen-
ſatur in ditiſſimos quoſq;,Quem locum pulcherrime de
clarat Budeus *in annotationibus prioribus pandecta-*
14 *rmu in fine.* **Pallante,& Li.** *Pallas* Claudij *liber*
tus ditiſſimus prætorijs ornamẽtis donatus p Claudiũ.
15 **Sed cum ſumus ho.** *Si diuites ſportulam cap-*
tent, quid non fatient clientes quibus hinc ſuppeditatur
16 *res domeſtica.* **Atq; triumphales.** *Triumpha-*
les ſtatuæ erãt in foro Auguſti, *quas ipſe dedicauerat.In*
ter quas tandẽ Criſpinus *non ueritus ſit collocari homo*
17 *libertinus.* **Optima ſilua.** *In uoracitatem & Gu-*
lam Roma. *Qui excluſis omnibus, tantum uentri ſuo*
indulgebant, unde morbi ſubitæq; oriebantur mortes.
18 **Vtere uelis.** *Hortatur ſeipſum poeta ad ſcribendũ*
quum abunde ſuppetat materia, tametſi non ſit libere
19 *loq̃ ſecurum,ne ſupplitio afficiatur inſigni.* **Qui uer**
20 **bum dixerit.** *Alius. Verum.* **Tecum prius**

Verba monitoris indicantis periculum, ne eum Coryceus aliquis deferat, tutiusq; esse historias aut fabulas scribere, quem admodum Virgilius & Homerus.

SATYRA SECVNDA.

V Ltra Sauromatas fugere hic libet, & glaciale
O ceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui curios simulant, & bacchanalia uiuunt,
I ndocti primum, quanquam plena omnia gypso
C hrysippi inuenias, nam pfectissimus horum
S i quis Aristòtelem similem uel Pittacon emit,
E t iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
F rontis nulla fides. quis enim non uicus abundat
T ristibus obscœnis? castigas turpia, cum sis
I nter socraticos notissima fossa cinædos.
H ispida membra quidem, & duræ per brachia setæ
P romittunt atrôcem animum, sed podice leui
C æduntur tumidæ medico ridente mariscæ,
R arus sermo illis, & magna libido tacendi,
A tq; supercilio breuior coma. uerius ergo,
E t magis ingenue Peribonius. hunc ego fatis
I mputo, qui uultu morbum, incessuq; fatetur.
H orum simplicitas miserabilis. his furor ipse
D at ueniam. sed peiores, qui talia uerbis
H erculis inuadunt, & de uirtute locuti
C lunem agitant. ego te ceuentem Sexte uerebor
I nfamis Varillus ait, quo deterior te?

4 Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo,
5 Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
6 Concubitu? qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus, atq; ipsis Veneri, Martiq; timendas,
Cum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam
Solueret, & patruo similes effunderet offas.
Non ne igitur iure, ac merito uitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & castigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, ubi nunc lex Iulia? dormis?
Ad quem subridens, fœlicia tempora, quæ te
Moribus opponunt, habeat iam Roma pudorem.
7 Tertius è cœlo cecidit Cato, sed tamen unde
Hæc emis? hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ
Quod si uexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet Scatinia. respice primum
8 Et scrutare uiros. faciunt hi plura, sed illos
Defendit numerus. iunctæq; umbone phalanges,
Magna inter molles concordia. non erit ullum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam,

Hiſpo ſubit iuuenes, & morbo pallet utroq;.
Nunquid nos agimus cauſas, ciuilia iura
Nouimus? aut ullo ſtrepitu fora ueſtra mouemus?
Luctantur paucæ, comedunt colliphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathiſq; peracta refertis
Vellera, uos tenui prægnantem ſtamine fuſum
Penelópe melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit reſidens in codice pellex.
Notum eſt, cur ſolo tabulas impleuerit Hiſter
Liberto, dedèrit uiuus cur multa puellæ.
Diues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atq; tace. donant arcana cylindros.
De nobis poſt hæc triſtis ſententia fertur.
Dat ueniam coruis, uexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi uera, ac manifeſta canentem
Stoiädæ, quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alij, cum tu multitia ſumas 10
Cretice? & hanc ueſtem populo mirante perores
In proculas, & Pollineas? eſt mœcha Labulla.
Damnetur, ſi uis, etiam Carphinia, talem
Non ſumet damnata togam. ſed Iulius ardet,
Aeſtuo, nudus agas. minus eſt inſania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modo uictor, & illud
Montanum poſitis audiret uulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore iudicis iſta
Si uideas? quæro an deceant multitia teſtem.

Acer, & indomitus, libertatisq́; magister
Cretice pelluces dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures. sicut grex totus in agris
Vnius scabie cadit, & porrigine porci,
Vuaq́; conspecta liuorem ducit ab uua.
Foedius hoc aliquid quandoq; audebis amictu.
11 Nemo repente fuit turpissimus. accipient te
Paulatim qui longa domi redimicula sumunt
Frontibus, & toto posuere monilia collo,
Atq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere deam. sed more sinistro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara deæ maribus patet. ite profanæ
Clamatur, nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia secreta coluerunt orgia teda
12 Cecropiam soliti baptæ lassare Cotyttó.
Ille supercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu, pingitq́; trementes
Attollens oculos, uitreo ille bibit priapo,
Reticulumq́; comis auratum ingentibus implet
Cœrulea indutus scutulata, aut galbana rasa,
Et per Iunonem domini iurante ministro.
Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis.
13 Actoris Aurunci spolium, quo se ille uidebat
Armatum, cum iam tolli uexilla iuberet,
Res memoranda nouis annalibus, atq; recenti
Historia, speculum ciuilis sarcina belli.

Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem summi constantia ciuis,
Ebria in campo spolium affectare palati,
Et pressum in faciem digitis extendere panem,
Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœsta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus uerbis pudor, aut reuerentia mensæ.
Hic turpis Cybeles, & fracta uoce loquendi
Libertas, & crine senex phanaticus albo
Sacrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendusq; magister.
Quid tamen expectant, phrygio quos tẽpus erat iam
More superuacuam cultris abscindere carnem?
Quadraginta dedit Gracchus sestertia dotem
Cornicini, siue hic recto cantauerat ære. 14
Signatæ tabulæ. dictum feliciter ingens.
Cœna sedet. gremio iacuit noua nupta mariti.
O proceres censore opus est. an aruspice nobis?
Scilicet horreres, maioraq; monstra putares,
Si mulier uitulum, uel si bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flammea sumit
Arcano qui sacra ferens nutantia loro 15
Sudauit clypeis ancilibus. ó pater urbis
Vnde nefas tantum latus pastoribus? unde
Hæc tetigit Gradiue tuos urtica nepotes?
Traditur ecce uiro clarus genere, atq; opibus uir.
Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,

Nec quæreris patri. uade ergo, & cede seueri
Iugeribus campi, quem negligis. offitium cras
Primo sole mihi peragendum in ualle Quirini
16 Quæ causa officij? quid queris? nubit amicus,
Nec multos adhibet, liceat modo uiuere, fient,
Fient ista palàm, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quod nequeũt parere, & partu retinere maritos.
Sed melius, quod nil animis in corpore iuris
Natura indulget, steriles moriuntur, & illis
Turgida non prodest condita pixide Lyde,
Nec prodest agili palmas præbere luperco.
Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
17 Lustrauitq; fuga mediam gladiator arenam
Et Capitolinis generosior, & Marcellis,
Et Catulis, Paulisq; minoribus, & Fabijs, &
Omnibus ad podium spectantibus, his licet ipsum
Admoueas, cuius tunc munere retia misit.
Esse aliquos manes, & subterranea regna,
18 Et contum, & stygio ranas in gurgite nigras,
Atq; una transire uadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui non dum ære lauantur.
Sed tu uera puta. Curius quid sentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius, manesq; Camilli?
Quid Cremeræ legio, & Cannis consumpta iuuentus,
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra uenit, cuperent lustrari, si qua darentur

Vmbra uenit, cuperent lustrari, si qua darentur
Sulfura cum tedis, et si foret humida Laurus.
Illuc heu miseri traducimur. arma quid ultra
Littora Iuuernæ promouimus? & modo captas
Orcadas? ac minima contentos nocte Britanos?
Sed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
Non faciunt illi, quos uicimus, & tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis 19
Mollior ardenti sese indulsisse tribuno.
Aspice quid faciant commertia. uenerat obses.
Hic fiunt homines. nam si mora longior urbem
Indulsit pueris, nonnunquam deerit amator,
Mittentur ibracæ, cultelli, frena, flagellum.
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

SCHOLIA IN EANDEM.

Qui curios. *In eos qui impudenter aliorum uitam* 1
censebant, cum ipsi uitijs intercutibus maderent. **Ma-** 2
risce. *Marisca fici genus, & bulcus quod medici fun-*
gum uocant. **Hunc ego satis.** *Tollerabilior aper-* 3
te malus quam hypocrita & seuerus. **Loripedem** 4
rectus. *Culpa careat necesse est, alieni uicij castiga-*
tor. **Qualis erat.** *Domitianus Iuliam fratris fi-* 5
liam, quæ marito nupserat, corrupit reuocata lege Iu-
lia. **Habeat iam Roma pudorem.** *Ironia.* 6
Debet Scatinia. *Lex Scatinia contra eos qui mu-* 7
liebria patiebantur, quos peculiariter insectatur poëta
hac Satyra. **Vos lanam.** *Virorum mollicies.* **No-** 8

9 tum est. Hister pacuuius, cuius alibi meminit, qui li
bertum hæredem reliquit, ob turpitudinem ab illo sibi
10 præstitã. Nõ faciẽt alij. Maior est honestatis ratio
in adultera si in publicum procederet, quam in te, qui
eius rei censuram tibi assumis cum sis ipse perditissimus
11 Nemo repente. In sacerdotes Mineruæ, quos in
12 Albano Domitianus instituerat. Baptę. Baptæ Eu-
polidis Comœdia, in sacra quæ Cotytia dicebantur, in
13 quibus peruigilabant, non sine flagitijs. Actoris
Arũci. Hemistichium Virgilianũ ironicæ speculũ, ho
14 minis fortissimi spolium uocans. Recto cantaue.
15 Recto ære, tubicen erat inquit, aut certe cornicẽ Qui
sacra. Salij Martis sacerdotes, soli ancyle è cœlo dela
16 psum ferebant & pertractabant. Quæ causa
officij. Pœna matrimonij fœde contracti ut nunquã
17 pariant nuptæ. Tunicati fuscina. Fuscina ludus
gladiatorius, in quo Retiarius fuscina & reti uteba-
18 tur. Esse aliquos. Si inquit crederet esse inferos
is, cuius iussu tot milia trucidantur, non exiberet gladia
tores cum tanta carnificina, sed certe crederet, si sape-
19 ret. Zalates. Zalates obses Armenius contagione
morum corruptus, turpe obsequium tribuno præstitit

SATYRA TERTIA.

Quamuis digressu ueteris confusus amici,
Laudo tamen uacuis quod sedem figere Cumis
Destinet, atq; unum ciuem donare Sibyllæ.

Ianua Baiarum eſt, & gratum littus, amœni
Seceſſus, ego uel Prochytam præpono Suburræ.
Nam quid tam miſerum, & tā ſolum uidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapſus
Tectorum aſſiduos, ac mille pericula ſæuæ
Vrbis, & Auguſto recitantes menſe poëtas?
Sed cum tota domus rheda componitur una,
Subſtitit ad ueteres arcus, madidamq; Capenam,
Hic ubi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ.
Nunc ſacri fontis nemus, & delubra locantur 2
Iudæis, quorum cophinus, fœnumq; ſupellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iuſſa eſt 3
Arbor, & eiectis mendicat ſylua camœnis.
In uallem Aegeriæ deſcendimus & ſpeluncas
Diſſimiles ueris. quanto præſtantius eſſet
Numen aquæ, uiridi ſi margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum uiolarent marmora tophum?
Hic tunc Vmbritius quando artibus, inquit, honeſtis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor eſt, here quám fuit, atq; eadem cras
Deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas, 4
Dum noua canities, dum prima, & recta ſenectus,
Dum ſupereſt Lacheſi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.
Cedamus, patria uiuant Arturius iſtic,
Et Catulus, maneant qui nigrum in candida uertunt,

Queis facile eſt ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad buſta cadauer.
Et præbere caput domina uenale ſub haſta.
5 Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ
6 Perpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & uerſo pollice uulgi
Quemlibet occidunt populariter, inde reuerſi
Conducunt forica*s*. & cur non omnia? cum ſint
Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties uoluit Fortuna iocari.
7 Quid Romæ faciam? mentiri neſcio, librum
Si malus eſt, nequeo laudare, & poſcere, motus
Aſtrorum ignoro, funus promittere patris
Nec uolo, nec poſſum, ranarum uiſcera nunquam
Inſpexi, ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alij, me nemo miniſtro
Fur erit, atq; ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur niſi conſcius? & cui feruens
Aeſtuat occultis animus, ſemperq; tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo uult,
Accuſare poteſt, tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi, quodq; in mare uoluitur aurum,
Vt ſomno careas, ponendaq; præmia ſumas
Triſtis, & à magno ſemper timearis amico.

Quæ nunc diuitibus gens acceptissima nostris, 9
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit. non possum ferre Quirites
Græcam urbem, quãuis quota portio fæcis Achææ.
Iam pridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana secum
Vexit, & ad circum iussas prostare puellas.
Ite, quibus grata est picta lupa barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit rechedipna Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis 10
Aesquilias, dictumq́; petunt à uimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominiq́; futuri.
Iugenium uelox, audatia perdita, sermo
Promptus, & Isæo torrentior. ede quid illum
Esse putes? quemuis hominem secum attulit ad nos
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus, omnia nouit
Græculus esuriens, in cœlum iusseris, ibit. 11
Ad summã nõ Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
Qui sumpsit pennas, medijs sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultusq́; toro meliore recumbet
Aduectus Romam, quo pruna, & coctona uento?
Vsqueadeo nihil est, quod nostra infantia cœlum

Hauſit Auentini bacca nutrita ſabina?
12 Quid quod adulandi gens prudentiſſima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum, ceruibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
13 Miratur uocem anguſtam, qua deterius nec
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare, ſed illis
Creditur, an melior Thaida ſuſtinet, aut cum
Vxorem comœdus agit, uel Dorida nullo
Cultam palliolo, mulier nempe ipſa uidetur,
Non perſona loqui, uacua & plana omnia dicas
Infra uentriculum, & tenui diſtantia rima.
14 Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hœmo,
Natio comœda eſt, rides? maiore cachinno
Concutitur, flet ſi lachrimas aſpexit amici,
Nec dolet, igniculum brumæ ſi tempore poſcas,
Accipit endromydem, ſi dixeris æſtuo, ſudat.
Non ſumus ergo pares, melior qui ſemper, & omni
Nocte, dieq; poteſt alienum ſumere uultum,
A facie iactare manus, laudare paratus,
Si bene ructauit, ſi rectum minxit amicus,
Si trulla inuerſo crepitum dedit aurea fundo.
15 Præterea ſanctum nihil eſt, & ab inguine tutum,
Non matrona laris, non filia uirgo, neq; ipſe
Sponſus leuis adhuc, non filius ante pudicus.

Horum ſi nihil eſt, aulam reſupinat amici.
Scire uolunt ſecreta domus, atq; inde timeri.
Et quoniam cœpit græcorum mentio, tranſi
Gymnaſia, atq; audi facinus maioris abollæ.
Stoicus occidit Baream delator amicum, 16
Diſcipulumq́; ſenex, ripa nutritus in illa,
Ad quam gorgonei delapſa eſt penna caballi.
Non eſt Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis, uel Diphilus, aut Erimanthus,
Qui gentis uitio nunquam partitur amicum.
Solus habet, nam cum facilem ſtillauit in aurem
Exiguum de naturæ, patriæq́; ueneno,
Limine ſummoueor, perierunt tempora longi
Seruitij. nuſquam minor eſt iactura clientis.
Quod porrò officiū, (ne nobis blandiar,) aut quod 17
Pauperis hic meritum? ſi curet nocte togatus
Currere, cum prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem iubeat dudum uigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, aut Modiam collega ſalutet.
Diuitis hic ſerui cludit latus ingenuorum
Filius, alter enim quantum in legione tribuni
Accipiunt, donant Caluinæ, uel Catienæ,
Vt ſemel, atq; iterum ſuper illam palpitet, at tu
Cum tibi ueſtiti facies ſcorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionen deducere ſella.
Da teſtem Romæ tam ſanctum, quàm fuit hoſpes
Numinis Idæi, procedat uel Numa, uel qui 18

Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
Protinus ad censum, de moribus ultima fiet
Quæstio, quot pascit seruos, quot possidet agri
Iugera, quàm multa, magnaq; paropside cœnat.
Quantum quisque sua nummorum seruat in arca,
20 Tantum habet & fidei, iures licet & Samothracum,
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atq; Deos, Dijs ignoscentibus ipsis,
Quid, quod materiam præbet, causasq́; iocorum
Omnibus hic idem, si fœda, & scissa lacerna,
Si toga sordidula est, & rupta, calceus alter
Pelle patet, uel si cõsuto uulnere crassum,
Atq; recens linum ostendit non una cicatrix.
Nil habet infelix paupertas durius in se,
21 Quàm quod ridiculos homines facit. exeat inquit,
Si pudor est, & de puluino surgat equestri,
Cuius res legi non sufficit, & sedeant hic
Lenonum pueri quocunq; in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenesq́; lanistæ.
Sic libitum uano, qui nos distinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit censu minor? atq; puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
Haud facile emergunt, quorum uirtutibus obstat
Res angusta domi. sed Romæ durior illis

Conatus, magno hospitium miserabile, magno
Seruorum uentres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus subito ad Marsos mensamq́; Sabellam, 22
Contentusq́; illic ueneto, duroq́; cucullo.
Pars magna Italie est(si uerum admittimus,)in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus, ipsa dierum
Festorum herboso colitur si quando theatro
Maiestas, tandemq́; redit ad pulpita notum
Exodium, cum personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.
Aequales habitus illic, similemq́; uidebis 23
Orchestram, & populum, clari uelamen honoris.
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
Hic ultra uires habitus nitor, hic aliquid plus,
Quàm satis est, interdum aliena sumitur arca.
Commune id uitium est. hic uiuimus ambitiosa
Paupertate omnes. quid te moror? omnia Romæ
Cum prætio, quid das, ut Cossum aliquando salutes?
Vt te respitiat clauso Veiento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati,
Plena domus libis uenalibus. accipe, & illud
Fermentum tibi habe, præstant tributa clientes.
Cogimur & cultis augere peculia seruis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam? 24
At positis nemorosa inter iuga Volsinijs, aut
Simplicibus Gabijs, aut proni Tyburis arce?

25

52 *Nos urbem colimus tenui tibicine fultam*
Magna parte ſui. nam ſi labentibus obſtat
Villicus, & ueteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente iubet dormire ruina.
Viuendum eſt illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus, iam poſcit aquam, iam friuola transfert
26 *Vcalegon, tabulata tibi iam tertia fumant.*
Tu neſcis, nam ſi gradibus trepidatur ab imis
Vltimus ardebit, quem tegula ſola tuetur
A pluuia, molles ubi reddunt oua columbæ.
27 *Lectus erat Codro Procula minor, urceoli ſex*
Ornamentum abaci, necnon & paruulus infra
Cantharus, & recubans ſub eodem marmore Chiron
Iamq; uetus græcos ſeruabat ciſta libellos,
Et diuina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus, quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nil, ultimus autem
Aerumnæ cumulus, quod nudū, & fruſtra rogantē
Nemo cibo, nemo hoſpitio, tectoq; iuuabit.
28 *Si magna Aſtyrij cecidit domus, horrida mater,*
Pullati proceres, differt uadimonia prætor.
Tunc gemimus caſus urbis, tunc odimus ignem,
Ardet adhuc, & iam occurrit qui marmora donet.
Conferat impenſas, hic nuda, & candida ſigna,
Hic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti,
Phecaſianorum uetera ornamenta deorum,
Hic libros dabit, & forulos, mediamq; Mineruam,

Hic modium argenti, meliora, ac plura reponit
Perſicus orborum lautiſſimus, & merito iam
Suſpectus, tanquam ipſe ſuas incenderit ædes.
Si potes auelli circenſibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Fruſinoone paratur, 29
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
Hortulus hic, puteusq; breuis, nec reſte mouendus,
In tenues plantas facili diffunditur hauſtu.
Viue bidentis amans, & culti uillicus horti,
Vnde epulum poſſis centum dare Pythagoreis.
Eſt aliquid quocunq; loco, quocunq; receſſu,
Vnius ſeſe dominum feciſſe lacertæ.
Plurimus hic æger moritur uigilando, ſed illum 30
Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti ſtomacho. nam quæ meritoria ſomnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi, rhedarum tranſitus arcto
Vicorum inflexu, & ſtantis conuitia mandræ
Eripiunt ſomnum Druſo, uitulisq; marinis. 31
Si uocat officium turba cedente uehetur
Diues, & ingenti curret ſuper ora Liburno, 32
Atq; obiter leget, aut ſcribet, uel dormiet intus,
Namq; facit ſomnum clauſa lectica feneſtra,
Ante tamen ueniet, nobis properantibus obſtat
Vnda prior, magno populus premit agmine lumbos
Qui ſequitur, ferit hic cubito, ferit aſſere duro
Alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam.

Pingula crura luto, planta mox undiq; magna
Calcor, & in digito clauus mihi militis hæret.
Nonne uides quanto celebretur sportula fumo?
Centum conuiuæ, sequitur sua quenq; culina.
33 Corbulo uix ferret tot uasa ingentia, tot res
Impositas capiti, quas recto uerticæ portat
Seruulus infelix, & cursu uentilat ignem.
Scinduntur tunicæ sartæ modo, longa coruscat
Sarraco ueniente abies, atq; altera pinum
34 Plaustra uehunt, nutant alte, populoq; minantur.
Nam si procubuit, qui saxa ligustica portat
Axis, & euersum fudit super agmina montem,
Quid superest de corporibus, quis membra, quis ossa
Inuenit? obtritum uulgi perit omne cadauer
More animæ. Domus interea secura patellas
Iam lauat, & bucca foculum excitat, & sonat unctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros uarie properantur, at ille
Iam sedet in ripa, tetrumq; nouitius horret
35 Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis alnum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
Respice nunc alia, ac diuersa pericula noctis,
Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
Testa ferit, quoties rimosa, & curta fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et ledant silicem, possis ignauus haberi,
Et subiti casus improuidus, ad cœnam si

Intestatus eas, adeo tot fata, quot illa
Nocte patent uigiles te prætereunte fenestræ.
Ergo optes, uotumq; feras miserabile tecum,
Vt sint contentæ patulas effundere pelues.
Ebrius, ac petulans, qui nullum forte cecidit 36
Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus.
Ergo non aliter poterit dormire, quibusdam
Somnum rixa facit, sed quamuis improbus annis,
Atq; mero feruens, cauet hunc, quem coccina læna
Vitari iubet, & comitum longissimus ordo,
Multum præterea flammarum, atq; Aenea lampas.
Me, quem Luna solet deducere, uel breue lumen
Candelæ, cuius dispenso, & tempero filum,
Contemnit. miseræ cognosce procemia rixæ,
Si rixa est, ubi tu pulsas, ego uapulo tantum.
Stat contra, stariq; iubet, parere necesse est, 37
Nam quid agas, cum te furiosus cogat, & idem
Fortior, unde uenis exclamat, cuius aceto,
Cuius concha tumes? quis tecum sectile porrum
Sutor, & elixi ueruecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem.
Ede ubi consistas, in qua te quæro proseucha.
Dicere si tentes aliquid, tacitus ue recedas,
Tantumdem est, feriunt pariter, uadimonia deinde
Irati faciunt. libertas pauperis hæc est,
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,

Vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti.
39 Nec tamen hoc tantum metuas, nam qui spoliet te
Non deerit, clausis domibus postquam omnis ubiq;
Fixa cathenatæ siluit compago tabernæ.
Interdum & ferro subitus grassator agit rem,
Armato quoties tutæ custode tenentur
Et Pontina palus, & gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquam ad uiuaria currunt.
Qua fornace graues, qua non incude cathenæ?
Maximus in uinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, & sarcula desint.
Felices proauorum atauos, felicia dicas
Sæcula, quæ quondam sub regibus, atq; tribunis
Vidernut uno contentam carcere Romam.
His alias poteram, & plures subnectere causas,
Sed iumenta uocant, & sol inclinat, eundum est.
Nam mihi commota iam dudum mulio uirga
Innuit, ergo uale nostri memor, & quoties te
40 Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoq; ad eluinam Cererem, uestramq; Dianam
Conuelle à Cumis, satyrarum ego (ni pudet illas)
Adiutor gelidos ueniam caligatus in agros.

SCHOLIA IN EANDEM.

1 **Quamuis digressu.** Ostendit in urbe bonis uiris locum non esse, atq; ob id se gratulari Vmbritio aru spá, q Cumas migret quamuis doleat amicum discedere.
2 **Fontis nemus.** Lucus Aegeriæ nymphæ.

Delubra locantur. *Romanorum auaritia, qui* 3
etiam à mendicis Iudeis tributum exigebant, & quidē
cum in syluis agerent. **Vbi Dedalus.** *Cumis,* 4
cum ex Creta euolasset. **Quondam.** *Alius hic.* 5
Notæ buccæ. *Citharœdi & tubicines eò proue* 6
huntur, ut non solum ludos gladiatorios possint exhibe
re, sed quemuis etiam impune trucident. **Quid Ro** 7
mæ. *Quid Romæ agendum sit, qui in prætio uelit ha*
beri. **Magno timearis.** *Periculosa res magnorū* 8
secreta noscere. **Quæ nunc diuitibus.** *Soli as* 9
sentatores & nebulones sunt in prætio, cuiusmodi
sūt Græculi & Barbari quidam. **Aut alabandis.** 10
Alabanda urbs Cariæ felicissima atq; ob id uoluptati-
bus deditissima. **In cœlum iusseris.** *Quid uis* 11
pollicentur illi, etiam se in cœlum uolaturos, si opus sit
quemadmodum Dædalus. **Quid quod adulan** 12
di. *Græcorum fœda adulatio.* **Miratur vocem.** 13
Eorundem actio. **Nec tamen Antiochus.** 14
Antio. Stratocles. & Demetrius actores comediarum
peritissimi, quorum meminit Quintilianus .li. xi. circa
finem. **Præterea.** *Eorundem libido.* **Stoicus** 15
occidit. *P. Aegnatius pecunia corruptus Soranū* 16
Baream falso testimonio oppreßit. autor Tacitus in Ne
rone. **Quod porro offitiū.** *Pauperis obsequi* 17
um inutile sin diuites, cum ipse magistratus officijs præ
ueniat & alutationibus, maxime autem uetulas orbas
& senes. **Quam fuit hospes.** *. Nasica q* 18

Rheam è Phrigya delatam excœpit hoſpitio.
19 Seruauit trepidam. L Metellus Pontifex ubi
20 ui flammæ uiſum amiſit. Iures & licet Samo.
Pauper ſi per omnia ſacra deieret, peierare creditur.
21 Exeat īquit. Notat Domitianum qui reuocarat le
gem Othonis Trib. plebis iam abolitam, ne in quatuor
decim gradibus ſpectaret, cui nō eſſet cenſus equeſtris
22 Tranſlatus ſubito. Curium Dentatum. in
telligit, q deuictis Samnitibus & Sabinis cōtinentiſſime
23 uixit. Equales habitus. Simplicitas inſpecta-
24 culis municipalium. Quis timet. Tutius extra ur-
25 bem uiuere. Tibicinæ fultam. Tibicem pro fulcī
26 mento. Vcalegon, tabulata. Vcalegon uicinus
alludēs ad illud Virgilij. Iam proximus ardet Vcalegō.
27 Lectus erat Co. Codrus poëta qui ſupra The-
28 ſeida recitabat, homo extremæ paupertatis. Si mag-
na aſtyrij cecidit. Alij Arturij legunt, cuius ſupra
meminit, ut ſcelerati, qui nigrum in candida uertat.
29 Aut fabrateriæ. Fabrateria & Fruſinum oppi-
30 da Campaniæ, in uia Latina. Srabo .lib. 5. Pluri-
31 mus hic. Incommoda pauperum ex inſomnijs. Sō
32 num Druſo. Alius Vrſo. Ora liburno.
Liburno, lecticario ex Liburnia Dalmaticæ uicina re-
33 gione. Corbulo uix. Corbulo uir ualidiſſimus, tē
34 pore Neronis claruit, cuius meminit Tacitus. Plau
ſtra uehunt. Imitatur Horatium qui fere iiſdem
35 uerbis deſcribit urbis tumultus. Porthmea nec.

πορθμέα Portitorem, ut Maro appellat, Charontē, qui animas transfretat. Ebrius ac petulans. 36
Improbitas iuuentutis quæ nō possit dormire nisi quē piam pulsauerit. Stat contra. Contentionis initi 37
um. Quero Proseucha. προσευχὴ oratio 38
hic locus ubi mendicā stipem efflagitant. Nam qui 39
spoliet. Furta & latrocinia committi in media urbe quibus tota ferè scatet. Roma tuo refici. Iuue- 40
nalis patria Aquinum oppidum in uia Latina quæ est Campania, autor Strabo. lib. 5.

SATYRA QVARTA.

ECce iterū Crispinus, & est mihi sæpe uocandus
Ad partes, monstrum nulla uirtute redemptum
A uitijs, æger, solaq; lididine fortis,
Delitias uiduæ tantum aspernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum uectetur in umbra,
Iugera quot uicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix, minime corruptor, & idem
Incestus, cum quo nuper uittata iacebat
Sanguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos.
Sed tunc de factis leuioribus, & tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
Nam quod turpe bonis Tityo, Serioq; decebat
Crispinum, quid agas, cum dira, & fœdior omnī
Crimine persona est? mulum sex millibus emit

Aequantem ſanè paribus ſeſtertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
Consilium laudo artificis, ſi munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram ſenis abſtulit orbi.
Eſt ratio ulterior magnæ ſi miſit amicæ,
Quæ uehitur clauſo latis ſpecularibus antro.
Nil tale expectes, emit ſibi, multa uidemus,
2 *Quæ miſer, & frui non fecit Apicius, hoc tu*
Succinctus patria quondam Criſpine papyro,
Hoc prætium ſquamæ? potuit fortaſſe minoris
Piſcator, quàm piſcis emi, prouincia tanti
Vendit agros, ſed maiores Appulia uendit.
Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putemus
Induperatorem? cum tot ſeſtertia partem
Exiguam, & modicæ ſumptam de margine cœnæ
Purpureus magni ructaret ſcurra palatij,
3 *Iam princeps equitum, magna qui uoce ſolebat*
Vendere municipes fracta de merce ſiluros?
Incipe Calliope, licet hic conſidere, non eſt
Cantandum, res uera agitur, narrate puellæ
Pierides, proſit mihi uos dixiſſe puellas.
Cum iam ſemianimum laceraret Flauius orbem
Vltimus, & caluo ſeruiret Roma Neroni,
4 *Incidit Adriaci ſpatium admirabile rhombi*
Ante domum Veneris, quam dorica ſuſtinet Anchon.
Impleuitq; ſinus, neq; enim minor hæſerat illis,
Quos operit glacies mæotica, ruptaq; tandem

Solibus effundit torpentis ad hostia ponti
Desidia tardos, & longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum cymbæ, liniq; magister
Pontifici summo. quis enim proponere talem,
Aut emere auderet? cum plena & littora multo
Delatore forent, dispersi protinus algæ
Inquisitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitiuum dicere piscem,
Depastumq; diu uiuaria Cæsaris, inde
Elapsum ueterem ad dominum debere reuerti,
Si quid Palphurio, si credimus Armillato 5
Quicqd conspicuum, pulchrumq; ex æquore toto est,
Res fisci est, ubicunq; natat, donabitur ergo,
Ne pereat, iam letifero cedente pruinis
Autumno, iam quartanam sperantibus ægris.
Stridebat deformis hyems, prædamq; recentem
Seruabat, tamen hic properat, uelut urgeat auster,
Utq; lacus suberant, ubi quanquam diruta seruat
Ignem Troianum, & Vestam colit Alba minorem,
Obstitit intranti miratrix turba parumper,
Et cessit, facili patuerunt cardine ualuæ.
Exclusi expectant admissa obsonia patres.
Itur ad Atridem, tunc Picens accipe dixit 6
Priuatis maiora focis, genialis agatur
Iste dies, propera stomachum laxare saginis,
Et tua seruatum consume in sæcula rhombum.
Ipse capi uoluit, quid apertius? & tamen illi

Surgebant cristæ. nihil est, quod credere de se
Non possit, cum laudatur dijs æqua potestas.
Sed deerat pisci patinæ mensura. uocantur
Ergo in concilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie miseræ, magnæq; sedebat
Pallor amicitiæ primus clamante Liburno,
Currite iam sedit, rapta properabat abolla
7 Pegasus, attonitæ positus modo uillicus urbi.
An ne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
Interpres legum sanctissimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
8 Iustitia, uenit & Crispi iucunda senectus,
Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium, maria, ac terras, populosq; regenti
Quis comes utilior, si clade, & peste sub illa
Sæuitiam damnare, & honestum afferre liceret
9 Consilium? sed quid uiolentius aure tyranni?
Cum quo de pluuijs, aut æstibus, aut nimboso
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem, nec ciuis erat, qui libera posset
Verba animi proferre, & uitam impendere uero.
Sic multas hyemes, atq; octogesima uidit
Solstitia, his armis, illa quoq; tutus in aula.
Proximus eiusdem properabat Acilius æui
Cum iuuene indigno, quem mors tam sæua maneret,
Et domini gladijs iam destinata, sed olim

Prodigio par est in nobilitate senectus,
Vnde fit, ut malim fraterculus esse gigantum.
Profuit ergo nihil misero, quod comminus ursos
Figebat Humidas albana nudus arena
Venator. quis enim iam non intelligat artes
Patritias? quis priscum illud miretur acumen
Brute tuum? facile est barbato imponere regi. 10
Nec melior uultu quamuis ignobilis ibat
Rubrius, offensæ ueteris reus, atq; tacendæ.
Et tamen improbior Satyram scribente cinædo. 11
Montani quoq; uenter adest abdomine tardus,
Et matutino sudans Crispinus amomo,
Quantum uix redolent duo funera, sæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire susurro.
Et qui uulturibus seruabat uiscera dacis
Fuscus marmorea meditatus prælia uilla. 12
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam uisæ flagrabat amore puellæ,
Grande, & conspicuũ, nostro quoq; tẽpore mõstrũ
Cæcus, adulator, dirusq́; á ponte satelles, 13
Dignus Arianos qui mendicaret ad axes,
Blandaq́; deuexæ iactaret basia rhedæ.
Nemo magis rhombum stupuit, nam plurima dixit
In leuum conuersus, at illi dextra iacebat
Bellua, sic pugnas Cilicis laudabat, & ictus,
Et pegma, & pueros inde ad uelaria raptos.
Non cedit Veiento, sed ut fanaticus œstro

P ercussus Bellona tuo diuinat, & ingens
O men habes inquit, magni, clariq; triumphi,
R egem aliquem capies, aut de temone britano
E xcidet Aruiragus, peregrina est bellua, cernis
E rectas in terga sudes? hoc defuit unum
F abritio, patriam ut rhombi memoraret, & annos.
Q uid nam igitur censes, conciditur? absit ab illo
14 D edecus hoc Montanus ait, testa alta paretur,
Q uæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
D ebetur magnus patinæ, subitusq; Prometheus.
A rgillam, atq; rotam citius properate, sed ex hoc
T empore iam Cæsar figuli tua castra sequantur.
V icit digna uiro sententia, nouerat ille
L uxuriam imperij ueterem, noctesq; Neronis
I am medias, aliamq; famem, cum pulmo falerno
A rderet, nulli maior fuit usus edendi
T empestate mea, circeis nata forent, an
15 L ucrinum ad saxum, Rutupinóue edita fundo
O strea callebat primo deprendere morsu.
E t semel aspecti littus dicebat echini.
S urgitur, & misso proceres exire iubentur
C oncilio, quos Albanam dux magnus in arcem
T raxerat attonitos, & festinare coactos,
T anquam de Getis aliquid, toruisq; Sicambris
D icturus, tanquam diuersis partibus orbis
Anxia præcipiti uenisset epistola penna.
A tq; utinam his potius nugis tota illa dedisset

Tempora sæuitiæ, claras quibus abstulit urbi,
Illustresq́; animas impune, & uindiæ nullo,
Sed perijt postquam cerdonibus esse timendus 16
Cœperat, hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SCHOLIA IN EANDEM.

Ecce iterum. *In Crispinum Aegyptium flagitijs coopertum, & uentris mancipium inuehitur, atq; per occasionem in Domitiani crudelitatem & luxum.* 1 **Nō fecit Apitius.** *Omnium nepotum, ut ait Plinius, altissimus gurges.* 2 **Iam princeps.** *Crispinus ex ἰχθυοπώλα, eques factus.* 3 **Incidit ad.** *Cum imparet Domitianus alter Nero, Captus est piscis Anchone miræ magnitudinis, qui mox Cæsari fuit exibitus* 4 **Si quid palphu.** *Palphurius Sura delator acerrimus, cum Armillato, quorum meminit Suetonius.* 5 **Iturq́ad Atri.** *Atridem à crudelitate, ut Orestes aut Nero, qui matrem suam occiderunt.* 6 **Pegasus attonitæ.** *Pegasus iurisconsultus celeberrimus tempore Vespasiani Cæsaris.* 7 **Venit & Crispi.** *Vibius Crispus uir facetissimus, & integeerrimus.* 8 **Sed quid violentius.** *Tyranni crudelitas.* 9 **Facile est barbato.** *Facilius imposuit Brutus Tarquinio stolido regi q̃ hodie nostris, si uiueret.* 10 **Scribente cinedo.** *Nerone qui maledicentissimum carmen scripsit in Quintilianum.* 11 **Fuscus marmorea.** *Cornelius Fuscus qui in Dacia perijt.* 12 **Cecus adulator.** *Catullus Messalinus cæcus, sed pestilentissimus* 13

14 *ſycophanta.* **Dedecus hoc.** *Curtius Montanus uentricoſus, & abdomini ſeruiens, propterea ait, eũ*
15 *ſe dignam ſententiam dixiſſe.* **Rutupinoq;.** *Rutupinum oppidum Britãniæ maritimum, Cuius memi*
16 *nit Ptolomeus & Lucanus.* **Sed perĳt.** *Domitianus poſtquam cœpit ſæuire in plebem ſtatim perĳt.*

SATYRA QVINTA.

1 *SI te propoſiti nõ dum pudet atq; eadem eſt mens,*
Vt bona ſumma putes aliena uiuere quadra,
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæſaris ad menſas, nec uilis Galba tuliſſet,
Quamuis iurato metuam tibi credere Teſti.
Ventre nihil noui frugalius, hoc tamen ipſum
Defeciſſe puta, quod inani ſufficiat aluo,
Nulla crepido uacat? nuſquam pons, & tegetis pars
Dimidia breuior? tanti ne iniuria cœnæ?
Tam ieiuna fames? cum poſſis honeſtius illic
Et tremere, & ſordes farris mordere canini?
Primo fige loco, quod tu diſcumbere iuſſus
2 *Mercedem ſolidam ueterum capis offitiorum,*
Fructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
Et quamuis rarum, tamen imputat. ergo duos poſt
Si libuit menſes neglectum adhibere clientem,
Tertia ne uacuo ceſſaret culcitra lecto,
Vna ſimus ait, uotorum ſumma, quid ultra
Quæris? habet Trebius propter quod rũpere ſomnũ

Debeat, & ligulas dimittere sollicitus, ne
Tota salutatrix iam turba peregerit orbem
Syderibus dubijs, aut illo tempore, quo se
Frigida circumagunt pigri sarraca bootæ. 3
Qualis cœna tamen? uinum quod succida nolit
Lana pati, de conuiua Corybanta uidebis,
Iurgia proludunt, sed mox & pocula torques
Saucius, & rubra deterges uulnera mappa,
Inter uos quoties, libertorumq; cohortem
Pugna saguntina feruet commissa lagena.
Ipse capillato diffusum consule potat, 4
Calcatamq; tenet bellis socialibus uuam
Cardiaco nunquam cyathum missurus amico,
Cras bibet albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam, titulumq; senectus
Deleuit multa ueteris fuligine testæ,
Quale coronati Thrasea, Heluidiusq; bibebant 5
Brutorum, & Caßij natalibus, ipse capaces
Heliadum crustas, & inæquales beryllos.
Virro tenet phialas, tibi non committitur aurum,
Vel si quando datur, custos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, unguesq; obseruet acutos.
Da ueniam, præclara illic laudatur iaspis,
Nam Virro, (ut multi) gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in uaginæ fronte solebat
Ponere Zelotypo iuuenis prælatus Hyarbæ. 6
Tu Beneuentani sutoris nomen habentem

S iccabis calicem naſorum quatuor, ac iam
Quaſſatum, & rupto poſcentem ſulfura uitro.
S i ſtomachus domini feruet uinoq́;, ciboq́;,
7 F rigidior Geticis petitur decocta pruinis.
N on eadem uobis poni modo uina querebar,
V os aliam potatis aquam, tibi pocula curſor
G etulus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri.
E t cui per mediam nolis occurrere noctem.
C liuoſæ ueheris dum per monimenta latinæ,
8 F los Aſiæ ante ipſum prætio maiore paratus,
Quàm fuit & Tulli cenſus pugnacis, & Anci.
E t ne te teneam Romanorum omnia regum
F riuola, quod cum ita ſit, tu Getûlum Ganymedem
R eſpice, cum ſities. neſcit tot millibus emptus
P auperibus miſcere puer, ſed forma, ſed ætas
D igna ſupercilio, quando ad te peruenit ille?
9 Quando uocatus adeſt calidæ, gelidæq; miniſter?
Quippe indignatur ueteri parere clienti,
Quodq́; aliquid poſcas, & quod ſe ſtante recumbas.
M axima quæq; domus ſeruis eſt plena ſuperbis.
E cce alius quanto porrexit murmure panem
V ix fractum, ſolidæ iam mucida fruſtra farinæ.
10 Quæ genuinum agitent non admittentia morſum.
S ed tener, & niueus, molliq; ſiligine factus
S eruatur domino, dextram cohibere memento,
S alua ſit artocopi reuerentia, finge tamen te
I mprobulum, ſupereſt illic, qui ponere cogat.

V ix tu consuetis audax conuiua canistris
I mpleri, panisq; tui nouisse colorem.
S cilicet hoc fuerat, propter quod sæpe relicta 11
C oniuge, per montem aduersum, gelidasq; cucurri
A esquilias, fremeret sæua cum grandine uernus
I uppiter, & multo stillaret penula nimbo.
A spice quàm longo distendat pectore lancem
Quæ fertur domino squilla, & quibus undiq; septa 12
A sparagis, qua despiciat conuiuia cauda,
C um uenit excelsi manibus sublata ministri.
S ed tibi dimidio constrictus gammarus ouo
P onitur exigua feralis cœna patella,
I pse uena frano piscem perfundit, at hic, qui
P allidus offertur misero tibi caulis, olebit
L aternam, illud enim uestris datur alueolis, quod
C anna Micipsarum prora subuexit acuta,
P ropter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur, 13
Quod tutos etiam facit à serpentibus atris.
M ulus erit domino, quam misit Corsica, uel quem
T auromenitanæ rupes, quando omne peractum est
E t iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit,
R etibus assiduis penitus scrutante Macello
P roxima, nec patitur tyrrhenum crescere piscem.
I nstruit ergo focum prouintia, sumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia uendat. 14
V irroni murena datur, quæ maxima uenit
G urgite de siculo, nam dum se continet auster,

Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas
Contemnunt mediam temeraria lina charybdim
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
15 *Aut glacie aspersus maculis Tyberinus, & ipse*
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipsi pauca uelim, facilem si præbeat aurem,
16 *Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis*
A Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
Largiri, nanq; & titulis, & fascibus olim
Maior habebatur donandi gloria, solum
Poscimus, ut cœnes ciuiliter, hoc face, & esto,
Esto (ut nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper, post hunc raduntur tubera, si uer
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Maiores, tibi habe frumentum Aledius inquit,
O Libye, disiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio desit,
17 *Saltantem spectas, & chironomonta uolanti*
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia, nec minimo sanè discrimine refert
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur,
Ducêris planta, uelut ictus ab Hercule Cacus,
E ponêre foris, si quid tentaueris unquam
18 *Hiscere, tanq̃ habeas tria nomina, quando propinat*

Virro tibi, ſumitq; tuis contacta labellis
Pocula. quis ueſtrum temerarius uſqueadeo, quis
Perditus, ut dicat regi bibe? plurima ſunt, quæ
Non audent homines pertuſa dicere læna,
Quadringenta tibi ſi quis Deus, aut ſimilis dijs 19
Et melior fatis donaret homuntio, quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus.
Da Trebio, pone ad Trebium, uis frater ab illis
Ilibus? ô nummi uobis hunc præſtat honorem,
Vos eſtis fratres, dominus tamen, & domini rex
Si uis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luſerit Aeneas, nec filia dulcior illo.
Iucundum, & carum ſterilis facit uxor amicum,
Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros tres
In gremium patris fundat, ſimul ipſe loquaci
Gaudebit nido, uiridem thoraca iubebit
Afferri, minimaſq; nuces, aſſemq; rogatum
Ad menſam, quoties paraſitus uenerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino, ſed qualem Claudius edit. 20
Ante illum uxoris, poſt quem nil amplius edit.
Virro ſibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore,
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
Credere quæ poſſis ſurrepta ſororibus Aphris. 21
Tu ſcabie fruêre mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, & galea, metuenſq; flagelli,

Discit ab hirsuta iaculum torquere capella.
Forsitan impensæ Virronem parcere credas,
Hoc agit, ut doleas, nam quæ comœdia? minus
22 Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt
Si nescis, ut per lachrymas effundere bilem
Cogaris, pressoq; diu stridere molari.
Tu tibi liber homo, & regis conuiua uideris,
Captum te nidore suæ putat ille culinæ,
Nec male coniectat. quis enim tam nudus, ut illum
23 Bis ferat Hetruscum puero si contigit aurum?
Vel nodus tantum, & signum de paupere loro?
Spes bene cœnandi uos decipit. ecce dabit iam
Semesum leporem, atq; aliquid de clunibus apri.
Ad nos iam ueniet minor altilis, inde parato,
Intactoq; omnes, & stricto pane tacetis,
Ille sapit, qui te sic utitur, omnia ferre
Si potes, & debes, pulsandum uertice raso
Præbebis quandoq; caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SCHOLIA IN EANDEM.

1 **Si te propositi.** *Ad Trebium amicum, quem monet, ut a uita parasitica se subducat, cum ob multa alia, tum maxime ob contumeliam & auaritiam diuitum.*

2 **Mercedem solidam.** *Conuiuator putat se tecū*
3 *belle agere, si semel te donauit una cœna.* **Sarraca boote.** *Sarraca genus uehiculi, cuius alibi meminit.*

4 **Capillato consule.** *Opimianū intelligit, quod*

seruatum est in multa sæcula. Quale coronati. 5
Trasea & Heluidius duo libertatis amatores, Bruti et
Cassij natales celebrabant. Iuuenis prælatus. 6
Aeneas, qui in gladij capulo gemmas ferebat non po-
culis. Decocta pruinis. Scilicet aqua niue refri 7
gerata, Neronis inuentum. Flos Asię. Pincerna for 8
mosissimus ex Asia, & idem prætiosissimus. Quã 9
do uocatus. Seruorum arrogantia. Quę ge 10
nuinũ. Genuinus deus dictus quod á genis pendeat
autor Festus. Scilicet hoc fuerat. Scilicet iro- 11
niæ ferè usurpatur, ut hic. & Terẽ. hoc populus curat
scilicet. Domino squilla. Diuiti squilla lautissi 12
mus piscis apponitur, clienti uero gãmarus uilissimus.
Cum Boccare. Boccar rex fuit Mauritaniæ, 13
ubi oleum adeo tetri est odoris, ut serpentes etiam non
ferant. Emat lenas. Lenas quiuis auarus capta- 14
tor. & Aurelia orba & opulenta anus. Aut gla- 15
tie. Lupus in Tybri natus, stercore pastus, & insul
sus pauperi obtruditur. Nemo petit. Petimus 16
bone uir, non ut sis alter Seneca aut Piso uiri liberalissi
mi, sed tantum ut æqualiter cum conuiuis bibas, & edas
Chironomonta. χειρονόμωντα græce usur- 17
pauit, alibi, χειρονόμον, qui manibus & corpe ge-
sticulatur. Tria nomina. Hoc est, sis nobilis. q̃q̃ 18
alij aliter interpretentur. Quadringenta. Si di 19
tatus es facile inuenies cultores, & obseruatores, maxi-
me autem sine liberis. Claudius edit. Claudius 20

Boleto ab Agrippina uxore medicato exstinctus est.
21 Sororibus aphris. Scilicet hortis Hesperidum
22 Hoc agit. Contumeliæ diuitum in pauperes, ex
23 quorum dolore capiunt uoluptatem. Quis enim
tã. Quis ferat talem insolentiam, nisi plane seruus
certe dum ob uentrem seruis potenti, liber non es.

SATYRA SEXTA.

1 Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, uisamq; diu, cum frigida paruas
Præberet spelunca domos, ignemq;, laremq;,
Et pecus, & dominos communi clauderet umbra.
Syluestrem montana torum cum sterneret uxor
Frondibus, & culmo, uicinarumq; ferarum
Pellibus, haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cuius
Turbauit nitidos extinctus passer ocellos,
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et sæpe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe nouo, cœloq; recenti
Viuebant homines, qui rupto robore nati,
Compositiq; luto nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ ueteris uestigia forsan,
Aut aliqua extiterant, & sub Ioue, sed Ioue nondum
2 Barbato, nondum Græcis iurare paratis
Per caput alterius, cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, & aperto uiueret horto.
3 Paulatim deinde ad superos Astræa recessit

Hac comite, aut duæ pariter fugêre sorores.
Antiquum, & uetus est alienum Posthume lectum
Concutere, atq; sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas.
Viderunt primos argentea sæcula mœchos.
Conuentum tamen, & pactum, & sponsalia nostra
Tempestate paras, iamq; à tonsore magistro
Pecteris, & digito pignus fortasse dedisti.
Certe sanus eras, uxorem Posthume ducis? 4
Dic qua Tisiphone? quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam saluis tot restibus ullam?
Cum pateant altæ, caligantesq; fenestræ?
Cum tibi uicinum se præbeat æmilius pons?
Aut si de multis nullus placet exitus, illud,
Nonne putas melius, quod tecum pusio dormit?
Pusio qui noctu non litigat, exigit à te
Nulla iacens illic munuscula, nec queritur, quod
Et lateri parcas, nec quantum iussit, anheles.
Sed placet Vrsidio lex Iulia, tollere dulcem 5
Cogitat hæredem cariturus turture magno,
Multorumq; iubis, & captatore Macello.
Quid fieri non posse putes, si iungitur ulla
Vrsidio? si mœchorum notissimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capistro?
Quem toties texit perituri cista Latini. 6
Quid? quod & antiquis uxor de moribus illi
Quæritur, ò medici mediam pertundite uenam.

Delitias hominis Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
7 Paucæ adeo Cereris uittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oſcula, necte coronam
Poſtibus, & denſos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ uir ſufficiat, ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta ſit uno.
Magna tamen fama eſt cuiuſdam rure paterno
Viuentis. uiuat Gabijs, ut uixit in agro,
Viuat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus? aut in
8 Speluncas? adeo ſenuerunt Iuppiter, & Mars.
Porticibus ne tibi monſtratur fœmina uoto
Digna tuo? cuneis an habent ſpectacula totis
Quod ſecurus ames, quodq; inde excerpere poſſis?
Chironomon Ledam molli ſaltante Batillo
Tuccia ueſicæ non imperat, Appula gannit
Sicut in amplexu, ſubitum, & miſerabile, longum
Attendit Thymele, Thymele tunc ruſtica diſcit.
Aſt aliæ quoties aulæa recondita ceſſant,
Et uacuo, clauſoq; ſonant fora ſola theatro,
9 Atq; à plebeis longe Megaleſia, triſtes
Perſonam, thyrſumq; tenent, & ſubligar Acci
Vrbicus exodio riſum mouet Attellanæ
Geſtibus Antonoës, hunc diligit Aelia pauper.
Soluitur his magno comœdi fibula, ſunt, quæ

Chrysogonum cantare uetent, Hispulla tragædo
Gaudet, an expectas, ut Quintilianus ametur? 10
Accipis uxorem, de qua citharedus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusq; choraules.
Longa per angustos figamus pulpita uicos.
Ornentur postes, & grandi ianua lauro,
Vt testitudineo tibi Lentule conopeo.
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta senatori comitata est Hippia ludum 11
Ad Pharon, & Nilum, famosa mœnia Lagi,
Prodigia, & mores urbis, damnante Canopo.
Immemor illa domus, & coniugis, atq; sororis
Nil patriæ indulsit, plorantesq; improba natos.
Vtq; magis stupeas, ludos, Paridemq; reliquit.
Sed quànquam in magnis opibus, plumaq; paterna,
Et segmentatis dormisset paruula cunis,
Contempsit pelagus, famam contempserat olim,
Cuius apud molles minima est iactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluxus, lateq; sonantem 12
Pertulit Ionium constanti pectore, quamuis
Mutandum toties esset mare. iusta pericli
Si ratio est, & honesta, timent, pauidoq; gelantur
Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis.
Fortem animum præstant rebus, quas turpiter audent.
Si iubeat coniunx, durum est conscendere nauim.
Tunc sentina grauis, tunc summus uertitur aer.
Quæ mœchum sequitur, stomacho ualet, illa maritum

Conuomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarsit forma? qua capta iuuenta est
13 Hippia? quid uidit, propter quod Ludia dicta
Sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur
Cœperat, & secto requiem sperare lacerto.
Præterea multa in faciem deformia, sicut
Attritus galea, medijsq; in naribus ingens
Gibbus, & acre malum semper stillantis ocelli,
14 Sed gladiator erat, facit hoc illos hyacinthos,
Hoc pueris, patriæq; hoc prætulit illa sorori,
Atq; uiro, ferrum est, quod amant. hic Sergius idem
Accepta rude cœpisset Veiento uideri.
Quid priuata domus, quid fecerit Hippia curas?
15 Respice riuales diuorum, Claudius audi,
Quæ tulerit. dormire uirum cum senserat uxor,
Ausa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix augusta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius una,
Et nigrum flauo crinem abscondente galero
Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
Et cellam uacuam, atq; suam, tunc nuda papillis
Constitit auratis titulum mentita Lyciscæ,
16 Ostenditq; tuum generose Britannice uentrem.
Excepit blanda intrantes, atq; æra poposcit,
Mox lenone suas iam dimittente puellas
Tristis abit, sed quod potuit, tamen ultima cellam

Clauſit adhuc ardens rigidæ tentigine uuluæ.
Et laſſata uiris nondum ſatiata receſſit,
Obſcuriſq; genis turpis, fumoq; lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carmenq; loquar, coctumq; uenenum,
Priuignoq; datum. faciunt grauiora coactæ.
Imperio ſexus, minimumq; libidine peccant.
Optima ſed quare Ceſennia teſte marito?
Bis quingenta dedit, tanti uocat ille pudicam 17
Nec Veneris pharetris macer, aut lampade feruet.
Inde faces ardent, ueniunt à dote ſagittæ.
Libertas emitur. coràm licet innuat, atq;
Reſcribat, uidua eſt locuples, quæ nupſit auaro.
Cur deſyderio Bibulæ Sertorius ardet? 18
Si uerum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ ſubeant, & ſe cutis arida laxet,
Fiant obſcuri dentes, oculiq; minores,
Collige ſarcinulas dicet libertus, & exi,
Iam grauis es nobis, & ſæpe emungeris, exi
Ocyus, & propera, ſicco uenit altera naſo.
Interea calet, & regnat, poſcitq; maritum 19
Paſtores, & ouem canuſinam, ulmoſq; falernas
Quantulum in hoc, pueros omnes, ergaſtula tota,
Quodq; domi non eſt, & habet uicinus, ematur.
Menſe quidem brumæ, cum iam mercator Iaſon
Clauſus, & armatis obſtat caſa candida nautis,
Grandia tolluntur Cryſtallina, maxima rurſus

Myrrhina, deinde adamas notiſſimus. & Berenices
In digito factus prætioſior, hunc dedit olim
20 Barbarus inceſtæ, dedit hunc Agrippa ſorori,
Obſeruant ubi feſta mero pede ſabbata reges,
Et uetus indulget ſenibus clementia porcis.
Nullá ne de tantis gregibus tibi digna uidetur?
Sit formoſa, decens, diues, fœcunda, uetuſtos
Porticibus diſponat auos, intactior omni
Crinibus effuſis bellum dirimente ſabina,
Rara auis in terris, nigroq; ſimillima cygno.
Quis feret uxorem, cui conſtant omnia? malo,
Malo Venuſinam, quàm te Cornelia mater
Gracchorum, ſi cum magnis uirtutibus affers
21 Grande ſupercilium, & numeras in dote triumphos.
Tolle tuum præcor Hannibalem, uictumq; Syphacem
In caſtris, & cum tota Carthagine migra.
Parce præcor Pæàn, & tu depone ſagittas,
Nil pueri faciunt, ipſam configite matrem
Amphion clamat, ſed Pæàn contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipſumq; parentem,
Dum ſibi nobilior Latonæ gente uidetur,
22 Atq; eadem ſcrofa Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti grauitas? quæ forma, ut ſe tibi ſemper
Imputet? huius enim rari, ſummiq; uoluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta ſuperbo
Plus aloës, quàm mellis habet, quis deditus autem
Vſque adeo eſt, ut non illam, quam laudibus effert,

Horreat? inq; dies septenis oderit horis?
Quædam parua quidem, sed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quàm quod se non putat ulla
Formosam, nisi quæ de Thusca græcula facta est? 23
De Sulmonensi mera Cecropis, omnia græce,
Cum sit turpe magis nostris nescire latine,
Hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta, quid ultra?
Concumbunt græce, dones tamen ista puellis,
Tú ne etiam, quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc græce. non est hic sermo pudicus
In uetula, quoties lasciuum interuenit illud
ζωὴ καὶ ψυχὴ *modo sub lodice relictis*
Vteris in turba, quod enim non excitat inguen
Vox blanda, & nequā? digitos habet. ut tamen omnes 24
Subsidant pennæ, dicas hæc mollius Aemo
Quanquā & Carpophoro, facies tua computat annos
Si tibi legitimis pactam, iunctamq; tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla uidetur
Causa, nec est quare cœnam, & mustacia perdas 25
Labente officio, crudis donanda, nec illud,
Quod prima pro nocte datur, cum lance beata
Dacicus, & scripto radiat germanicus auro.
Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni
Est animus, submitte caput ceruice parata
Ferre iugum. nullā inuenies, quæ parcat amanti,
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,

E t ſpolijs. igitur longe minus utilis illi
26 V xor, quisquis erit bonus, optandusq́; maritus.
N il unquam inuita donabis coniuge, uendes
H ac obſtante nihil, nihil, hæc ſi nolit, emetur.
H æc dabit affectus, ille excludetur amicus
I am ſenior, cuius barbam tua ianua uidit.
T eſtandi cum ſit lenonibus, atq; laniſtis
L ibertas, & iuris idem contingat arenæ,
N on unus tibi riualis dictabitur hæres.
P one crucem ſeruo, meruit quo crimine ſeruus
S upplicium? quis teſtis adeſt? quis detulit? audi
N ulla unquam de morte hominis cunctatio longa eſt.
O demens, ita ſeruus homo eſt? nil fecerit eſto,
H oc uolo, ſic iubeo, ſit pro ratione uoluntas.
27 I mperat ergo uiro, ſed mox hæc regna relinquit,
P ermutatq́; domos, & flammea conterit, inde
A duolat, & ſpreti repetit ueſtigia lecti.
O rnatas pauloante fores, pendentia linquit
V ela domus, & adhuc uirides in limine ramos.
S ic creſcit numerus, ſic fiunt octo mariti,
Q uinq; per autumnos, titulo res digna ſepulchri.
D eſperanda tibi ſalua concordia ſocru,
28 I lla docet ſpolijs nudi gaudere mariti,
I lla docet miſſis à corruptore tabellis
N il rude, nil ſimplex reſcribere, decipit illa
C uſtodes, aut ære domat, tunc corpore ſano
A duocat Archigenen, oneroſaq́; pallia iactat.

Abditus interea latet, & secretus adulter,
Impatiensq; moræ pauet, & præputia ducit.
Scilicet expectas, ut tradat mater honestos,
Aut alios mores, quàm quos habet? utile porrò
Filiolam turpi uetulæ producere turpem.
Nulla ferè causa est, in qua non fœmina litem 29
Mouerit, accusat Manilia, si rea non est.
Componunt ipsæ per se, formantq; libellos, 30
Principium, atq; locos Celso dictare paratæ
Endromydas tyrias, & fœmineum ceroma.
Quis nescit? aut quis non uidit uulnera pali?
Quem cauat assiduis sudibus, scutóq; lacessit,
Atq; omnes implet numeros dignissima prorsus
Florali matrona tuba, nisi si quid in illo
Pectore plus agitat, ueræq; paratur arenæ.
Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à sexu? uires amat, hæc tamen ipsa
Vir nollet fieri, nam quantula nostra uoluptas? 31
Quale decus rerum, si coniugis auctio fiat
Balteus, & manicæ, & cristæ, crurisq; sinistri
Dimidium tegmen, uel si diuersa mouebit
Prælia, tu felix ocreas uendente puella.
Hæc sunt, quæ tenui sudant in Cyclade, quarum
Delitias, & panniculus bombicinus urit.
Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curuetur pondere, quanta
Poplitibus sedeat, quàm denso fascia libro, 32

Et ride Scaphium positis cum sumitur armis,
Dicite uos neptes Lepidi, cæcaue Metelli
Gurgitis aut Fabij, quæ Ludia sumpserit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asyli?
Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet, minimum dormitur in illo,
53 Tunc grauis illa uiro, tunc orba tigride peior,
Cum simulat gemitus occulti conscia facti.
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus semper lachrymis, semperq; paratis
In statione sua, atq; expectantibus illam,
Quo iubeat manere modo, tu credis amorem,
54 Tu tibi tunc eruca places, fletumq; labellis
Exorbes, quæ scripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypæ retegantur scrinia mœchæ.
Sed iacet in serui complexibus, aut equitis. dic,
Dic aliquem sodes, dic Quintiliane colorem.
Hæremus, dic ipsa, olim conuenerat inquit,
Vt faceres tu quod uelles, nec non ego possem
Indulgere mihi, clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo sum. nil est audacius illis
Deprensis, iram atq; animos à crimine sumunt.
55 Vnde hæc monstra tamen, uel quo de fonte requiris?
Præstabat castas humilis fortuna latinas
Quondam, nec uitijs contingi parua sinebat
Tecta labor, somniq; breues, & uellere thusco
Vexatæ, duræq; manus, ac proximus urbi

Hannibal, & stantes collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala, sæuior armis
Luxuria incubuit, uictumq́; ulciscitur orbem.
Nullum crimen abest, facinusq; libidinis ex quo
Paupertas Romana perit, hinc fluxit ad histros 36
Et Sybaris colles, hinc & Rhodos, & Miletos,
Atq; coronatum, & petulans, madidumq́; Tarentũ.
Prima peregrinos obscæna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt sæcula luxu
Diuitiæ molles, quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quæ sint discrimina nescit.
Grandia quæ medijs, iam noctibus ostrea mordet,
Cum perfusa mero spumant unguenta falerno,
Cum bibitur concha, cum iam uertigine tectum 37
Ambulat, & geminis exurgit mensa lucernis.
I nunc, & dubita qua sorbeat aëra sanna
Tullia, quid dicat notæ Collactia Mauræ.
Maura pudicitiæ ueterem cum præterit aram,
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,
Effigiemq́; deæ longis siphonibus implent, 38
Inq́; uices equitant, ac luna teste mouentur.
Inde domos abeunt, tu calcas luce reuersa
Coniugis urinam magnos uisurus amicos.
Nota Bonæ secreta deæ, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, uinoq́; feruntur
Attonitæ, crinemq́; rotant ululante Priapo
Mænádes, ò quantus tunc illis mentibus ardor, 39

Concubitus, quæ uox ſaltante libidine, quantus
Ille meri ueteris per crura madentia torens.
Lenonum ancillas poſita Laufella corona
Prouocat, & tollit pendentis præmia coxæ.
Ipſa Medullinæ frictum criſſantis adorat.
Palmam inter dominas uirtus natalibus æquat.
40 Nil tibi per ludum ſimulabitur, omnia fient
Ad uerum, quibus incendi iam frigidus æuo
Laomedontiades, & Neſtoris hernia poſſit.
Tunc prurigo moræ impatiens, tum fœmina ſimplex,
Et pariter toto repetitur clamor ab antro.
Iam fas eſt, admitte uiros, dormitat adulter.
Illa iubet ſumpto iuuenem properare cucullo.
Si nihil eſt, ſeruis incurritur, abſtuleris ſpem
Seruorum, ueniet conductus aquarius, hic ſi
Quæritur, & deſunt homines, mora nulla per ipſam,
Quo minus impoſito clunem ſummittat Aſello.
Atq; utinam ritus ueteres, & publica ſaltem
His intacta malis agerentur ſacra, ſed omnes
41 Nouerunt Mauri, atq; Indi, quæ pſaltria penem
Maiorem, quã ſint duo Cæſaris Anticatones,
Illuc, teſticuli ſibi conſcius unde fugit mus,
Intulerit, ubi uelari pictura iubetur,
Quæcunq; alterius ſexus imitata figuram eſt.
Et quis tunc hominum contemptor numinis, aut quis
Simpuuium ridere Numæ, nigrumq́; catinum?
Et Vaticano fragiles de monte patellas

A uſus erat? ſed nunc ad quas non Clodius aras? 42
A udio quid ueteres olim moneatis amiā.
P one ſeram cohibe, ſed quis cuſtodiet ipſos
C uſtodes? cauta eſt, & ab illis incipit uxor,
I amq; eadem ſummis pariter, minimiſq; libido;
N ec melior, pedibus ſiliœm quæ conterit atrum,
Q uàm quæ longorum uehitur ceruice Syrorum.
V t ſpectet ludos, conducat Ogulnia ueſtem,
C onducat comites, ſellam, ceruical, amicas,
N utricem, & flauam, cui det mandata, puellam.
H æc tamen argenti ſupereſt quodcunq; paterni
L euibus athletis, ac uaſa nouiſſima donat.
M ultis res anguſta domi eſt, ſed nulla pudorem 43
P aupertatis habet, nec ſe metitur ad illum,
Q uē dedit hæc, poſuitq; modum. tamen utile quid ſit
P roſpiciunt aliquando uiri, friguſq;, fameinq;.
F ormica tandem quidam expauere magiſtra.
P rodiga non ſentit pereuntem fœmina cenſum,
A t uelut exhauſta rediuiuus pullulet arca
N ummus, & è pleno ſemper tollatur aceruo,
N onnunquam reputant quanti ſibi gaudia conſtent,
S unt quas eunuchi imbelles, ac mollia ſemper 44
O ſcula delectent, & deſperatio barbæ,
E t quod abortiuo non eſt opus, illa uoluptas
S umma tamen, quod iam calida & matura iuuenta
I nguina traduntur medias, iam pectine nigro;
E rgo expectatos, ac iuſſos creſcere primum

Testiculos, postq̄ cœperunt esse bilibres.
45 Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus
Conspicuus longe, cunctisq; notabilis intrat
Balnea, nec dubiæ custodem uitis, & horti
Prouocat à domina factus spado. dormiat ille
Cum domina, sed tu iam durum Posthume, iamq́;
Tondendum eunucho Bromium committere noli,
46 Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem uendentis prætoribus, organa semper
In manibus, densi radiant testudine tota
Sardonyces, crispo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hedymeles operā dedit, hunc tenet, hoc se
Solatur, gratoq́; indulget basia plectro.
47 Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti
Cum farre, & uino Ianum, Vestamq́; rogabat,
An capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere, quid faceret plus
Aegrotante uiro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara uelare caput, dictataq́; uerba
Protulit (ut mos est) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quæso, dic antiquissime diuûm,
Respondes his Iane pater? magna otia cœli.
Non est (ut uideo) non est, quid agatur apud uos.
Hæc de comœdis te consulit, illa tragœdum
48 Commendare uolet, uaricosus fiet, aruspex.
Sed cantet potius, quam totam peruolet urbem

Audax, & cœtus possit quàm ferre uirorum
Cumq; paludatis ducibus præsente marito
Ipsa loqui recta facie, strictisq; mamillis.
Hæc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouercæ, 49
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis uiduam prægnantem fecerit, & quo
Mense, quibus uerbis concumbat quæq;, modis quot.
Instantem regi Armenio, Parthoq; cometem
Prima uidet, famam, rumoresq; illa recentes
Excipit ad portas, quosdam facit isse Niphatem 50
In populos, magnoq; illic cuncta arua teneri
Diluuio, nutare urbes, subsidere terras
Quocunq; in triuio, cuicunq; est obuia narrat.
Nec tamen id uitium magis intolerabile, quã, quod
Vicinos humiles rapere, & concidere loris
Exorta solet. nam si latratibus alti 51
Rumpuntur somni, fustes huc ocyus inquit,
Afferte, atq; illis dominum iubet ante feriri,
Deinde canem, grauis occursu, teterrima uultu
Balnea nocte subit, conchas, & castra moueri. 52
Nocte iubet, magno gaudet sudare tumultu,
Cum lassata graui ceciderunt brachia massa,
Callidus, & cristæ digitos impressit Aliptes,
Ac summum dominæ femur exclamare coegit.
Conuiuæ miseri interea, somnoq;, fameq;
Vrgentur, tandem illa uenit rubicundula, totum

Oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna
53 Admotum pedibus, de quo sextarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
Dum redit, & terram luto ferit intestino.
Marmoribus riui properant, aut lata falerno
Peluis olet, nam sic tanquam alta in dolia longus
Deciderit serpens, bibit, & uomit. ergo maritus
Nauseat, atq; oculis bilem substringit opertis.
Illa tamen grauior, quæ cum discumbere cœpit,
54 Laudat Virgilium, perituræ ignoscit Elisæ,
Committit uates, & comperat inde Maronem,
Atq; alia parte in trutina suspendit Homerum.
Cedunt grammatici, uincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier, uerborum tanta cadit uis,
Tot pariter pelues, & tintinabula dicas
Pulsari. iam nemo tubas, atq; æra fatiget.
Vna laboranti poterit succurrere lunæ.
Imponit finem sapiens & rebus honestis,
Nam quæ docta nimis cupit, & facunda uideri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cædere Siluano porcum, quadrante lauari,
Non habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
55 Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes,
Sed quædam ex libris & non intelligat. odi
56 Hanc ego, quæ repetit, uoluitq; Palæmonis artem

Seruata semper lege, & ratione loquendi,
Ignotosq; mihi tenet antiquaria uersus,
Nec curanda uiris opicæ castigat amicæ
Verba, Solœcismum liceat fecisse marito,
Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cum uirides gemmas collo circumdedit, & cum
Auribus extensis magnos commisit Elenchos. 57
Intolerabilius nihil est, quàm fœmina diues.
Interea fœda aspectu, ridendaq; multo
Pane tumet facies, aut pinguia poppæana
Spirat, & hinc miseri uiscantur labra mariti.
Ad mœchum ueniet lota cute. quando uideri
Vult formosa domi? mœchis foliata parantur. 58
Emitur his quicquid graciles huc mittitis Indi.
Tandem aperit uultum, & tectoria prima reponit.
Incipit agnosci, atq; illo lacte fouetur,
Propter quod secum comites educit asellas,
Exul hyperboreum si dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur, atq; fouetur
Tot medicaminibus, coctæq; siliginis offas 59
Accipit, & madidæ, facies dicetur, an ulcus?
Est operæpretium penitus cognoscere toto
Quid faciant, agitentq; die, si nocte maritus
Auersus iacuit, perijt libraria, ponunt
Cosmetæ tunicas, tarde uenisse Liburnus
Dicitur, & pœnas alieni pendere somni
Cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,

60 Hic sautica, sunt quæ tortoribus annua præstent.
Verberat, atq; obiter faciem linit, audit amicas,
Aut latum pictæ uestis consyderat aurum,
Et cædens longi relegit transacta diurni,
Et cædit, donec lassis cædentibus, exi
Intonat horrendum iam cognitione peracta.
61 Profectura domo sicula non mitior aula.
Nam si constituit, solitoq; decentius optat
Ornari, & properat, iamq; expectatur in hortis,
Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ:
Componit crinem laceratis ipsa capillis
62 Nuda humeros Psecas infelix, nudisq; mamillis.
Altior hic quare cincinnus? Taurea punit
Continuo flexi crimen, facinusq; capilli.
Quid Psecas admisit? quæ nam est hic culpa puellæ,
Si tibi displicuit nasus tuus? altera læuum
Extendit, pectitq; comas, & uoluit in orbem.
Est in consilio matrona, admotaq; lanis
Emerita quæ cessat acu, sententia prima
Huius erit, post hanc ætate, atq; arte minores
Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
Aut animæ, tanti est quærendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
63 Aedificat caput, Andromachen à fronte uidebis,
Post minor est. aliam credas, cedo, si breue parui
Sortita est lateris spatium, breuiorq; uidetur
Virgine pygmæa nullis adiuta cothurnis,

Et leuis erecta consurgit ad oscula planta.
Nulla uiri cura interea nec, mentio fiet 64
Damnorum, uiuit tanquam uicina marito,
Hoc solo propior, quod amicos coniugis odit,
Et seruos, grauis est rationibus. ecce furentis
Bellonæ, matrisq; deûm chorus intrat, & ingens
Semiuir obscœno facies reuerenda minori, 65
Mollia qui rupta secuit genitalia testa,
Iam pridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, & Phrygia uestitur bucca Tiara.
Grande sonat, metuiq; iubet Septembris & Austri
Aduentum, nisi se centum lustrauerit ouis,
Et xerampelinas ueteres donauerit ipsi, 66
Vt quicquid subiti & magni discriminis instat,
In tunicas eat, & totum semel expiet annum.
Hybernum fracta glacie descendet in amnem,
Ter matutino Tyberi mergetur, & ipsis
Vorticibus timidum caput abluet, inde superbi
Totum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
Erepet genibus, si candida iusserit Iô,
Ibit ad Aegypti finem, calidasq; petitas
A Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
Isidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.
Credit enim ipsius dominæ se uoce moneri. 67
En animam, & mentem, cũ qua dij nocte loquuntur.
Ergo hic præcipuum, summumq; meretur honorem,
Qui grege linigero circundatus, & grege caluo

68 Plangentis populi currit derisor Anubis.
Ille petit ueniam, quotiens non abstinet uxor
Concubitu, sacris, obseruandisq; diebus,
Magnaq; debetur uiolato pœna Cadurco.
Et mouisse caput uisa est argentea serpens.
Illius lachrymis, meditataq; murmura præstant,
Vt ueniam culpæ non abnuat, ansere magno
69 Scilicet, & tenui popano corruptus Osiris.
70 Cum dedit ille locum cophino, fœnoq; relicto,
Arcanam Iudæa tremens mendicat in aurem
Interpres legum Solymarum, & magna sacerdos
Arboris, ac summi fida internuntia cœli.
Implet & illa manum, sed parcius ære minuto.
Qualiacunq; uoles Iudæi somnia uendunt.
Spondet amatorem tenerum, uel diuitis orbi
Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
71 Tractato, Armenius, uel Comagenus aruspex,
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri, facit quod deferat ipse.
Chaldæis sed maior erit fiducia. quicquid
72 Dixerit astrologus, credent à fonte relatum
Hammonis, quoniam Delphis oracula cessant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
73 Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exul,
Cuius amicitia, conducendaq; tabella
Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.
Inde fides arti, sonuit si dextera ferro,

Læuaq́; ſi longo caſtrorum in carcere manſit,
Nemo Mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui penè perit, cui uix in Cyclada mitti
Contigit, & parua tandem caruiſſe Seripho.
Conſulit ictericæ lento de funere matris. 74
Ante tamen de te Tanaquil tua, quando ſororem
Efferat, & patruos, an ſit uicturus adulter
Poſt ipſam, quid enim maius dare numina poſſunt?
Hæc tamen ignorat quid ſydus triſte minetur
Saturni, quo læta Venus ſe proferat aſtro,
Qui menſis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occurſus etiam uitare memento,
In cuius manibus ceu pinguia ſuccina tritas
Cernis ephemeridas, quæ nullum conſulit, & iam 75
Conſulitur, quæ caſtra uiro, patriamq́; petente
Non ibit pariter numeris reuocata Thraſylli.
Ad primum lapidem uectari cum placet, hora
Sumitur ex libro, ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit,
Aegra licet iaceat, capiendo nulla uidetur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit Petoſiris. 76
Si mediocris erit, ſpatium luſtrabit utrunq;
Metarum, & ſordes ducet, frontemq́;, manumq́;
Præbebit uati crebrum popyſma roganti.
Diuitibus reſponſa dabit phryx augur, & inde
Conductus dabit aſtrorum, mundiq́; peritus.
Atq; aliquis ſenior, qui publica fulgura condit.

Plebeium in circo poſitum eſt, & in aggere fatum
Quæ nudis longum oſtendit ceruicibus aurum,
77 Conſulit ante Phalas, delphinorumq; columnas,
An ſaga uendenti nubat caupone relicto,
Hæ tamen & partus ſubeunt diſcrimen, & omnes
Nutricis tolerant fortuna urgente labores.
Sed iacet aurato uix ulla puerpera lecto,
Tantum artes huius, tantum medicamina poſſunt,
78 Quæ ſteriles facit, atq; homines in uentre necandos
Conducit, gaude infelix, atq; ipſe bibendum
Porrige quicquid erit, nam ſi diſtendere uellet,
Et uexare uterum pueris ſalientibus, eſſes
Aethiopis fortaſſe pater, mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane uidendus.
79 Tranſeo ſuppoſitos, & gaudia, uotaq; ſæpe
Ad ſpurcos decepta lacus, atq; inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falſo
Corpore laturos, ſtat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus, hos fouet omnes,
Inuoluitq; ſinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumq; ſibi mimum parat. hos amat, his ſe
Ingerit, atq; ſuos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Theſſala uendit
80 Philtra, quibus ualeant mentem uexare mariti,
Et ſolea pulſare nates quod deſipis, inde eſt,
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum,
Quas modo geſſiſti, tamen hoc tolerabile, ſi non

Et furere incipias, ut auunculus ille Neronis, 81
Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
Infudit. quæ non faciet, quod principis uxor?
Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant.
Non aliter, quàm si fecisset Iuno maritum
Insanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus. siquidem unius præcordia pressit
Ille senis, tremulumq; caput descendere iussit
In cœlum, & longam manantia labra saliuam.
Hæc poscit ferrum, atq; ignes, hæc potio torquet, 82
Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres
Tanti partus equæ, quanti una uenefica constat.
Oderunt natos de pellice. nemo repugnet,
Nemo uetet, iã iam priuignum occidere fas est.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensæ.
Liuida materno feruent adipata ueneno.
Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
Quæ peperit, timidus prægustet pocula papas,
Fingimus hæc, altum Satyra sumente cothurnum
Scilicet & finem egressi, legemq; priorum,
Grande sophocleo carmen bacchamur hiatu
Montibus ignotum Rutulis. cœloq; latino,
Nos utinam uani. sed clamat Pontia feci, 83
Confiteor. puerisq; meis aconita paraui,
Quæ deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi.
Tune duos una sæuissima uipera cœna?

Tu ne duos? ſeptem, ſi ſeptem forte fuiſſent.
Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur, & Progne. nil contra conor, & illæ
Grandia nonſtra ſuis audebant temporibus. ſed
84 Non propter nummos, minor admiratio ſummis
Debetur monſtris, quoties facit ira nocentem
Hunc ſexum, & rabie iecur incendente feruntur
Præcipites. ut ſaxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuoq; latus pendente recedit.
Illã ego nõ tulerim, quæ computat, & ſcelus ingens
85 Sana facit, ſpectant ſubeuntem fata mariti
Alceſtim, & ſimilis ſi permutatio detur
Morte uiri, cupiant animam ſeruare catellæ.
Occurrent multæ tibi Belides, atq; Eriphyle,
Mane Clytemnæſtram nullus non uicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
Inſulſam, & fatuam læua, dextraq́; tenebat,
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ,
Sed tamen & ferro, ſi prægustaret Atrides
Pontica ter uicti cautus medicamina regis.

SCHOLIA IN EANDEM.

1 **Credo pudicitiã.** Vrſidium monet, ne facile pa-
tiatur ſe matrimonio alligari, eius incõmoda ob oculos
ponens. & miro ſtomacho mulierum mores, & uitia
2 inſectatur. **Nondum Greçis.** Hoc eſt cum ſyn
cere inter ſe uiuerent nec eſſet opus iureiurando ut po-
3 ſtea. **Superos Aſtrea.** Quæ teſte Heſiodo, cum pu

dicitia in coelum euolauit, offensa hominum moribus.
Certe sanus. Quiduis ageres potius quam duce 4
res uxorem, qua commodius posses carere. **Lex Iu** 5
lia. Quæ cauet, ut adulteri deprehensi dent pœnas.
Perituri cista. Qui cum timeret delatores, illis 6
uxorem submittebat, **Paucę adeo.** Thesmopho- 7
ria agebantur per νηφαλίως sobrias & castas fœ
minas. **Senuerũt Iupiter.** Iupiter & Mars 8
adulteri insignes, ut scribunt poetę. **Megalesia.** 9
Megalesia ludi Circenses in honorem magnæ matris
deûm dedicati. **Vt Quintilianus.** Quintilianus 10
q̃uis doctus & probus uir, ut alibi pro diserto. **Nu-** 11
pta senatori. Veiẽtonis uxor relicto marito secuta
est gladiatorem in Aegyptum. **Tyrrhenos igi-** 12
tur. Mulierum incœpto facinore constantia. **Ludia** 13
dici. Ludia, ut supra ludium dixerat scenicum aut gla
diatorem, Sergium nimirum quem erat sequuta. **Hya** 14
cinthos. Idest suaues & delicatos, ut Hyacinthus Ap
polinis amasius. **Claudius audi.** Messalinæ clau 15
dij uxoris impudicitia. **Britannice.** Britannicus, q 16
etiã Germanicus est dictus, à Nerone ueneno sublatus.
Bis quingenta. Mariti laudant uxores non ob 17
probitatem, sed propter dotem. **Cur desiderio.** 18
Nonnullas magis ob uenustatem quam pudicitiam ama
ri. **Poscitq; maritũ.** Vxorum importunitas & in 19
gluuies. **Agrippa sorori.** Agrippa Iudæorũ rex 20
post mortem Herodis, cui nupserat Berenice soror, su

21 *spectus fuit de incœstu cum illa admisso.* Grande su
22 perciliũ. *Felitium superbia.* Atque eadem.
Niobe Amphionis Thebani uxor ob εὐτεκνίαν
elata, se Latonæ prætulit, quare postea pœnas dedit, cæ
23 *sis liberis & marito.* Gręcula facta est. *In affe*
ctatam mulierum Græcitatem, qua blandicias suas ex-
24 *primebant.* Et nequam. *Lasciua & nullius frugi*
25 *q̃ nihil queat.* Mustacia perdas. *Mustacia ge-*
nus panis in nuptijs conuiuis dabatur sub finem officij.
26 Erit bonus. *Quo probior quisq; est, hoc magis*
uxor eius ingenio uolet abuti, & ubiq; præesse ac impe
27 *rare marito.* Regna relinquit. *Subinde alijs nu*
28 *bit, & mox ad pristinum maritum reuertitur.* Illa
docet. *Socrus & uxoris artes in miserum maritum*
29 accusat Manilia. *Manilia scortum quæ Hostiliũ*
Mancinum lapide percussit, & per tribunos plebis ab
30 *soluta est.* Celso dictare. *Cornelius Celsus ora-*
31 *tor & medicus, cuius liber extat de medicina.* Quale
decus. *Turpe est mulierem tractare arma omissis*
32 *domesticis officijs.* Ride scaphiũ. σκάφιον
matella in quã mingunt fœminæ. autor Iulius pollux.
33 Tunc grauis illa. *Mulierum malitia.* Tunc
34 eruca. *Curruca legunt alij, ut sit is qui alienos*
35 *liberos pro suis educat.* Vnde hęc monstra.
Vnde morum corruptela inq̃t, nisi ex diurno otio &
36 *secunda fortuna.* Ad histros. *Histri & Sybaritæ*
populi uoluptatibus addictissimi, unde ab his histrio-

nes, ab illis Sybariticæ delitiæ appellatæ. vertigi- 37
ne tectũ. Tectum ebriis ambulare uidetur, & lu-
cernæ præ uertigine duplices apparere. Longis si- 38
phonibus. Σίφωνες fistulæ per quas aqua fluit
à sono si, quæ uidentur exprimere. Menades. Μαι- 39
νάδες bacchæ à furore sic dictæ. Ostendit autem sa
cra bonæ deæ æque sacrilega & flagitiosa, ac baccha-
nalia ipsa. Hernia possit. Hernia morbus, q Græ 40
cis κήλη & ἐντεροκήλη dicitur, autore Cornelio
Celso. Sint duo. Anticatones, libri duo Cæsaris in 41
Catonem Vticensem in cuius laudes scripserat Cicero li
bellum. Clodius aras? Clodius sumpta muliebri 42
ueste, Pompeiam Cæsaris uxorem in sacris bonæ deæ
uiolauit. Multis res angusta. Quædam ita am 43
bitiosæ sunt, ut cũ sint pauperes, tamen splendide uideri
uelint, neq; habẽt rõm tenuitatis suæ, sed ita sumptũ fa
ciunt, perinde ac si nasceretur illis pecunia. Eunu- 44
chi. εὐνοῦχοι q & spadones dicti, ab eo q, cubicu-
lis præsint. Tonsoris damno. Tonsoris dam 45
no fiebant spadones, quia barbam non producunt.
Si gaudet cantu. Immodica earum uoluptas ex 46
musica. Quedam de numero. Quædam ex no 47
bili familia Ianum rogabat, an Pollio citharœdus futu
rus esset uictor in certamine Capitolino. Varico- 48
sus. Nimium diu stando uenæ intumescunt, & in ua-
rices conuertuntur. Quid feres. Mulierum curio- 49
sitas & loquacitas. Isse Niphaten. Niphates Ar 50

51 *meniæ fluuius, & mons eiusdem nominis.* Exoratā
solet. *Etiam exorata sæuit in supplices ob rem leuicu*
52 *lam.* Balnea nocte solet. *Srepitus & apparatus*
53 *dum lauant in balneis.* Ad motū pedibus. *Sali*
cet seruis, quibus apponebatur pessimum uinum, quo
uomitum prouocabant, ut esset maior edendi appeti-
54 *tus.* Laudat Virgiliū. *Inter pocula de poëtis di-*
sputat, ut Virgilium laudet, qui ita sàte causas necis Di-
donis descripserit, ut illi possit ignosci, si sibi mortem cō
55 *sciuit.* Non habeat. *Vxor non nimium sit erudi-*
56 *ta.* Palęmonis artē. *Palæmon grāmaticus arro-*
gantissimus, qui se Poëtarum arbitrum ex Virgilij uer
su dicebat: Audiat hæc tantum, uel qui uenit ecce Palæ-
57 *mon.* Elenchos. *Vniones fastigiata longitudine, ut*
58 *dit Plinius.* Foliata parantur. *Foliata unguenta*
59 *ex spicis nardi ac folijs prætiosissima.* Siliginis of
fas. *Frusta panis macerati cum lacte asinino, ad tol-*
60 *lendas rugas.* Annua prestēt. *Tactoribus stipen*
dium aut uictum unius anni, qua uoce Suetonius in Ty
61 *berio usus est.* Sicula non mitior. *Sicula aula*
62 *quæ tyrannos semper aluit.* Psecas infelix. *Ψε*
κὰς stilla, & ancillæ nomen apud Ouidiū, è Dianæ mi
63 *nistris una.* Andromachen. *Quæ procera à po*
64 *ëtis fingitur.* Nulla uiri cura. *Mariti ne meminit*
65 *quidem, nisi ut eius amicos odio prosequatur.* Ingēs
semiuir. *Antistes quem alij reuerentur sacerdotes.*
66 *notat autem mulierum superstitionem.* Et xerāpe-

linas. ξηραμπελιναι *uestes atri coloris. alij* ξυλαμ-
πελινασ *legunt, lini enim genus xylon.* In æde 67
Isidis. *Templum Isidis in campo Martio.* Deri- 68
sor Anubis. *Sacerdos Isidis. fuit autem Osiridis fili*
us ab Aegyptijs pro deo cultus. Et tenui popa- 69
no. ποπανον *ait Suidas, placenta tenuis & rotun*
da. Cum dedit ille. *Iudeorum impostura.* Ar 70
menius vel. *Habetur qdem, inquit fides Armeni* 71
is uatibus, sed maior Chaldæis. Credent a fron- 72
te. *Al. fonte.* Prçcipuus tamen. *Maior item sce* 73
leratissmo [.] *cuiq;, cuiusmodi fuit Seleucus astrologus, cu-*
ius consilio Galba imperator ab Othone iugulatus est.
C ōsulit ictericę. *Nonnullæ in parentum mor* 74
tem inquirunt, non solum maritorum cum morbo la
borant ancipiti. Cernis ephæmeridas. *Quas* 75
latini diaria uocant, Sentit autem eas quæ omnia ex a-
strorum præscripto faciunt. Dederit Petosiris. 76
Insignis erat astrologus, Plinio teste lib. 7. Ante 77
phalas. *Phalæ turres editæ & ligneæ, ad spectan-*
dum erectæ. In ventre necandos. *Diuites ma* 78
tronæ, fœtus suos pharmacis necant plerunq;, aut steri
litatem inducunt. Transeo suppositos. *Suppo* 79
sitos nothos & supposititios, quos pro suis educant pa
tres. Philtra. *Venefitia quibus amor conciliatur.* 80
Vt auunculus il. *Auunculus Neronis Caligula* 81
imperator, qui ab uxore dato Hippomane in furorem
uersus est, quo correptus multos uarijs supplicijs affe-

82 at. Hæc poſcit ferrũ. *Matrum crudelitas in*
83 *proprios filios.* Pontia feci. *Pontia, quæ ut adul*
tero nuberet, duos filios ueneno ſuſtulit, cuius meminit
84 *Martialis. O mater, qua nec Pontia deterior.* Mi-
nor admiratio. *Minus flagitioſum, ſi iratæ quid*
85 *deſignauerint, q̃ deſtinato animo.* Fata mariti.
Hodie, inquit paſſim maritos necant, ſed fere ueneno,
niſi antidotis muniantur.

SATYRA SEPTIMA.

1 *ET ſpes, & ratio ſtudiorũ in Cæſare tantum.*
Solus enim triſtes hac tempeſtate camœnas
Reſpexit, cum iam celebres, notiq; poëtæ
Balneolum Gabijs, Romæ conducere furnos
Tentarent, nec fœdum alij, nec turpe putarent
Præcones fieri, cum deſertis Aganippes
Vallibus, exuriens migraret in atria Clio.
Nam ſi Pieria quadrans tibi nullus in arca
Oſtendatur, ames nomen, uictumq; Machæræ,
Et uendas potius, commiſſa quod auctio uendit
Stantibus œnophorum, tripodes, armaria, ciſtas,
2 *Halcyonem, Bacchi Thebas, & Terea Fauſti.*
Hoc ſatius, quàm ſi dicas ſub iudice uidi,
3 *Quod non uidiſti. faciunt equites Aſiani*
Quãquam, & Cappadoces faciãt, equitesq; Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo,
Nemo tamen ſtudijs indignum ferre laborem

Cogetur posthac, nectit quicunq; canoris
Eloquium uocale modis, laurumq; momordit.
Hoc agite ô iuuenes circumspicit, & stimulat uos,
Materiamq; sibi ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia, atq; ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, & quæ
Componis, dona Veneris Telesine marito,
Aut clude, & positos tinea pertunde libellos.
Frange miser calamos, uigilataq; prælia dele,
Qui facis in parua sublimia carmina cella,
Vt dignus uenias ederis, & imagine macra.
Spes nulla ulterior. didicit iam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos.
Vt pueri Iunonis auem. sed defluit ætas
Et pelagi patiens, & cassidis, atq; ligonis.
Tædia tunc subeunt animos, tunc seq;, suamq;
Terpsichôren odit facunda, & nuda senectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
Quem colis, & musarum, & Apollinis æde relicta.
Ipse facit uersus, atq; uni cedit Homero
Propter mille annos. at si dulcedine famæ
Succensus recites, Maculonus commodat ædes,
Ac longe ferrata domus seruire iubetur,
In qua sollicitas imitatur ianua portas.
Scit dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis, & magnas comitum disponere uoces.

Nemo dabit regum, quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent Anabathra tigillo,
Quæq; reportandis posita est orchestra cathedris.
8 Nos tamen hoc agimus, tenuiq; in puluere sulcos
Ducimus, & littus tenui uersamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit,
Sed uatem egregium, cui non sit publica uena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc, qualem nequeo monstrare, & sentio tantum
Anxietate carens, animus facit omnis acerbi
Impatiens, cupidus syluarum, aptusq; bibendis
Fontibus Aonidum, neq; enim cantare sub antro
Pierio, thyrsumue potest contingere sana
9 Paupertas, atq; æris inops, quo nocte, dieq;
Corpus eget, satur est, cum dicit Horatius ohe.
10 Quis locus ingenio? nisi cum se carmine solo
Vexant, & dominis Cyrrhæ, Nysæq; feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec delodicæ paranda
Attonitæ, currus, & equos, faciesq; deorum
11 Aspicere, & qualis Rutulum confundat erynnis.
Nam si Virgilio puer, & tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes à crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue buccina, poscimus, ut sit

Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cuius & alueolos, & lænam pignerat Atreus.
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico,
Quintillæ quod donet, habet, nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne Leonem 12
Iam domitum, constat leuiori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poëtæ.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, & Sarrano, tenuiq́; Saleio. 13
Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad uocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem, 14
Promisitq́; diem, tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaq́; libidine uulgi
Auditur, sed cum fregit subsellia uersu,
Esurit, intactam Paridi nisi uendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri uatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit histrio. tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas,
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos
Haud tamen inuideas uati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi mecoenas? quis unnc erit? aut Proculeius, 15
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc utile multis.
Pallere, & uinum toto nescire Decembri.
Vester porrò labor fœcundior historiarum

Scriptores, perit hic plus temporis, atq; olei plus.
Nanq; oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, & cresćat multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atq; operum lex,
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?
Quis dabit historico, quantum daret Acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet, & umbra.
Dic igitur quid causidicis ciuilia præstent
Officia? & magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tunc, cum creditur audit
Præcipue, uel si tetigit latus acrior illo,
16 *Qui uenit ad dubium grandi cum codice nomen,*
Tunc immensa caui spirant mendatia folles,
Conspuiturq; sinus, ueram deprendere messem
Si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum Russati pone Lacertæ.
17 *Consedere duces. surgis tu pallidus Aiax*
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice. rumpe miser tensum iecur, ut tibi lasso
18 *Figantur uirides scalarum gloria palmæ.*
Quod uocis pretium? siccus petasunculus, & uas
Pelamydum, aut ueteres Afrorum epimenida bulbi.
Aut unum Tyberi deuectum quinq; lagoenæ,
Si quater egisti, si contigit aureus unus,
Inde cadunt partes in fœdere Pragmaticorum.
Aemilio dabitur, quantum petet, & melius nos
Egimus, huius enim stat currus aheneus, alti

Quadriiuges in uestibulis, atq; ipse feroci
Bellatore sedens curuatum hastile minatur
Eminus, & statua meditatur prælia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit. exitus hic est
Tongilli, magno cum Rhinocerote lauari 19
Qui solet, & uexat lutulenta balnea turba,
Perq; forum iuuenes longo premit assere medos
Empturos pueros, argentum, myrrhina, uillas.
Spondet enim tyrio stlataria purpura filo.
Et tamen hoc ipsis est utile. purpura uendit
Causidicum, uendunt amethystina. conuenit illis
Et strepitu, & facie maioris uiuere census.
Sed finem impensæ non seruat prodiga Roma.
Ut redeant ueteres, Ciceroni nemo ducentos 20
Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
Respicit hoc primum, qui litigat, an tibi serui
Octo, decem comites, post te an sit sella, togati,
Ante pedes, ideo conducta Paulus agebat
Sardonyce, atq; ideo pluris, quàm Cossus agebat,
Quàm Basilus. rara in tenui facundia panno.
Quando licet flentem Basilo producere matrem?
Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
Gallia, uel potius nutricula causidicorum
Africa, si placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, ò ferrea pectora Vecti,
Cum perimit sæuos classis numerosa tyrannos.
Nam quæcunq; sedens modo legerat, hæc eadem stans

Proferret, atq; eadem cantabit uersibus ijsdem,
Occidit miseros Crambe repetita magistros.
Quis color, & quod sit causæ genus, atq; ubi summa
Quæstio, quæ ueniant diuersa parte sagittæ.
Scire uolunt omnes, mercedem soluere nemo,
Mercedem appellas, quid enim scio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quod leua in parte mamillæ
21 Nil salit arcadico iuueni, cuius mihi sexta
Quaq; die miserum dirus caput Hannibal implet.
Quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis, an post nimbos, & fulmina cautus
Circumagat madidas à tempestate cohortes.
Quantumuis stipulare, & protinus accipe, quod do:
Vt toties illum pater audiat, ast alij sex,
22 Et plures uno conclamant ore sophistæ,
Et ueras agitant lites raptore relicto,
Fusa uenena silent, malus, ingratusq; maritus,
Et quæ iam ueteres sanant mortaria cæcos.
Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
Consilia, & uitæ diuersum iter ingredietur
Ad pugnam qui rethorica descendit ab umbra
Summula ne pereat, qua uilis tessera uenit
23 Frumenti. quippe hæc merces lautissima, tenta
Chrysogonus quanti doceat, uel Pollio quanti
Lautorum pueros artem scindens Theodori,
Balnea sexcentis, & pluris porticus, in qua
Gestetur dominus quoties pluit, an ne serenum

Expectet? ſpargatq; luto iumenta recenti?
Hic potius. nanq; hic mundæ nitet ungula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & algentem rapiat cœnatio ſolem.
Quanticunq; domus, ueniet qui fercula docte
Componit, ueniet qui pulmentaria condit.
Hos inter ſumptus ſextertia Quintiliano
Vt multum duo ſufficient. res nulla minoris
Conſtabit patri, quàm filius. unde igitur tot
Quintilianus habet ſaltus? exempla nouorum 24
Fatorum tranſi, felix, & pulcher, & acer,
Felix, & ſapiens, & nobilis, & generoſus
Appoſitam nigræ Lunam ſubtexit alutæ,
Fœlix, orator quoq; maximus, & iaculator.
Et ſi perfrixit, cantat bene. diſtat enim, quæ
Sydera te excipiant modo primos incipientem
Aedere uagitus, & adhuc à matre rubentem.
Si Fortuna uolet, fies de Rhetore conſul, 25
Si uolet hæc eadem, fies de conſule Rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? an ne aliud, quam
Sydus, & occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos,
Felix ille tamen, coruo quoq; rarior albo.
Pœnituit multos uanæ, ſterilisq; cathedræ,
Sicut Thraſymachi probat exitus, atq; Secundi 26
Carinatis, & hunc inopem uidiſtis Athenæ
Nil præter gelidas auſæ conferre cicutas.

Dij maiorũ umbris tenuem, & ſine pondere terram,
Spirantesq; crocos, & in urna perpetuum uer,
Qui præceptorem ſancti uoluere parentis
Eſſe loco. metuens uirgæ iam grandis Achilles
Cantabat patrijs in montibus. & cui non tunc
Eliceret riſum citharœdi cauda magiſtri?
27 Sed Ruffum, atq; alios cædit ſua quæq; iuuentus,
Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, doctiq; Palæmonis affert,
Quantum grammaticus meruit labor? & tamen ex hoc
Quodcunq; eſt(minus eſt autem quã Rhetoris æra)
Diſcipuli cuſtos præmordet Acœnitus ipſe,
Et qui diſpenſat, frangit ſibi. cæde Palæmon,
28 Et patere inde aliquid decreſcere, non aliter, quàm
Inſtitor hybernæ tegetis, niueiq; cadurci,
Dum modo non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sediſti, qua nemo faber, qua nemo ſedebat
Qui docet obliquo lanam deducere ferro.
Dum modo non pereat totidem olfeciſſe lucernas,
Quot ſtabant pueri, cum totus decolor eſſet
Flaccus, & hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat. ſed uos ſæuas imponite leges,
29 Vt præceptori uerborum regula conſtet,
Vt legat hiſtorias, authores nouerit omnes
Tanquam ungues, digitoſq; ſuos, ut forte rogatus
Dum petit, aut thermas, aut Phœbi balnea, dicat

Nutricem Anchisæ, nomen, patriamq́; nouercæ
Archemori, dicat quot Acestes uixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus uini donauerit urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Vt si quis cera uultum facit, exigite, ut sit
Et pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,
Ne faciant uicibus. non est leue tot puerorum
Obseruare manus, oculosq́; in fine trementes.
Hæc inquit, cures, & cum se uerterit annus
Accipe, uictori populus quod postulat aurum.

SCHOLIA IN EANDEM.

Et spes & ratio. *Ad Telesinũ Poëtã, quod nul-* 1
la spes emolumẽti sit studiosis, nisi forte ab uno Traiãо
Cæsare. Halcyonẽ. *Tragœdiã de Halcyone Cey* 2
cis uxore. Equites Asiani. *Asianorum fidem* 3
eleuat & Cicero, in oratione pro L. Flacco. Ducis 4
indulgere. *Traianum intelligit, cuius benignitate*
ingenia alebantur. Veneris marito. *Vulcano. cõ* 5
bure potius quæ scripseris, q̃ ea sine emolumento ædi
patiaris. Iunonis auẽ. περίφρασις *pauonis, q* 6
Iunoni sacer est. Cõmodat ædes. *Diues fortasse* 7
cõmodabit ædes suas recitaturo, sed præterea nihil.
Nos tamen hoc. *Poëtæ tametsi suo magno ma-* 8
lo, non possunt auelli à scribendo, morbo quodam in
ueterato infecti. Paupertas atq;. *Consummatus* 9
poëta esse non potest, qui paupertate uexatur. Quis 10
locus ingenio. *Non possunt quicq̃ eximij media*

ri poëtæ, nisi Appollinis & Bacchi furore agitentur,
11 & auris uacent Rutulũ. Confundat Erynnis
Alecto quæ Turnum ad bellũ suscipiendum compellit,
12 Aeneid. lib.7. Vnde emeret. Diuites habent un-
13 de alant leones unde poëtas alant non habent. Sale
io. Salei poëtæ egregij, sed pauperis meminit Tacitus
14 Cũ statius. Statius alioqui poëta optimus, nullum
habet qui det quicq̃ præter unum Paridem histrionem.
15 Proculeius. Eques liberalissimus, in fratres suos
16 spoliatos bello ciuili. Cum codice nomen. No-
men pro debito usurpauit ut Horat. Nomina sectatur.
17 Consedere duces. Hemistichium Ouidij, ex Me-
18 tamor. lib. xiij, Scalarum gloria. Quæ gemo-
19 niæ dicebantur, in quas rei unco trahebantur. Rhi-
nocerote. Vase ex rhinocerotis cornu. Magno stre-
pitu agit omnia, sed hoc expedit ut pluris fiat. Nã tãta
est sæculi nostri stoliditas, ut non uirtutem sed splendorẽ
20 spectemus. Ciceroni nemo. Rhetorũ misera cõ-
ditio q magno labore, sed nullo fructu docent iuuenes
21 declamare. Arcadico iuueni. Si iuuenis sit hebe-
ti & asinino ingenio, imputatur præceptori quod nihil
22 didicerit. Et plures vno. Bona pars inquit omis-
sis frigidis declamatiunculis, se transferent ad ueras
23 causas agendas, si quidẽ mihi credent. Hæc mer-
ces. Vberior quæstus redit citharœdis quam orato-
ribus, qui planè negliguntur, etiam ab ijs qui non du-
bitant ingentem sumptum facere, in rebus nihil ad rem

fiaentibus. Quintilianus habet. *Quintiliani* 24
rara felicitas. De Rhetore consul. *Hoc conti-* 25
gisse Quintiliano testatur Ausonius. Ventidius ex mulo
triba consul factus est. Sicut Trasymachus. 26
Thrasymachus & Secundus rhetores ob precij exigui
tatem à professione destiterunt. Sed rufum. *Ruf* 27
fus orator, qui Ciceronem Gallicæ cuiusdam eloquētiæ
esse dixit. Aliquid decrescere. *Ingratitudo in* 28
præceptores, quos mercede sua defraudant parentes di
scipulorum. Vt præceptori. *Indigna à præcepto* 29
re exiguntur. Archemori. *Anchemoli alij legūt* 30
de quo Virgilius. Anchemolum thalamos ausum ince-
stare nouercæ.

SATYRA OCTAVA.

STemmata quid faciunt? qd prodest Ponticæ longo 1
Sanguine censeri, pictosq; ostendere vultus
Maiorum? & stantes in curribus Aemilianos?
Et Curios iam dimidios? nasumq; minorem
Coruini, & Galbam auriculis, nasoq; carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Fumosos equitum cum dictatore magistros,
Si coràm Lepidis male uiuitur? effigies quó
Tot bellatorum, si luditur alea pernox?
Ante numantinos si dormire incipis ortus
Luciferi, quò signa duces, & castra mouebant?
Cur Allobrogicis, & magna gaudeat ara

2 Natus in herculeo Fabius lare? si cupidus, si
Vanus, & Euganea quantumuis mollior agna?
Si tenerum attritus Catinensi pumice lumbū
Squallentes traducit auos? emptorq; ueneni
Frangenda miseram funestat imagine gentem?
3 Tota licet ueteres exornent undiq; ceræ
Atria, nobilitas sola est, atq; unica uirtus.
Paulus uel Cossus, uel Drusus moribus esto,
Hos ante effigies maiorum pone tuorum,
Præcedant ipsas illi te consule uirgas.
Prima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
Iustitiæq; tenax factis, dictisq; mereris,
Agnosco procerem, salue Getulice, seu tu
Syllanus quocunq; alio de sanguine rarus
Ciuis, & egregius patriæ contingis ouanti.
Exclamare libet populus quod clamat Osiri
Inuento. quis enim generosum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Insignis? nanum cuiusdam Atlanta uocamus,
Æthiopem cygnum, paruam, extortamq; puellam,
Europen, canibus pigris, scabieq; uetusta
Leuibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, si quid adhuc est,
Quod fremit in terris uiolentis. ergo cauebis,
4 Et metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
5 His ego quem monui, tecum est mihi sermo Rubellī
Planæ, tumes alto Drusorum sanguine, tanquam

Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses,
Vt te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
Non quæ uentoso conducta sub aëre texit,
Vos humiles inquis, uulgi pars ultima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis,
Ast ego Cecropides, uiuas, & originis huius
Gaudia longa feras, tamen ima plebe quiritem
Facundum inuenies, solet hic defendere causas
Nobilis indocti. ueniet de plebe togata
Qui iuris nodos, & legum ænigmata soluat.
Hic petit Euphraten iuuenis, domitiq; Bataui
Custodes aquilas armis industrius, at tu
Nil nisi Cecropides, truncoq; simillimus hermæ,
Nullo quippe alio uincis discrimine, quàm quod
Illi marmoreum caput est, tua uiuit imago.
Dic mihi Teucrorum proles, animalia muta
Quis generosa putet nisi fortia? nempe uolúcrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Feruet, & exultat rauco uictoria circo.
Nobilis hic, quocunq; uenit de gramine, cuius
Clara fuga ante alios, & primus in æquore puluis.
Sed uenale pecus Corithæ, posteritas &
Hirpini, si rara iugo uictoria sedit.
Nil ibi maiorum respectus, gratia nulla
Vmbrarum, dominos pretijs mutare iubentur
Exiguis, tritoq; trahunt epiredia collo
Segnipedes, digniq; molam uersare Nepotis.

Ergo ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
Quod possim titulis incidere præter honores,
Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
Hæc satis ad iuuenem, quem nobis fama superbũ
Tradi, & inflatum, plenumq; Nerone propinquo.
9 Rarus enim fermè sensus communis in illa
Fortuna, sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim, sic ut nihil ipse futuræ
Laudis agas, miserum est aliorum incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes uiduas desiderat ulmos.
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ si quando citabere testis,
10 Incerteq; rei. Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet periuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter uitam uiuendi perdere causas.
Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
Gaurana, & Cosmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ frena, modumq;,
Pone & auaritiæ, miserere inopum sotiorum.
Ossa uides regum uacuis exhausta medullis.
Respice quid moneant leges, quid curia mandet.
Præmia quanta bonos maneant, quam fulmine iusto
11 Et Capito, & Tutor ruerint damnante senatu.
Piratæ Cilicum, sed quid damnatio confert,

Cum Pansa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit?
Præconem Chærippe tuis circumspice pannis,
Iamq; tace, furor est post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, nec uulnus erat par
Damnorum socijs florentibus, & modo uictis
Plena domus tunc omnis, & ingens stabat aceruus 12
Nummorum, spartana chlamys, conchylia Coa,
Et cum Parrhasij tabulis, signisq; Myronis
Phidiacum uiuebat ebur, nec non Polycleti
Multus ubiq; labor, raræ sine Mentore mensæ.
Inde Dolabella est, atq; hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres, referebant nauibus altis
Occulta spolia, & plures de pace triumphos.
Nunc socijs iuga pauca boũ, & grex paruus equarũ 13
Et pater armenti capto eripietur agello,
Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum,
Si quis in ædicula deus unicus, hæc & enim sunt
Pro summis, nam sunt hæc maxima, despitias tu
Forsitan imbelles Rhodios, unctamq; Corinthum,
Despicias merito. quid enim resinata iuuentus,
Cruraq; totius facient tibi leuia gentis?
Horrida uitanda est Hispania, Gallicus axis,
Illyricumq; latus, parce & messoribus illis,
Qui saturant urbem, circo scenæq; uacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
Cum tenues nuper Marius discinxerit Aphros? 14
Curandum in primis ne magna iniuria fiat

Fortibus, & miſeris, tollas licet omne, quod uſquã eſt
Auri, atq; argenti, ſcutum, gladiumq; relinques,
Et iacula, & galeam. Spoliatis arma ſuperſunt.
Quod modo propoſui non eſt ſententia, uerum
Credite me uobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi ſancta cohors comitum, ſi nemo tribunal
15 Vendit acerſecomes, ſi nullum in coniuge crimen
Nec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura Celænó.
Tunc licet à Pico numeres genus, altáq; ſi te
Nomina delectant, omnem titanida pugnam
Inter maiores, ipſumq; Promethéa ponas,
De quocunq; uoles proauum tibi ſumito libro.
Quod ſi præcipitem rapit ambitus, atq; libido,
16 Si frãgis uirgas ſociorum in ſanguine, ſi te
Delectant hebetes laſſo lictore ſecures,
Incipit ipſorum contra te ſtare parentum
Nobilitas, claramq; facem præferre pudendis.
Omne animi uitium tanto conſpectius in ſe
Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.
Quo mihi te ſolitum falſas ſignare tabellas
In templis, quæ fecit auus? ſtatuamq; parentis
Ante triumphalem? quò? ſi nocturnus adulter
Tempora Santonico uelas adoperta cucullo?
Præter maiorum cineres, atq; oſſa uolucri
17 Carpento rapitur pinguis Damaſippus, & ipſe,
Ipſe rotam ſtringit multo ſufflamine conſul.

Nocte quidem, sed luna uidet, sed sydera testes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
Iam senis, ac uirga prior innuet, atq; maniplos
Soluet, & infundet iumentis ordea lassis.
Interea dum lanatas, toruumq́; iuuencum
More Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat
Hipponam, & facies olida ad præsepia pictas.
Sed cum peruigiles, placet instaurare popinas,
Obuius assiduo syrophœnix udus amomo
Currit, Idumeæ syrophœnix incola portæ
Hospitis affectu dominum, regemq́; salutat,
Et cum uenali Cyane succincta lagœna.
Defensor culpæ dicet mihi. fecimus & nos
Hæc iuuenes, esto, desisti nempe, nec ultra
Fouisti errorem. breue sit quod turpiter audes.
Quædam cum prima resecentur crimina barba.
Indulge ueniam pueris. Damasippus ad illos
Thermarum calices, inscriptaq́; lintea uadit
Maturus bello Armeniæ, Syriæq́; tuendis
Amnibus, & Rheno, atq́; Istro præstare Neronem
Securum ualet hæc ætas. mitte hostia Cæsar,
Mitte, sed in magna legatum quære popina,
Inuenies aliquo cum percussore iacentem
Permistum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices, & fabros sandapilarum,

Et resupinati cessantia tympana Galli,
Aequa ubi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus Pontice seruum?
Nempe in Lucanos, aut Thusca ergastula mittas.
At nos Troiugenæ uobis ignoscitis, & quæ
21 Turpia cerdoni, Volesos, Brutosq; decebunt.
Quid, si nunquam adeo fœdis, adeoq; pudendis
Vtimur exemplis, ut non peiora supersint?
Consumptis opibus uocem Damasippe locasti
Sipario, clamosum ageres ut phasma Catulli.
22 Laureolum uelox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me, dignus uera cruce, nec tamen ipsi
Ignoscas populo. populi frons durior huius,
23 Qui sedet, & spectat triscurria patriciorum,
Planipedes audit Fabios, ridere potest, qui
Mamercorum alapas, quanti sua funera uendant,
Quid refert? uendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celsi prætoris uendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atq; hinc pulpita pone,
Quid satius, mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
24 Res haud mira tamen, citharœdo Principe natus
Nobilis, hæc ultra, quid erit nisi ludus? & illic
Dedecus urbis habes, nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem aut falce supina.
Damnat enim tales habitus, & damnat, & odit,

Nec galea frontem abscondit. mouet ecce tridentem
Postquam uibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad spectacula uultum
Erigit, & tota fugit agnoscendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se
Porrigat, & longo iactetur spira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho iussus pugnare secutor.
Libera si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni, 25
Cuius supplicio non debuit una parari
Simia, nec serpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonidæ crimen, sed causa facit rem
Dissimilem. quippe ille deis autoribus ultor
Patris erat cæsi media inter pocula, sed nec
Electræ iugulo se polluit, aut Spartani
Sanguine coniugij, nullis aconita propinquis
Miscuit, in scena nunquam cantauit Orestes.
Troica non scripsit. quid enim Verginius armis 26
Debuit ulcisci magnis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam sæua, crudaq; tyrannide fecit?
Hæc opera, atq; hæc sunt generosi principis artes, 27
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, Graiæq; apium meruisse coronæ.
Maiorum effigies habeant insignia uocis,
Ante pedes domiti longum tu pone Thyestæ
Syrma, uel Antigones, seu personam Menalippes,

Et de marmoreo citharam suspende Colosso.
Quis Catilina tuis natalibus, atq; Cethegi
Inueniet quicquam sublimius? arma tamen uos
Nocturna, & flammas domibus, templisq; parastis,
Vt Braccatorum pueri, Senonumq; minores,
Ausi quod liceat tunica punire molesta.
Sed uigilat consul, uexillaq; uestra coërcet.
28 Hic nouus arpinâs ignobilis, & modo Romæ
Municipalis eques galeatum ponit ubiq;
Præsidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis & tituli, quantum non Leucade, quantum
Thessaliæ campis Octauius abstulit udo
Cædibus assiduis gladio. sed Roma parentem
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
29 Arpinâs alius Volscorum in monte solebat
Poscere mercedes alieno lassus aratro,
Nodosam post hæc frangebat uertice uitem,
Si lentus pigra muniret castra dolabra.
Hic tamen & Cimbros, & summa pericula rerum
Excipit, & solus trepidantem protegit urbem,
Atq; ideo postq̃ ad Cimbros, stragemq; uolabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
Nobilis ornatur Lauro collega secunda.
30 Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina, pro totis legionibus, hi tamen & pro
Omnibus auxilijs, atq; omni plebe latina

Sufficiunt dijs infernis, terræq; parenti.
Pluris enim Decij, quàm qui seruantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et fasces meruit regum ultimus ille bonorum. 51
Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
Exulibus iuuenes ipsius consulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, & quæ
Imperij fines Tyberium uirgo notauit,
Occulta ad partes produxit crimina seruus 52
Matronis lugendus, at illos uerbera iustis
Afficiunt pœnis, & legum prima securis.
Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Aeacide similis, Vulcaniaq; arma capessas,
Quàm te Thersitæ similem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longeq; reuoluas,
Nomen, ab infami gentem deducas asylo.
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut illud, quod dicere nolo,

SCHOLIA IN EANDEM.

Ad Pontinũ *De uera nobilitate, quæ, non maio* 1
rum imaginibus censenda est, sed ab animi uirtutibus,
Fabius lare. *Is tantum à Fabij Maximi patris mo* 2
ribus degenerauit, ut ei à prætore paternis bonis in-
terdictum sit. autor Valerius lib. tertio capitulo quinto.
Tota licet ueteres. *Vera nobilitas unde proficis* 3
catur. Ne tu sis creticus. *Vide ne cum Creticus* 4

audis aut Camerinus, id per iocum dicitur, ut Pumilio-
5 nē uocamus Atlantem. **Sermo Rubelli.** Rubelli
us Plancus, qui depulso Nerone propter generis clari-
tatem, successor omnium ore petebatur. autor Tacitus in
6 Nerone. **Veniet de plebe.** Maior in plebeis nō-
nunq industria, q̃ in torquatis quibusdam stupidissimis.
7 **Sic laudamus equū.** Ut equus generosus ap-
pellatur, qui cæteros excellit cursu, undecunq; natus
8 sit, ita qui animi bonis cæteros præstat. **Molam ne**
potis, Nepos molitoris nomē, cuius meminit Martia
9 lis. **Rarus em̄.** Raro fit ut non insigniter desipiāt
10 qui opibus innati sunt. **Phalaris licet.** Non comit
tas ut in alicuius gratiam periurus sis, etiam si pereun-
11 dum esset. **Et capito.** Capito Cossutianus damna
tus fuit repetundarum, quod Ciliciam prouinciam spoli
12 asset. **Plena domus tunc.** Olim prouinciæ flo-
rentiores erant, q̃ nunc à prætoribus sic exhaustæ.
13 **Nunc socijs iuga.** Nunc non solum pretiosa,
sed uilissima quæque furantur, & miseros prouinciales
spoliant. q̃q̃ non ita tutum sit Hispanos compilare atq;
14 Græcos imbelles, & uoluptatibus deditos. **Marius**
discinxerit. Marius ita Africam exhausit, ut non
15 sit quod tollatur amplius. **Acersecomes.** ἀκερ-
σεκόμης intōsus, quales erāt Romanis in delicijs pue
16 ri. **Si frangis uirgas.** Si uiolentus es & crudelis
non modo non proderit tibi nobilitas, sed oberit etiam.
17 **Carpento rapitur.** Neronem latenter perstrin

git, q̃ fuit aurigãdi studiosissimus. ut scribit Suetonius
Hiponã. Agasonum deam. summe aurigationi de- 18
ditum uult ostendere. Damasippus ad illos. 19
Non pudet nobiles & iam grandes in ebriosorum cõ
potationes ingredi. Sandapilarũ. Sandapila qua 20
plebeiorum & damnatorum cadauera efferebantur.
Turpia Cerdoni. χλευασμός. Laureolũ 21
uelox. Fabulam Neuij de Laureolo in crucem subla 22
to. Qui sedet. Scurrile esse, in cœna saltare, ma- 23
xime si magnus es & à nemine cogeris. Res haud 24
mira. Non mirum si mores ciuium sint corrupti,
cum princeps sit corruptissimus. unde non pudet opti
mates palàm in harenam sese demittere, quod infami-
um hominum est. Dubitat senecã. Parricidium 25
Neronis multo q̃ id quod patrauit Orestes crudelius.
Quid em̃ verginius. Verginius Rufus Iu. Vin 26
dex, & Galba, exercitus duces desciuerunt à Nerone
Hæc opera. Non esse nobiles q̃ ex generosis nati 27
impie agant. Hic nouus Arpinas. Cicero q̃- 28
uis illis uideretur obscurior, plus profuit reipub. & re
portauit tantum gloriæ, quantum Cæsar Augustus.
Arpinas alius. Marius & ipse Arpinas humili 29
loco natus, fortissime se gessit pro libertate patriæ, iam
in summo periculo constitutæ. Plebeiæ deciorũ. 30
Deciorum uirtus. Regũ ultimus. Seruius Tulli- 31
us uir ignobilis, omnium consensu ob uirtutem rex de
claratus. Crimina seruus. Vindex Cecinensis, 32

SATYRA

qui iuuenum coniurationem detexit, quam tractauerāt in domo Aquiliorum de reducendis regibus.

SATYRA NONA.

1 Scire uelim quare toties mihi Neuole tristis
Occurras fronte obducta, ceu Marsya uictus.
Quid tibi cum uultu, qualem deprensus habebat
Rauola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus labenti crustula seruo.
Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem usuram praestare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit, unde repente
Tot rugae? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et salibus uehemens intra pomeria natis.
Omnia nunc contra, uultus grauis, horrida siccae
Sylua comae. nullus tota nitor in cute, qualem
2 Praestabit calidi circumlita fascia uisci,
Sed fruticante pilo neglecta, & squalida crura.
Quid macies aegri ueteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimq; domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in aegro
Corpore, deprendas & gaudia, sumit utrunq;
Inde habitum facies. igitur flexisse uideris
Propositum, & uitae contrarius ire priori.
Nuper enim (ut repeto) fanū Isidis, & Ganymedem
3 Pacis, & aduectae secreta palatia matris,

Et Cererem (nam quo non prostat fœmina templo?)
Notior Aufidio mœchus celebrare solebas
(Quod taceo) atq; ipsos etiam inclinare maritos.
Utile & hoc multis uitæ genus, at mihi nullum
Inde operæ pretium, pingues aliquando lacernas
Munimenta togæ duri, crassiq; coloris,
Et male percussas textoris pectine galli
Accipimus, tenue argentum, uenæq; secundæ. 4
Fata regunt homines, fatum est in partibus illis,
Quas sinus abscondit, nam si tibi sydera cessant,
Nil faciet longi mensura incognita nerui,
Quamuis te nudum spumanti Virro labello
Viderit, & blandæ assidue, densæq; tabellæ
Sollicitent. ἤθους γὰρ γλυκέος ἄνδρα κίναιδον.
Quod tamen ulterius monstrum, quā mollis auarus? 5
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti
Computat, & cœuet, ponatur calculus, adsint
Cum tabula pueri, numera sestertia quinq;
Omnibus in rebus, numerentur deinde labores,
An facile, & pronum est agere intra uiscera penem
Legitimum, atq; illic hesternæ occurrere cœnæ?
Seruus erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Quàm dominum, sed tu sanè tener, & puerum te,
Et pulchrum, & dignum cyatho, cœloq; putabas.
Vos humili asseclæ, uos indulgebitis unquam 6
Cultori, iam nec morbo donare parati?
En cui tu uiridem umbellam, cui succina mittas

Grandia, natalis quoties redit, aut madidum uer
Incipit, & ſtrata poſitus, longáq; cathedra
7 Munera fœmineis tractas ſecreta calendis.
Dic paſſer cui tot montes, tot prædia ſeruas
Appula, tot miluos intra tua paſcua laſſos?
Te Trifolinus ager fœcundis uitibus implet,
8 Suſpectumq; iugum Cumis, & Gaurus inanis.
Nam quis plura linit uicturo dolia muſto?
Quantum erat exhauſti lumbos, donare clientis
Iugeribus paucis? melius ne hic ruſticus infans
Cum matre, & caſulis, & cum luſore catello
Cymbala pulſantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poſcis ait, ſed penſio clamat
Poſce, ſed appellat puer unicus, ut Polyphemi
9 Lata acies, per quam ſolers euaſit Vlyßes.
Alter emendus erit, nanq; hic non ſufficit, ambo
Paſcendi, quid agam bruma ſpirante? quid oro?
Quid dicam ſcapulis ſeruorum menſe Decembri,
10 Et pedibus? durate, atq; expectate cicadas?
Verum ut dißimiles, ut mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quod ni tibi deditus eſſem,
Deuotuſq; cliens, uxor tua uirgo maneret?
Scis certe quibus iſta modis, quàm ſæpe rogaris,
Et quæ pollicitus, fugientem ſæpe puellam
11 Amplexu rapui, tabulas quoq; ruperat, & iam
Signabat, tota uix hæc ego nocte redemi
Te plorante foris, teſtis mihi lectulus, & tu,

Ad quem peruenit lecti sonus, & dominæ uox.
Instabile, ac dirimi cœptum, & iam penè solutum
Coniugium in multis domibus seruauit adulter.
Quó te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
Nullum ergo meritum est ingrate, ac perfide nullum,
Quod tibi filiolus, uel filia nascitur ex me?
Tollis enim, & libris actorum spargere gaudes 12
Argumenta uiri, foribus suspende coronas,
Iam pater es, dedimus quod famæ opponere possis.
Iura parentis habes, propter me scriberis hæres,
Legatum omne capis, necnon & dulce caducum.
Commoda præterea iunguntur multa caducis,
Si numerum, si tres impleuero, iusta doloris 13
Neuolè causa tui, contra tamen ille quid affert?
Negligit, atq; alium bipedem sibi quærit asellum.
Hæc soli commissa tibi cælare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus pumice leuis, 14
Qui modo secretum commiserat, ardet, & odit
Tanquam prodiderim quicquid scio, sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere ualuis
Non dubitat, nec contemnas, aut despicias, quod
His opibus nunquam cara est annona ueneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
O Corydon Corydon, secretum diuitis ullum 15
Esse putas, serui ut taceant, iumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora. claude fenestras,

Vela tegant rimas, iunge hoſtia, tollito lumen
E medio, clament omnes, propè nemo recumbat,
Quod tamen ad cantum galli facit ille ſecundi,
Proximus ante diem caupo ſciet, audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri
Carptores, quod enim dubitant componere crimen
In dominos, quoties rumoribus ulciſcuntur
16 Baltheas? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem & miſeram uinoſus inebriet aurem.
Illos ergo roges quicq̃d paulo ante petebas
A nobis, taceant illi, ſed prodere malunt
Arcanum, quàm ſubrepti potare falerni,
17 Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Viuendum recte cum propter plurima, tum his
Præcipue cauſis, ut linguas mancipiorum
Contemnas, nam lingua mali pars peſſima ſerui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Quorum animas & farre ſuo cuſtodit, & ære.
Idcirco ut poſſim linguam contemnere ſerui,
Vtile conſilium modo, ſed commune dediſti,
Nunc mihi quid ſuades poſt damnũ temporis, & ſpes
18 Deceptas? feſtinat enim decurrere uelox
Floſculus anguſtæ, miſeræq́; breuiſſima uitæ
Portio, dum bibimus, dum ſerta, unguenta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
Ne trepida, nunquam pathicus tibi deerit amicus
Stantibus, & ſaluis his collibus, undiq; ad illos

Conueniunt & carpentis, & nauibus omnes,
Qui digito scalpunt uno caput, altera maior 19
Spes super est, tu tantum erucas imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus, at mea Clothó,
Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine uenter.
O parui, nostriq; lares, quos thure minuto
Aut farre, & tenui soleo exornare corona,
Quando ego figam aliq̄d, quo sit mihi tuta senectus
A tegete, & baculo? uiginti millia fœnus
Pignoribus positis, argenti uascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet, & duo fortes
De grege Mœsorum, qui me ceruice locata 20
Securum iubeant clamoso insistere circo.
Sit mihi præterea curuus cælator, & alter,
Qui multas facies pingat cito. sufficient hæc.
Quando ego pauper ero, uotum miserabile, nec spes
His saltem, nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de naue petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige surdo.

SCHOLIA IN EANDEM.

Scire uelim, quare. *Ad Neuolum quendam qui cinædis operam præstabat, sed nullo fere quæstu unde sub eius persona sui temporis fœditatem & auaritiam insectatur.* **Fascia uisci.** *Visco cum resina & cera facies nitidior rededebatur.* **Aduectæ matris.** *Cybeles templum quod extructum erat in palatio.* **Venæq; secundæ.** *Minus purum, ac per* 1 2 3 4

5 hoc uilius, ut secundarium panem dicamus. Quod
tamen vlterius. Deest peius, quasi ultra quod nō
6 sit deterius. Humili assecla. Assecla, ministro,
7 ab assequendo. Secreta Kalendis. Martijs, qui
8 bus mulieribus munera mittebantur. Suspectū iu
gū. Quod imminet ciuitati. Missenum uidetur innue-
9 re promontorium. Euasit Vlysses. Odyssea. lib. 9
10 Expectate cicadas. Scilicet aestatem. nam aesta-
11 te potissimum canunt. Tabulas quoq;. Qui-
bus contractum erat matrimonium, & alias cum alio
12 marito parabat. Libris actorū. In quibus libero-
rum nomina scribebant parentes, qui publice & priua
13 tim asseruabantur. Si tres impleuero. Nam qui
in urbe tres liberos suscepissent immunitate donaban-
14 15 tur. Pumice leuis. Mollis et effoeminatus. O co
16 rydon. Hemistichium carminis Virgiliani. Balthe
17 a. Lora scz quibus saepe caesi sunt. Pro populo
faciens. Sacrificans bonae deae. sic Virgilius. Cum
18 faciam uitula. Festinat em̄. Vitae breuitas. Qui
19 digito scalpunt. Hemistichium uersus Calui poë
tae de Pompeio, qui hoc uersu, ut mollem & pathicum
20 perstringit. De grege moesorū. Moesia regio
Pānoniae finitima, unde mittebātur robustissimi serui.

SATYRA DECIMA.

1 OMnibus in terris, quae sint à Gadibus usq;
Auroram, & Gangem, pauci dinoscere possūt

Vera bona, atq; illis multa diuersa, remota
Erroris nebula. quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, uotiq; peracti?
Euertere domos totas optantibus ipsis
Dij faciles, nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, & torrens dicendi copia, multis
Et sua mortifera est facundia. uiribus ille
Confisus perijt, admirandisq; lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exuperans patrimonia census,
Quanto delphinis balæna britannica maior.
Temporibus diris igitur, iußuq; Neronis 2
Longinum, & magnos Senecæ prædiuitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes,
Tota cohors. rarus uenit in cœnacula miles.
Pauca licet pores argenti uascula puri,
Nocte iter ingressus gladium, contumq; timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram.
Cantabit uacuus coràm latrone uiator.
Prima ferè uota, & cunctis notissima templis,
Diuitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus, tunc illa time, cum pocula sumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
Iam ne igitur laudas, quod de sapientibus alter 3
Ridebat, quoties à limine mouerat unum,

Protuleratq; pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi censura cachinni,
4 Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent urbibus illis
Prætexta, & trabeæ, fasces, lectica, tribunal.
Quid si uidisset prætorem in curribus altis
Extantem, & medio sublimem in puluere circi
5 In tunica Iouis, & pictæ sarrana ferētem
Ex humeris aulæa togæ, magnæq; coronæ,
Tantum orbem, quanto ceruix non sufficit ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, & sibi consul
Ne placeat curru seruus portatur eodem.
Da nunc & uolucrem, sceptro quæ surgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, & niueos ad frena Quirites,
Defossa in loculis, quos sportula fecit amicos.
6 Tunc quoq; materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominum, cuius prudentia monstrat
Summos posse uiros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, crassoq; sub aëre nasci.
Ridebat curas, necnon & gaudia uulgi,
Interdum & lachrymas, cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet unguem.
Ergo superuacua, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ

Inuidiæ, mergit longa, atq; insignis honorum
Pagina, descendunt statuæ, restemq; sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cædit, & immeritis franguntur crura caballis.
Iam strident ignes, iam follibus, atq; caminis
Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens
Seianus, deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt urceoli, pelues, sartago, patellæ.
Pone domi Lauros, duc in capitolia magnum,
Cretatumq́; bouem, Seianus ducitur unco
Spectandus. gaudent omnes. quæ labra? quis illi
Vultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amaui
Hunc hominem. sed quo cecidit sub crimine? quisnam
Delator? quibus inditijs? quo teste probauit?
Nil horum, uerbosa, & grandis epistola uenit
A Capreis. bene habet, nil plus interrogo, sed quid
Turba tremens? sequitur fortunã, ut semper, & odit
Damnatos. idem populus, si Nortia Thusco
Fauisset, si oppressa foret secura senectus
Principis, hac ipsa Seianum diceret hora
Augustum, iam pridem, ex quo suffragia nulli
Vendimus, effugit curas, nam qui dabat olim
Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
Continet, atq; duas tantum res anxius optat
Panã, & Circenses. perituros audio multos.
Nil dubium, magna est fornacula, pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram,

8 Quàm timeo uictus ne pœnas exigat Aiax,
Vt male defensus, curramus præcipites, &
Dum iacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem,
Sed uideant serui, nequis neget, & pauidum in ius
Ceruice astricta dominum trahat. hi sermones
Tunc de Seiano, secreta hæc murmura uulgi.
Vis ne salutari sicut Seianus? habere
Tantundem? atq; illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
9 Cum grege Chaldæo? uis certe pila, cohortes,
Egregios equites, & castra domestica, quid ni
Hæc cupias, & qui nolunt occidere quenquam,
Posse uolunt. sed quæ præclara, & prospera tanti,
Vt rebus lætis par sit mensura malorum?
Huius, qui trahitur, prætextam sumere mauis?
An Fidenarum, Gabiorumq; esse potestas?
Et de mensura ius dicere? uasa minora
10 Frangere pannosus uacuis ædilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
Seianum, nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid Crassos? quid Pompeios euertit, & illum,
Ad sua qui domitos deduxit flagra quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus

Magnáq; numinibus uota exaudita malignis.
Ad generum Cereris sine cæde, & uulnere pauci 11
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.
Eloquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat 12
Quisquis adhuc uno partam colit asse Mineruam,
Quem sequitur custos angustæ uernula capsæ,
Eloquio sed uterq; perit orator, utrumq;
Largus, & exundans leto dedit ingenij fons.
Ingenio manus est, & ceruix cæsa, nec unquam
Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
O fortunatam natam me consule Romam. 13
Antoni gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset, ridenda poëmata malo,
Quàm te conspicuæ diuina Philippica famæ,
Volueris à prima quæ proxima sæuus & illum 14
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, & pleni moderantem frena theatri.
Dijs ille aduersis genitus, fatóq; sinistro,
Quem pater ardentis massæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladiósq; parante
Incude, & luteo Vulcano ad rhetora misit.
Bellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
Lorica, & fracta de casside buccula pendens,
Et curtum temone iugum, uictæq; triremis
Aplustre, & summo tristis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur, ad hæc se

Romanus, Graiusq́;, ac barbarus induperator
15 Erexit, causas discriminis, atq́; laboris
Inde habuit. tanto maior famæ sitis est, quàm
Virtutis. quis enim uirtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, tituliq́; cupido
Hæsuri saxis cinerum custodibus, ad quæ
16 Discutienda ualent sterilis mala robora ficus,
Quandoquidem data sunt ipsis quoq; fata sepulchris.
17 Expende Hãnibalem, quot libras in duce summo
Inuenies? hic est, quem non capit Africa mauro
Perfusa Oceano, Niloq́; admota tepenti.)
Rursus ad Aethiopum populos aliosq́; Elephantos,
Additur imperijs Hispania, Pyrenæum
Transilit, opposuit natura alpemq́;, niuemq́;,
Diduxit scopulos, & montem rupit aceto.
Iam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit,
Actum inquit, nihil est, ni Pœno milite portas
Frangimus, & media uexillum pono Suburra,
O qualis facies, & quali digna tabella,
18 Cum Getula ducem portaret bellua luscum.
Exitus ergo quis est? ó gloria, uincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atq; ibi magnus
Mirandusq́; cliens sedet ad prætoria regis,
19 Donec Bithyno libeat uigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim.
Non gladij, non saxa dabunt, non tela, sed ille

Cannarum uindex, ac tanti sanguinis ultor
Annulus, i demens, & sæuas curre per alpeis,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Vnus Pellæo *iuueni non sufficit orbis,* 20
Aestuat infelix angusto limite mundi,
Vt Gyaræ *clausus scopulis, paruaq; Seripho*
Cum tamen à figulis munitam intrauerit urbem,
Sarcophago contentus erit. mors sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
Velificatus Athos, *& quicquid* Græcia *mendax*
Audet in historia, cum stratum classibus ijsdem,
Suppositumq; rotis solidum mare, credimus altos
Defecisse amnes, epotaq; flumina Medo 21
Prandente, & madidis cantat quæ Sostratus *alis.*
Ille tamen qualis redijt Salamine *relicta,*
In Corum, *atq;* Eurum *solitus sæuire flagellis*
Barbarus Aeolio *nunquam hoc in carcere passos,*
Ipsum compedibus, qui uinxerat Ennosigæum?
Mitius id sanè, quod non & stigmate dignum
Credidit, huic quisquam uellet seruire deorum?
Sed qualis redijt? nempe una naue cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadauera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium uitæ, multos da Iupiter *annos,* 22
Hoc recto uultu, solum hoc & pallidus optas.
Sed quàm continuis, & quantis longa senectus
Plena malis, deformem, & tetrum ante omnia uultũ,

Dissimilemq; sui, deformem pro cute pellem,
Pendentesq; genas, & taleis aspice rugas,
23 Qualeis, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In uetula scalpit iam mater Simia bucca.
Plurima sunt iuuenum discrimina, pulchrior ille
Hoc, atq; ille alio, multum hic robustior illo,
Vna senum facies, cum uoce trementia labra.
Et iam leue caput, madidiq; infantia nasi.
Frangendus misero gingiua panis inermi,
Vsqueadeo grauis uxori, natisq;, sibiq;,
Vt captatori moueat fastidia Cosso,
Non eadem uini, atq; cibi torpente palato
Gaudia, nam coitus iam longa obliuio, uel si
24 Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
Et quamuis tota palpetur nocte, iacebit.
An ne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
Canicies? quid, quod merito suspecta libido est,
Quæ Venerem affectat sine uiribus? aspice partis
Nunc damnū alterius, nam quæ cantante uoluptas,
Sit licet eximius citharœdus? sitne Seleucus,
25 Et quibus aurata mos est fulgere lacerna.
Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui uix cornicines exaudiat, atq; tubarum
Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris,
Quem dicat uenisse puer, quot nuntiet horis.
Præterea minimus gelido iam corpore sanguis
Febre calet sola. circumsilit agmine facto

Morborum omne genus, quorum ſi nomina quæras.
Promptius expediã, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themiſon ægros autumno occiderit uno, 26
Quot Baſilus ſocios, quot circumſcripſerit Hirrus
Pupillos, quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot diſcipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot uillas poſſideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luſcis inuidet, huius 27
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipſe ad conſpectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore uolat pleno mater ieiuna, ſed omni
Membrorum damno maior dementia, quæ nec 28
Nomina ſeruorum, nec uultum agnoſcit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit, nam codice ſæuo
Hæredes uetat eſſe ſuos, bona tota feruntur
Ad Phialen, tantum artificis ualet halitus oris,
Quod ſteterat multis in carcere fornicis annis.
Vt uigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt 29
Funera natorum, rogus aſpiciendus amatæ
Coniugis, & fratris, plenæq; ſororibus urnæ.
Hæc data pœna diu uiuentibus, ut renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inq;
Perpetuo mœrore, & nigra ueſte ſeneſcant.

Rex Pylius (magno si quicquam credis Homero)
30 Exemplum uitæ fuit á corniœ secundæ.
Felix nimirum, qui tot per sæcula mortem
Distulit, atq; suos iam dextra computat annos,
Quiq; nouum toties mustum bibit, oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, & nimio de stamine, cum uidet acris
Antilochi barbam ardentem, nam quærit ab omni
Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiserit æuo.
Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
31 Atq; alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troia Priamus uenisset ad umbras
Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus, inter
Iliadum lachrymas, ut primos edere plāctus
Cassandra inciperet, scissaq; Polyxena palla,
Si foret extinctus diuerso tempore, quo iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia uidit
Euersa, & flammis Asiam, ferroq; cadentem,
Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram summi Iouis, ut uetulus bos,
Qui domini cultris tenue, & miserabile collum
Præbet, ab ingrato iam fastiditus aratro.
32 Exitus ille utcunq; hominis, sed torua canino
Latrauit rictu, quæ post hunc uixerat uxor.

Festino ad nostros, & regem transeo Ponti,
Et Crœsum, quem uox iusti facunda Solonis
Respicere ad longæ iussit spatia ultima uitæ.
Exilium, & carcer Minturnarumq; paludes. 33
Et mendicatus uicta Carthagine panis
Hinc causas habuere. quid illo ciue tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si circumducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
Cum de theutonico uellet descendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres 34
Optandas, sed multæ urbes, & publica uota
Vicerunt. igitur fortuna ipsius, & urbis
Seruatum uicto caput abstulit. hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, cecidit Cethegus
Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris fanum uidet anxia mater
Vsq; ad delitias uotorum, cur tamen, inquit,
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed uetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipsa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum 35
Accipere, atq; suam Rutilæ dare. filius autem
Corporis egregij miseros, trepidosq́; parentes
Semper habet. rara est adeo concordia formæ,
Atq; pudicitiæ, sanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac ueteres imitata Sabinas.

Prætereá caſtum ingenium, uultumq; modeſtum
Sanguine ferruentem tribuat natura benigna
36 Larga manu quid enim puero conferre poteſt plus
Cuſtode, & cura natura potentior omni?
Non licet eſſe uiros. nam prodiga corruptoris
Improbitas ipſos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fidutia, nullus ephebum
Deformem ſæua caſtrauit in arce tyrannus,
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, uel
Strumoſum, atq; utero pariter, gibboq́; tumentem.
Nunc ergo iuuenis ſpecie lætare tui, quem
Maiora expectant diſcrimina. fiet adulter
Publicus, & pœnas metuet quaſcunq; mariti
Exigere irati, nec erit felicior aſtro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat, exigit autem
Interdũ ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
37 Conceſſit, necat hic ferro, ſecat ille cruentis
Verberibus, quoſdam mœchos & mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
Matronæ, mox cum dederit Seruilia nummos,
Fiet & illius, quem non amat, eruet omnem
Corporis ornatum. quid enim ulla negauerit udis
Inguinibus, ſiue eſt hæc Hippia, ſiue Catulla?
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed caſto quid forma nocet? quid profuit olim
Hippolyto graue propoſitum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc ceu faſtidita repulſa.

Nec Sthenebœa minus, quã Cressa excanduit, & se 38
Concussere ambæ. mulier sæuissima tunc est,
Cum stimulos odio pudor admouet. elige quid nam
Suadendum esse putes, cui nubere Cæsaris uxor
Destinat, optimus hic, & formosissimus idem 39
Gentis patritiæ rapitur miser extinguendus
Messalinæ oculis, dudum sedet illa parato
Flammeolo, tyriusq; palàm genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo, ueniet cum signatoribus auspex.
Hæc tu secreta, & paucis commissa putabas,
Non nisi legitime uult nubere, quid placeat, dic,
Ni parêre uelis, pereundum est ante lucernas,
Si scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
Nota urbi, & populo contingat principis aures,
Dedecus ille domus sciet ultimus, interea tu
Obsequere imperio, si tanti est uita dierum
Paucorum, quicquid leuius, meliusq; putaris,
Præbenda est gladio pulchra hæc, & candida ceruix,
Nil ergo optabunt homines? si consilium uis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid,
Conueniat nobis, rebusq; sit utile nostris.
Nam pro iucundis aptissima quæq; dabunt dij.
Carior est illis homo, quàm sibi nos animorum 40
Impulsu, & cæca, magnaq; cupidine ducti
Coniugium petimus, partumq; uxoris, at illis
Notum qui pueri, qualisq; futura sit uxor.

Vt tamen & poscas aliquid, uoueasq; sacellis
Exta, & candiduli diuina tomacula porci,
41 Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano,
Fortem posce animum, & mortis terrore carentem
Qui spacium uitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoscunq; labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, & potiores
Herculis ærumnas credat, sæuosq; labores,
Et uenere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
42 Monstro, quod ipse tibi possis dare, semita certe
Tranquillæ per uirtutem patet unica uitæ.
Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam, cœloq; locamus.

SCHOLIA IN EANDEM.

1 **Omnibus in terris.** *Insectatur stulta hominum*
uota, qui uitijs excæcati nesciant quid optent, à dijs aũt
nihil esse petendum colligit, q̃ sana mens, & sensuũ in-
2 *tegritas.* **Iussuq; Neronis.** *Cassius Longinus,*
Seneca & Plautus Lateranus, propter diuitias à Nero-
3 *ne ad necem compulsi sunt.* **Sapientibus alter.**
4 *Democritus, qui ob id* γελασῖνος *dictus est.* **Mi-**
5 **randũ est.** *Heraclitus significatur.* **Tunica Io-**
uis. *Triumphali ueste, q̃ ex templo Iouis sumptam in*
6 *duebant. ut indicat Liuius libro x. ab urbe con.* **Tũc**
quocq; materiã. *Democritus exemplo est, bonos*
uiros ubiq; posse nasci, qui in Thracia barbarissima re
7 *gione natus sit.* **Seianus.** *Exemplo Seiani ostendit*

nimiam potentiam multis esse exitio. Nam ille sub Tyberio eò honorũ euectus est, ut eius natalis publicæ celebraretur, & illi aureæ statuæ ponerẽtur, impatoris in consulatu collega fieret, à quo tandẽ, ut fur per literas à senatu interficiõ & unco trahi iußus est. **Exigat** 5
aiax. Hoc est periculum est, ne multi sibi inferant manus, dũ citati ad causam dicendã desperent de salute, ut pote male sibi conscij. **Grege chaldęo.** Trasyllo 9
Mathematico Chaldæo utebatur imprimis Tiberius.
Vacuis ędilis. Aedilis, qui magistratus minimi 10
erant, annonæ, mensuris & id genus præfecti. **Ad** 11
generũ cereris. Sălicet Plutonem. **Et totis** 12
quinquatribus. Pueri quinquatribus precantur à Minerua eloquentiam cum plerumq; sit pernitiosa.
O fortunatã. Carmen quod Cicero cecinit coniu- 13
ratione Catilinæ oppressa. **Sæuus & illũ.** De- 14
mosthenes μαχαιροποιοῦ filius hausto ueneno pe-
rijt. **Erexit causas.** Laudem querere ex re belli- 15
ca laboris & calamitatis plenum. **Sterilis ficus.** 16
Caprificus, quæ ex muris erupens saxa discutit. **Han** 17
nibalem. Hannibalis insatiabilis imperandi cupiditas, sed miserabilis exitus. **Bellua luscũ.** Nam fuit 18
altero oculo captus in Apẽnini transitu. **Donec bi-** 19
thyno. Regi, Prusiæ ad quem confugerat. **Vnus** 20
pellæo. Alexandro Macedoni, qui cum infinitos esse mundos audiret, me miserũ inquit qui ne unum quidem adhuc consequutus sum. **Medo prandente.** Xer 21

xis historiam ut fabulosam notat, quæ à Græcis prodi-
22 ta, multa portentosa continet. Da spaciũ vitę. Stul
ta uota longæ uitæ, cum ea nihil sit miserius & contra.
23 Pandit Tabraca. Oppidum est Africæ ubi ma-
24 gna est simiarum copia. Ramice neruus. Ra-
mex qui Græcæ κυϛσοκήλη dicitur, ab eo quod uenæ
25 intumescant atq; intorqueantur. Aurata lacerna:
Tibicines, qui ut ait Horatius, trahunt per pulpita ue-
26 stem. Quot Themison. Themisō quem hic mor
det, ut bonus medicus commendatur à Cornelio Celso
27 Luscis inuidet. Luscus, qui altero oculo caret, q
28 Græcis μύωψ dicitur. Membrorũ damno.
39 Desipientia membrorum mutilatione grauior. Vt vi
geant sensus. Multa ferenda, & si adsit bona ua-
30 letudo. Cornice secũdę. Nestor enim tres ho-
31 minum ætates uixisse creditur. Atq; alius. Laertes
Vlyßis pater, qui errante Vlysse, se in agro macera-
bat ac Iouem rogabat, ut animam è corpore educeret.
32 autor Homerus. Torua canino. Hecuba Priami
33 uxor in canem conuersa. Minturnarũq;. Vbi la-
tuit C. Marius, unde extractus est, & postea exul in
34 Aphrica mēdicauit. Prouida Pompeio. Cum
Pompeius Neapoli ægrotaret, uota publicæ suscepta sũt
in eius salutem, ut bello ciuili & multis malis reserua-
35 tus uideatur. Rutilę virginia. Virginia uirgo
Plebeia, quæ ob pulchritudinem perijt cæsa à patre,
36 cum illam Appius decemuir stuprare uellet. Quid

enim puero. *Si quis etiam benignitate naturæ sit castus & pudicus, tamen ob formam plerũq; periclitatur.* **Necat hic ferro.** *Imitatio Horatiana ex se* 37
cundo Serm. Hic se præcipitem tecto dedit, ille flagellis
Ad mortem cæsus. **Stenœbeã.** *Vxor Præti regis,* 38
quæ Bellerophõtem perdidit. **Formosissimus** 39
idem. *C. Sylius formosissimus, ut scribit Tacitus cum in eũ exarsisset Messalina Claudij uxor, coactus est dimissa uxore sua, Claudio Hostiam profecto, palã Messalinam ducere, unde mox re cognita Sylius interfectus est.* **Carior est illis.** *Homo dijs charior q̃ sibi ipsi* 40
Orandũ est. *Quid á dijs potissimum petendum.* 41
Semita vnica. *Vnica uia ad beatam uitam per uir* 42
tutem esse docet.

SATYRA VNDECIMA.

ATticus eximie si cœnat, lautus habetur, 1
Si Rutilus, demens, q̃d enim maiore cachinno
Excipitur uulgi, quàm pauper Apicius? omnis
Conuictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo, nam dum ualida, ac iuuenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumq́; ardens sanguine fertur
Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno
Scripturus leges, & regia uerba lanistæ.
Multos porrò uides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo uiuendi causa palato est.

Egregius cœnat, meliusq; miſerrimus horum,
Et cito caſurus iam perlucente ruina.
Interea guſtus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretijs obſtantibus, interius ſi
Attendas, magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile eſt perituram arceſſere ſummam
Lancibus oppoſitis, uel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire guloſum
2 *Fictile, ſic ueniunt ad miſcellanea ludi.*
Refert ergo quis hæc eadem paret, in Rutilo *nam*
Luxuria eſt, in Ventidio *laudabile nomen*
Sumit, & à cenſu famam trahit. illum ego iure
Deſpiciam, qui ſcit quanto ſublimior Athlas
Omnibus in Lybia *ſit montibus, hic tamen idem*
Ignoret quantum ferrata diſtet ab arca
3 *Sacculus, é cœlo deſcendit* γνῶθι σεαυτόν.
Figendum, & memori tractandum pectore, ſiue
Coniugium quæras, uel ſacri in parte ſenatus
Eſſe uelis, nec enim loricam poſcit Achillis
Therſites, in qua ſe traducebat Vlyſſes
Ancipitem, ſeu tu magno diſcrimine cauſam
Protegere affectas. te conſule, dic tibi quis ſis
Orator uehemens, an Curtius, *an* Matho, *buccæ*
Noſcenda eſt menſura tuæ, ſpectandáq; rebus
In ſummis, minimis, etiam cum piſcis emetur,
Nec mullum cupias, cum ſit tibi gobio tantum
In loculis. quis enim te deficiente crumena,

E t crescente gula manet exitus, ære paterno,
A c rebus mersis in uentrem, fœnoris, atq;
A rgenti grauis, & pecorum, agrorumq; capacem.
T alibus à dominis post cuncta nouissimus exit
A nnulus, & digito mendicat Pollio *nudo.*
N on præmaturi cineres. nec funus acerbum
L uxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.
H i plerumq; gradus, conducta pecunia Romæ,
E t coràm dominis consumitur, inde ubi paulum
N escio quid superest, & pallet fœnoris author,
Qui uertêre solum, Baias, *& ad hostia currunt.*
C edere nanq; foro iam non tibi deterius, quàm
A esquilias á feruenti migrare Suburra.
I lle dolor solus patriam fugientibus, illa
M œstitia est, caruisse anno Circensibus *uno.*
S anguinis in facie non heret gutta, morantur
P auci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.
E xperiëre hodie nunquid pulcherrima dictu
P ersicæ non præstem uita, nec moribus, & re,
S ed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
C orám alijs dictem puero, sed in ore placentas.
N am cum sis conuiua mihi promissus, habebis 5
E uandrum, uenies Tyrinthius, *aut minor illo*
H ospes, & ipse tamen contingens sanguine cœlum
A lter aquis, alter flammis ad sydera missus.
F ercula nunc audi nullis ornata macellis.
D e tyburtino ueniet pinguissimus agro

Hœdulus, & toto grege mollior, inscius herbæ,
Nec dum ausus uirgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet, quam sanguinis, & montani
6 Asparagi, posito quos legit uillica fuso.
Grandia præterea, totoq; calentia fœno
Oua adsunt ipsis cum matribus, & seruatæ
Parte anni, quales fuerant in uitibus, uuæ,
Signinum, Syriumq; pirum de corbibus ijsdem
Aemula picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
Autumnum, & crudi posuere pericula succi.
7 Hæc olim nostri iam luxuriosa senatus
Cœna fuit, Curius paruo quæ legerat horto
Ipse focis breuibus ponebat oluscula, quæ nunc
Squallidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid uulua popinæ.
Sicci terga suis rara pendentia crate
8 Moris erat quondam festis seruare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente noua, si quam dabat hostia, carne,
Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atq;
Castrorum imperijs, & dictatoris honore
Functus, ad has epulas solito maturius ibat,
Erectum domito referens à monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumq; Catonem,
Et Scauros, & Fabricios, rigidiq; seueros
Censoris mores etiam collega timeret,

Nemo inter curas, & ſeria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu teſtudo nataret.
Clarum Troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
Sed nudo latere, & paruis frons ærea lectis 9
Vile coronati caput oſtendebat aſelli,
Ad quod laſciui ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atq; ſupellex. 10
Tunc rudis, & Graias mirari neſcius artes,
Vrbibus euerſis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Vt phaleris gauderet equus, cælataq; caſſis
Romuleæ ſimulachra feræ manſueſcere iuſſæ
Imperij fato, & geminos ſub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, & haſta,
Pendentiſq; Dei perituro oſtenderet hoſti.
Argenti quod erat ſolis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Thuſco farrata catino 11
Omnia tunc, quibus inuideas, ſi liuidulus ſis.
Templorum quoq; maieſtas præſentior, & uox 12
Nocte ferè media, mediamq; audita per urbem
Litore ab Oceani Gallis uenientibus, & dijs
Officium uatis peragentibus, his monuit nos,
Hanc rebus latijs curam præſtare ſolebat
Fictilis, & nullo uiolatus Iuppiter auro.
Illa domi natas, noſtraq; ex arbore menſas
Tempora uiderunt, hos lignum ſtabat in uſus,
Annoſam ſi forte nucem deiecerat Eurus.

At nunc diuitibus cœnandi nulla uoluptas,
Nil Rombus, nil dama sapit, putêre uidētur
Vnguenta, atq; rosæ, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur, & magno sublimis Pardus hiatu
13 Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & mauro obscurior Indus,
Et quos deposuit nabathæo bellua saltu,
Iam nimios, capitiq; graues, hinc surgit orexis,
Hinc stomacho bilis, nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus, ergo superbum
Conuiuam caueo, qui me sibi comparat, & res
Despiciât exiguas, adeo nulla uncia nobis
14 Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
Materia, quin ipsa manubria cultellorum
Ossea, non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
Rancidula, haud ideo peior gallina secatur.
Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
15 Pergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atq; aper, & pygargus,
Et Scythicæ uolucres, & Phœnicopterus ingens,
Et Getûlus orix, hebeti lautissima ferro
Cæditur, & tota sonat ulmea cœna Suburra,
Nec frustum capreæ subducere, nec latus aphræ
Nouit auis noster tyrunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ frustis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, & paucis assibus emptos
Porriget incultus puer, atq; á frigore tutus,

Non Phryx, aut Lycius, non à mangone petitus
Quisquã erit, & magno, cum poscas, posce latine.
Idem habitus cunctis, tonsi, erectiq; capilli,
Atq; hodie tantum propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci.
Suspirat longo non uisam tempore matrem,
Et casulam, & notos tristis desyderat hoedos,
Ingenui uultus puer, ingenuiq; pudoris, 16
Quales esse decet, quos ardens purpura uestit,
Nec pugillares defert in balnea raucus
Testiculos, nec uellendas iam præbuit alas,
Crassa nec opposito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi uina dabit diffusa in montibus illis,
A quibus ipse uenit, quorum sub uertice lusit
Nanq; una, atq; eadem uini patria, atq; ministri.
Forsitan expectes, ut Gaditana canoro 17
Incipiat prurire choro, plausuq; probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Diuitis urticæ. maior tamen ista uoluptas
Alterius sexus. magis ille extenditur, & mox
Auribus, atq; oculis concepta urina mouetur.
Non capit has nugas humilis domus, audiat ille
Testarum crepitus cum uerbis, nudum olido stans
Fornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
Vocibus obscænis, omniq; libidinis arte,
Qui lacædæmonium pedemate lubricat orbem, 18

Nanq; ibi Fortunæ ueniam damus. alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus. hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares, nitidiq; uocantur.
Nostra dabunt alios hodie conuiuia ludos,
Conditor Iliados cantabitur, atq; Maronis
Altisoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert tales uersus, qua uoce legantur?
Sed nunc dilatis auerte negotia curis,
19 Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam cessare diem, non fœnoris ulla
Mentio, nec prima si luce egressa, reuerti,
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
Humida suspectis referens multitia rugis,
Vexatasq; comas, & uultum, auremq; calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,
Pone domum, & seruos, & quicquid frangitur illis,
Aut perit, ingratos ante omnia pone sodales,
Interea megalesiacæ spectacula palmæ
Idæum solenne colunt, similisq; triumpho
Prædo caballorum prætor sedet. ac mihi pace
Immensæ, nimiæq; licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aurem
20 Percutit, euentum uiridis quo colligo panni.
Nam si deficeret, mœstam attonitamq; uideres
Hanc urbem, ueluti Cannarum in puluere uictis
Consulibus, spectent iuuenes, quos clamor, & audax
Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ.

Nostra bibat uernum contracta cuticula solem,
Effugiatq; togam, iam nunc in balnea salua
Fronte licet uadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam, facere hoc non possis quinq; diebus
Continuis, quia sunt talis quoq; tœdia uitæ
Magna. uoluptates commendat rarior usus.

SCHOLIA IN EANDEM.

Atticus eximie. Ad Persicum amicum suũ, quẽ 1
frugali conuiuio inuitarat, contra eos, q exquisitius lau
tiusq; comessentur q̃ facultates ferant. Miscellanea 2
ludi. Hoc est. absumptis opibus coguntur fieri ludij
& histriones, quales solent conuenire in Miscellis lu-
dis. E cœlo descendit. Apophthegma illud in- 3
quit, nosce teipsum, non solum ad corporis staturam
aut formam pertinet, sed ad omnia uitæ offitia, ut ni-
hil supra uires attentes. è cœlo autẽ demissum putaba-
tur quod esset in templo Apollinis Delphici aureis lite-
ris inscriptum consecratumq;. Ille dolor solus. 4
Impudentia nepotum,qui cum decoxerint,& ob æs ali
enum coguntur fugere, nil curant. Cum sis Con- 5
uiua. Accipiam te eo apparatu quo Euander Hercu-
lem & Aeneã,nimirũ frugaliter. Asparagi. Aspa 6
ragi. herba quam quidam corrudã uocant dicta à cau-
lis asperitate, teste Varrone. Hęc olim. Hæc cœna 7
nostr[a] olim fuisset lauta,nam Curius Dentatus ipse her
bis [&] rapis nonnunq̃ uescebatur. Moris erat 8
quondam. frugalitas priscorum Romanorum.

9 **Paruis lectis.** *Lecti olim non erant ut nunc, pre-*
10 *ciosi & fabre facti.* **Tales ergo cibi.** *Milites*
non studebant tantum supellectilis splendori, quantum
11 *armorũ suorum cælaturis & signis,* **Thusco cati**
no. *Fictili. Nam uasa Aretina præcipue laudantur,*
12 **Templorũ quoq;.** *Religio purior erat & dij*
magis propicij, tametsi minori apparatu colerentur.
13 **Porta syenes.** *Syene insula in Aethiopiæ finibus,*
14 *in qua magna uis Elephanthorum nascitur.* **Nec**
15 **tessellæ.** *Tessellæ tali, a tessera deflexum.* **Disci-**
pulus Tripheri. *Tripherus hic docebat artem*
structoriam in Suburra, & secandi gestus aultro, & li-
61 *gneis ferculis repræsentabat.* **Ingenij vultus.** *Pu-*
erum simplicem, & modestum multis circumstancijs
17 *describit.* **Vt Gaditana.** *Gaditanæ saltationes*
molles & lasciuæ in conuiuijs adhibebantur, ad exhila
18 *randos conuiuarũ animos.* **Pedemate lubricat.**
πήδημα genus saltationis laconicæ, in qua pedes in
orbem ad nates torquebãtur. de qua Lucianus in libello
19 *περὶ ὀρχήσεως.* **Et gratam requiem.** *Horta*
tur conuiuã suum ad hilaritatem, & animi tranqllitatẽ
20 *omissis curis, & suspicionibus.* **Viridis panni.**
Factionis prasinæ cui fauebat bona pars ciuitatis.

SATYRA DVODECIMA

1 NAtali Coruine die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus promissa dies animalia cæspes

Expectat, niueam reginæ cædimus agnam.
Par uellus dabitur pugnanti Gorgone maura,
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio seruata Ioui, frontemq́; coruscat
Quippe ferox uitulus templis maturus, & aræ,
Spargendusq́; mero, quem iam pudet ubera matris
Ducere, qui uexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisq́; affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, & ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, & á grandi ceruix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaq́; passi
Nuper, & incolumem sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum
Euasi, densæ cœlum abscondêre tenébræ
Nube una, subitusq́; antemnas impulit ignis,
Cum se quisq; illo percussum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium uelis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam grauiter, si quando poëtica surgit
Tempestas. genus ecce aliud discriminis, audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
Eiusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam uotiua testantur fana tabella
Plurima (pictores quis nescit ab Iside pasci?)
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,

Cum plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alterum puppis latus euertentibus undis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum uentis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit cupiens euadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare uolens etiam pulcherrima, uestem
Purpuream teneris quoq; Mecœnatibus aptam,
4 Atq; alias, quarum generosi graminis ipsum
Inficit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bæticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere lances
Parthenio factas, urnæ cratëra capacem,
Et dignum sitiente Pholo, uel coniuge Fuscā,
Adde & bascaudas, & mille escaria, multum
5 Cælati, biberat quo callidus emptor olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusq; salutem?
Non propter uitam faciunt patrimonia quidam,
Sed uitio cæci propter patrimonia uiuunt.
Iactatur rerum utilium pars maxima, sed nec
Damna leuant tunc aduersis urgentibus, illuc
Decidit ut malum ferro summitteret, ac se
Explicat angustum, discriminis ultima quando
Præsidia afferimus, nauem factura minorem.

I nunc, & uentis animam committe, dolato
C onfisus ligno, digitis à morte remotus 6
Quattuor ac septem, si sit latissima teda.
M ox cum reticulis, & pane, & uentre lagœnæ,
A spice sumendas in tempestate secures.
S ed postquā iacuit planum mare, tempora postquam
P rospera uectoris, fatumq; ualentius Euro,
E t pelago, postquam Parcæ meliora benigna
P ensa manu ducunt hilares, & staminis albi
L anificæ, modica non multo fortior aura
V entus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
V estibus extensis, & quod superauerat unum,
V elo prora suo, iam deficientibus Austris.
S pes uitæ cum sole redit, tum gratus Iulo,
A tq; nouercali sedes prælata Lauino,
C onspicitur sublimis apex, cui candida nomen 7
S crofa dedit, lætis Phrygibus mirabile sumen,
E t nunquam uisis triginta clara mamillis.
T andem intrat positas inclusa per æquora moles,
T yrrhenamq; Pharon, porrectaq; brachia rursus,
Quæ pelago occurrunt medio, longeq; relinquunt
I taliam. non sic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit, sed trunca puppe magister
I nteriora petit baianæ peruia cymbæ.
T unc stagnante sinu gaudent ibi uertice raso
G arrula securi narrare pericula nautæ.
I te igitur pueri linguis, animisq; fauentes, 8

Sertaq; delubris, & farra imponite aultris,
Ac molles ornate focos, glebamq; uirentem,
Iam sequar, & sacro, quod præstat, rite peracto
Inde domum repetam, graciles ubi parua coronas
Accipiunt fragili simulachra nitentia cæra.
Hic nostrum placabo Iouem. laribusq; paternis
Thura dabo, atq; omnes uiolæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
9 *Nec suspecta tibi sint hæc Coruine, Catullus,*
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Treis habet hæredes, libet expectare, quis ægram,
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili, uerum hæc nimia est impensa, coturnix
Nulla unquam pro patre cadet, sentire calorem
Si cæpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitime fixis uestitur tota tabellis
10 *Porticus, existunt qui promittant hecatomben.*
Quatinus hic non sunt nec uenales Elephantes,
Nec latio, aut usquam nostro sub sydere talis
Bellua concipitur, sed furua gente petita
Arboribus Rutulis, & Turni pascitur agro
Cæsaris armentum, nulli seruire paratum
Priuato, siquidem Tyrio seruire solebant
Hãnibali, & nostris ducibus, regiq; Molosso,
Horum maiores, & dorso ferre cohortes
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turrim.

Nulla igitur mora per Nouiũ, mora nulla per Histrũ
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallittæ uictima sacra
Tantis digna deis, & captatoribus horum.
Alter enim, si concedas mactare, uouebit
De grege seruorum magna, & pulcherrima quæq;
Corpora, uel pueris, & frontibus ancillarum 11
Imponet uittas, & si qua est nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, & si
Non sperat tragicæ furtiua piacula ceruæ,
Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
Mille rates, nam si Libitinam euaserit æger,
Delebit tabulas inclusus carcere nassæ,
Post meritum sanè mirandum, atq; omnia soli
Forsan Pacuuio breuiter dabit, ille superbus
Incedet uictis riualibus. ergo uides, quàm
Grande operæpretium faciat iugulata Mycenis.
Viuat Pacuuius quæso, uel Nestora totum,
Possideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SCHOLIA IN EANDEM.

Natali coruine. *Ad Coruinum cui scribit se pro* 1
salute Catulli amici, qui naufragus enatauerat dijs uo-
ta soluturum, ac obiter captatores testamentorum nomi-
natim Neuium & Histrũ Pacuuiũ, q ex eo quæstu dita-
ti erant. Mirantis amici. *Catulli, ut paulo post te-* 2
statur. Poetica surgit. *Tam sæua fuit illa tempe-* 3

stas, quam ea quæ à poetis describi solet cum per conten
4 tionem exaggerant rem. Atq; alias. Vestes Bæticas
quæ ex natiua lana texebantur citra tinctoris operam.
5 Emptor olynthi. Philippus Amynthæ filius qui
Olynthũ Thraciæ ciuitatem auro à Laschene prodito
6 re redemit. Digitis a morte. Alludit ad dictum
philosophi cuiusdam, qui cum audisset nauem trium di-
gitorum esse crassitudine, tantum inquit, à morte absũt
8 qui nauigant. Cui candida nomen. Albam
intelligit quæ ab alba porca, quæ triginta peperit fœ-
tus albos, & ipsa Alba denominata est, autor Varro.
7 Linguis animis. Verba quibus in sacris silentiũ
indicebatur. sic Tibullus, Lingua uir mulierq; faue.
9 Nec suspecta. Nemo suspicetur me id agere, ut
captem hominem, nam orbus non est neq; admodum
10 locuples. Hecatōben. ἑκατόμβη sacrifitium di
ctum à numero boum, quod genus describit Iul. Capito
11 linus in uita Maximi & Balbini. Corpora uel
pueris. Tanta est captatorũ improbitas, ut uel pro
priæ filiæ non parcant si per leges liceret, modo spes
prædæ affulgeat.

SATYRA TREDECIMA.

1 Exemplo quodcunq; malo committitur, ipsi
Displicet authori. prima est hæc ultio, quod se
Iudice, nemo nocens absoluitur, improba quãuis
Gratia fallacis prætoris uicerit urnam.

Quid ſentire putas omnes Caluine recenti
De ſcelere, & fidei uiolatæ crimine? ſed nec
Tam tenuis cenſus tibi contigit, ut mediocris
Iacturæ te mergat onus, nec rara uidemus
Quæ pateris, caſus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & è medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe uiri, nec uulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguamq; malorum
Particulam uix ferre potes ſpumantibus ardens
Viſceribus, ſacrum tibi quod non reddat amicus
Depoſitum, ſtupet hæc, qui iam poſt terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio conſule natus.
At nihil in melius tot rerum proficis uſu?
Magna quidem, ſacris quæ dat præcepta libellis
Victrix Fortunæ ſapientia, dicimus autem
Hos quoq; felices, qui ferre incommoda uitæ,
Nec iactare iugum uita didicere magiſtra. 2
Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atq; omni ex crimine lucrum
Quæſitum, & partos gladio, uel pyxide nummos?
Rari quippe boni, numero uix ſunt totidem, quot 5
Thebarum portæ, uel diuitis hoſtia Nili.
Nona ætas agitur, peioraq; ſæcula ferri
Temporibus, quorum ſceleri non inuenit ipſa
Nomen, & à nullo poſuit natura metallo.
Nos hominum diuûmq; fidem clamore ciemus,

Quanto Feßidium laudat uocalis agentem
Sportula. dic senior bulla dignissime, nescis
Quas habeat ueneres aliena pecunia, nescis
Quem tua simplicitas risum uulgo moueat, cum
Exigis à quoquam ne peieret, & putet ullis
Esse aliquod numen templis, aræq; rubenti.
4 Quondam hoc indigenæ uiuebant mor,eprius quàm
Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc cum uirguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idæis Iuppiter antris,
Nulla super nubes conuiuia cœlicolarum.
5 Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
Ad cyathos, & iam siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat sibi quisq; Deus, nec turba deorum
Talis, ut est hodie, contentaq; sydera paucis
Numinibus miserum urgebant Atlãta minori
6 Pondere, nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut sicula toruus cum coniuge Pluton,
Nec rota, nec furiæ, nec saxum, aut uulturis atri
Pœna, sed infernis hilares sine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.
7 Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis uetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunq; puer, licet ipse uideret
Plura domi farra, & maiores glandis aceruos.
Tam uenerabile erat præcedere quatuor annis,

Primaq; par adeo sacræ lanugo senectæ.
Nunc si depositum non infitietur amicus,
Si reddat ueterem cum tota ærugine follem,
Prodigiosa fides, & Thuscis digna libellis, 6
Quæq; coronata lustrari debeat agna.
Egregium, sanctumq; uirum si cerno, bimembri
Hoc monstrum puero, & miranti iam sub aratro
Piscibus inuentis, & fœtæ comparo mulæ,
Sollicitus tanquam lapides effuderit imber,
Examenq; apium longa consederit uua
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis uortice torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega, quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? maiorem tertius illa
Summam, quã patulæ uix ceperat angulus arcæ?
Tam facile, & pronum est superos contemnere testes,
Si mortalis idem nemo sciat. aspice quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia uultus.
Per solis radios, Tarpeiaq; fulmina iurat,
Et Martis frameam, & Cyrrhæi spicula uatis, 9
Per calamos uenatricis, pharetramq; puellæ,
Perq; tuum pater Aegæi Neptune tridentem,
Addit & Herculeos arcus, hastamq; Mineruæ
Quicquid habent telorum armentaria cœli.
Si uero & pater est, comedam inquit, flebile nati
Sinciput elixi, Pharioq; madentis aceto.

Sunt qui in Fortunæ iam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura uoluente uices & lucis, & anni,
Atq; ideo intrepidi quæcunq; altaria tangunt.
10 Est alius metuens ne crimen pœna sequatur,
Hic putat esse Deos, & peierat, atq; ita secum,
Decernat quodcunq; uolet de corpore nostro
Isis, & irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo uel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthisis, & uomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podágram
11 Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene, quid enim uelocis gloria plantæ
Præstat, & esuriens Pisææ ramus oliuæ?
Vt sit magna, tamen certe lenta ira deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me uenient? sed & exorabile numen
12 Fortasse experiar, solet his ignoscere. multi
Committunt eadem diuerso crimina fato.
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema.
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant. tunc te sacra ad delubra uocantem
Præcedit, trahere immo ultro, ac uexare paratus.
Nam cum magna malæ superest audacia causæ,
13 Creditur à multis fiducia, mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus scurra Catulli.
Tu miser exclamas, ut Stentora uincere possis,

Vel potius quantum gradiuus Homericus, audis
Iuppiter hæc? nec labra moues, cum mittere uocem
Debueras uel marmoreus, uel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura soluta
Ponimus, & sectum uituli iecur? albaq; porci
Omenta? ut uideo nullum discrimen habendum est
Effigies inter uestras, statuamq; Batilli. 14
Accipe quæ contra ualeat solatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec stoica dogmata legit
A Cynicis tunica distantia, non Epicurum
Suspicit exigui lætum plantaribus horti.
Curentur dubij medicis maioribus ægri,
Tu uenam uel discipulo committe Philippi,
Si nullum in terris tam detestabile factum
Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te ueto, nec plana faciem contundere palma,
Quandoquidem accepto claudenda est ianua damno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera. nemo dolorem
Fingit in occasu, uestem diducere summam 15
Contentus, uexare oculos humore coacto,
Ploratur lachrymis amissa pecunia ueris.
Sed si cuncta uides simili fora plena querela,
Si decies lectis diuersa in parte tabellis
Vana superuacui dicunt chirographa ligni, 16
Arguit ipsorum quos littera gemmaq; princeps
Sardonychus, loculis quæ custoditur eburnis.

Te nunc delitias extra communia censes
Ponendum, quia tu gallinæ filius Albæ,
Nos uiles pulli nati infelicibus ouis,
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina, confer
Conductum latronem, incendia sulfure cœpta,
Atq; dolo, primos cum ianua colligit ignes,
Confer & hos ueteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ rubiginis, & populorum
Dona, uel antiquo positas á rege coronas.
Hæc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat,
An dubitet solitus totum conflare tonantem?
Confer & artifices, mercatoremq; ueneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduersis innoxia simia fatis.
Hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus urbis
Vsque à Lucifero, donec lux occidat, audit.
Humani generis mores tibi nosse uolenti
Sufficit una domus. paucos consume dies, &
Dicere te miserum, postquã illinc ueneris, aude,
Quis tumidum guttur miratur in alpibus? aut quis
In Meroë crasso maiorem infante mamillam?
Cærula quis stupuit Germani lumina? flauam
Cæsariem? & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod hæc illis natura est omnibus una.

Ad subitas Thraciam uolucres, nubemq́; sonoram
Pygmæus paruis currit bellator in armis,
Mox impar hosti, raptusq́; per aëra curuis
Vnguibus à sæua fertur grue. si uideas hoc
Gentibus in nostris risu quatiere, sed illic
Quanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
Nulla ne periuri capitis, fraudisq́; nefandæ
Pœna erit? abreptum crede hunc grauiore cathena
Protinus, & nostro (quid plus uelit ira?) necari
Arbitrio. manet illa tamen iactura, nec unquam
Depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
Inuidiosa dabit minimus solatia sanguis.
Atq; uindicta bonum uita iucundius ipsa,
Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum, aut leuibus uideas flagrantia causis,
Quantulacunq; adeo est occasio, sufficit iræ.
Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulciq́; senex uicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ sæua inter uincla cicutæ
Accusatori nolet dare. plurima felix
Paulatim uitia, atq; errores exuit omnes
Prima docens rectum sapientia, quippe minuti
Semper, & infirmi est animi, exiguiq́; uoluptas
Vltio. continuo sic collige, quod uindicta
Nemo magis gaudet, quã fœmina, cur tamen hos tu
Euasisse putes, quos diri conscia facti

Mens habet attonitos? & surdo uerbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem uehemens, ac multo sæuior illis,
Quas & Cæditius grauis inuenit, aut Rhadamanthus
Nocte, dieq; suum gestare in pectore testem.
23 Spartano cuidam respondit Pythia uates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depositum retinere, & fraudem iure tueri
Iurando, quærebat enim quæ numinis esset
Mens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
Reddidit ergo metu non moribus, & tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, ueramq; probauit,
Extinctus tota pariter cum prole, domoq;,
Et quamuis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi sola uoluptas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, cedò si conata peregit?
24 Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat
Faucibus ut morbo siccis, interq; molares
Difficili crescente cibo, sed uina misellus
Expuit, albani ueteris pretiosa senectus
Displicet, ostendas melius, densissima ruga
Cogitur in frontem, uelut acri ducta falerno.
Nocte breuem si forte indulsit cura soporem,
Et toto uersata toro iam membra quiescunt,
Continuo templum, & uiolati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem sudoribus urget,

Te uidet in ſomnis, tua ſacra, & maior imago 25
Humana turbat pauidum, cogitq́; fateri.
Hi ſunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallēt,
Cum tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli
Non quaſi fortuitu, nec uentorum rabie, ſed
Iratus cadat in terras, & uindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempeſtas, uelut hoc dilata ſereno.
Præterea lateris uigili cum febre dolorem 26
Si cœpêre pati, miſſum ad ſua corpora morbum
Infeſto credunt à numine, ſaxa Deorum
Hæc, & tela putant, pecudem ſpondere ſacello
Balantem, & laribus criſtam promittere galli
Non audent, quid enim ſperare nocentibus ægris
Conceſſum? uel quæ non dignior hoſtia uita?
Mobilis, & uaria eſt fermè natura malorum,
Cum ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia, quid fas,
Atq; nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit 27
Damnatos, fixa & mutari neſcia, nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte ruborem?
Quiſnam hominum eſt, quem tu contentum uideris uno
Flagitio? dabit in laqueum ueſtigia noſter
Perfidus, & nigri patietur carceris uncum,
Aut maris Aegæi rupem, ſcopulosq́; frequentes,
Exulibus magnis, pœna gaudebis amara

Nominis inuisi, tandemq; fatebere lætus
Nec surdum, nec Tiresiam quenquam esse deorum.

SCHOLIA IN EANDEM.

1 **Exemplo.** *Ad Caluinum quem consolatur, uehe-*
mentr dolentem, propter pecuniam ab eo apud quē de
posuerat sibi abnegatam, dicens non carere suplitio cū
qui fidem non seruat. Nam ut maxime hominum iudici
um euadat talis conscientiæ carnificinam non euadet.
2 **Nec iactare iugū.** *Detrectare iugū, & frangi*
3 *fortunæ insultibus.* **Rari quippe boni.** *Alludit*
ad Græciæ sapientes, qui numero septem fuere, ut The
4 *bis portæ & Nili ostia.* **Quondā hoc indi-**
5 **genę.** *Qui Græce uocantur* αὐτόχθονες. **Her-**
culis vxor. *Hebe Iouis & Iunonis filia, qui cū Ga*
6 *nymede est dijs à Cyathis.* **Triste profundi.** *Sci*
7 *licet maris quod sorte Neptuno obuenit.* **Crede-**
bant hoc. *Sanctitas priscæ uitæ, & probati mores*
8 **Tuscis libellis.** *Quæ ex disciplina Hetrusca expie*
tur, nam aruspicina inuenta est in Hetruria. Ostendit
autē suo sæculo monstri esse simile, si quis fidem seruet.
9 *tanta est morum deprauatio.* **Cyrrhei vatis.** *Ap*
pollinus, qui in Cyrrha Delphis uicino oppido coleba-
10 *tur,* **Est alius metuens.** *Præpostera quorum-*
11 *dam superstitio.* **Ne dubitet Ladas.** *Expedi-*
12 *tus pauper & sanus, qualis fuit cursor ille.* **Fortasse**
experiar. *Verba sunt eius qui flagitiū admisit.* **Mi**
13 **mum agit.** *Fabulam, in qua introducitur seruus*

clamore mirabili. **Statuamq; Batilli.** *Pueri* 14
Samij, quæ á Polycrate erecta fuit citharœdico ornatu.
Is fuit, qui ab Anocreōte poëta etiam dilectus fuit, ut te
statur Horatius. **In occasu.** *Alius in hoc casu.* 15
Chirographa. χειρόγραφα *schedæ propria* 16
manu conscriptæ, quibus nos creditori obligamus.
Pocula rubiginis. *Donaria quæ propter uetu-* 17
statem ipsam merito religiosa haberi debebant. **Galli** 18
cus vrbis. *Rutilius Gallicus sub Domitiano præ*
fectus urbis. **Infante mamillam.** *In Meroë in-* 19
sula fœminæ mammas habent infantibus pares, ut te-
statur Mela Pomponius. **Abreptũ crede.** *Sapiē* 20
tis est nolle se ulcisci cum possit, quamq̃ grauiter læsus
S enex vicinus. *Socrates cuius patientia multis* 21
exemplis probata est. **Cur tamen hos.** *Consciē* 22
tia satis graue suplicium est sontibus. **Pythia vates.** 23
Historiam de Glauco Lacedæmonio prolixe tractat He
rodotus libro sexto. quam hic poëta obiter indicauit,
Perpetua anxietas. *Pœna qua laborant ij qui* 24
sibi sunt male conscij, aut certe mali aliquid uersant in
animo. **Maior humana.** *Venerabili & diuina* 25
specie, ut Suetonius in Claudio. **Preterea lateris.** 26
Dolorem, quem Græci πλευρῖτιδα *appellant.* **Ad** 27
mores natura. *Qui semel asueuit uitijs, non facile*
se postea ab illis abstinere potest, donec pendeat aut
strangulentur.

SATYRA QVARTADECIMA.

SATYRA.

Plurima sunt Fusáne, ut fama digna sinistra,
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,
Quæ monstrāt ipsi pueris, tradūtq; parentes.
Si damnosa senem iuuat alea, ludit & hæres
Bullatus, paruoq́; eadem mouet arma fritillo,
Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
Et cana monstrante gula, cum septimus annus
Transierit puero nondum omni dente renato,
Barbaros licet admoueas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & à magna non degenerare culina.
Mitem animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atq; animos seruorum, & corpora, nostra
Materia constare putat paribusq; elementis?
An sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & nullam sirena flagellis
Comparat Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
Tum felix quoties aliquis tortore uocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro:
Quid suadet iuueni lætus stridore catenæ,
Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? expectas ut non sit adultera Largæ
Filia, quæ nunquàm maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu

V t non ter decies respiret? conscia matri
V irgo fuit. ceras nunc hac dictante pusillas
I mplet, & ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
S ic natura iubet, uelocius & citius nos
C orrumpunt uitiorum exempla domestica, magnis
C um subeant animos authoribus, unus, & alter
F orsitan hæc spernant iuuenes, quibus arte benigna,
E t meliore luto finxit præcordia Titan.
S ed reliquos fugienda patrum uestigia ducunt,
E t monstrata diu ueteris trahit orbita culpæ.
A bstineas igitur damnis huiusce, & enim uel
V na potens ratio est, nec crimina nostra sequantur
E x nobis geniti, quoniam dociles imitandis
T urpibus, ac prauis omnes sumus, & Catilinam
Q uocunq; in populo, uideas, quocunq; sub axe,
S ed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus usquam.
N il dictu fœdum, uisuq; hæc limina tangat,
I ntra quæ puer est, procul hinc, procul inde puellæ
L enonum, & cantus pernoctantis parasiti.
M axima debetur puero reuerentia, siquid
T urpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
S ed peccaturo obsistat tibi filius infans.
N am si quid dignum censoris fecerit ira,
Q uandoquidem similem tibi se non corpore tantum,
N ec uultu dederit, morum quoq; filius, & cum
O mnia deterius tua per uestigia peccet,
C orripies nimirum, & castigabis acerbo

Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem, libertatemq; parentis,
Cum facias peiora senex? uacuumq; cerebro
7 Iam pridem caput hoc uentosa cucurbita quærat?
Hospite uenturo cessabit nemo tuorum,
Verre pauimentum, nitidas ostende columnas,
Arida cum tota descendat aranea tela,
Hic lauet argentum, uasa aspera tergeat alter,
Vox domini fremit instantis, uirgamq; tenentis.
Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis uenientis amici,
Ne perfusa luto sit porticus, & tamen uno
Semodio scobis hæc emendat seruulus unus.
Illud non agitas, ut sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, uitioq; carentem?
8 Gratum est, quod patriæ ciuem, populoq; dedisti,
Si facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimũ.n. intererit quibus artibus, & qbus hunc tu
9 Moribus instituas. serpente Ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
Illi eadem sumptis quærunt animalia pennis.
Vultur iumento, & canibus, crucibusq; relictis
Ad fœtus properat, partemq; cadaueris affert.
Hic est ergo cibus magni quoq; uulturis, & se
Pascentis propria cum iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream famulæ Iouis, & generosæ

In ſaltu uenantur aues, tunc præda cubili
Ponitur, inde autem, cum ſe matura leuabit
Progenies, ſtimulante fame, feſtinat ad illam
Quam primum rupto prædam geſtauerit ouo.
Aedificator erat Centronius, & modo curuo 10
Littore Caietæ, ſumma nunc Tyburis arce,
Nunc præneſtinis in montibus alta parabat
Culmina uillarum, Græcis, longeq́; petitis
Marmoribus, uincens fortunæ,atq; Herculis ædem,
Vt ſpado uincebat capitolia noſtra Poſides.
Dum ſic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parua tamen menſura relictæ
Partis erat, totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore uillas.
Quidam ſortiti metuentem ſabbata patrem 11
Nil preter nubes, & cœli numen adorant,
Nec diſtare putant humana carne ſuillam,
Qua pater abſtinuit, mox & præputia ponunt,
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Iudaicum ediſcunt, & ſeruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quocunq; uolumine Moſes
Non monſtrare uias, eadem niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad fontem ſolos deducere uerpos.
Sed pater in cauſa, cui ſeptima quæq; fuit lux
Ignaua, & partem uitæ non attigit ullam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, ſolam
Inuiti quoq; auaritiam exercere iubentur.

12 Fallit enim uitium ſpecie uirtutis, & umbra,
Cum ſit triſte habitu, uultuq;, & ueſte ſeuerum.
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutella ſuarum
Certa magis, quàm ſi fortunas ſeruet eaſdem
13 Heſperidum ſerpens, aut ponticus. adde quod hũc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atq; uerendũ
Artificem, quippe his creſcunt patrimonia fabris,
Sed creſcunt quocunq; modo, maioráq; fiunt
Incude aſſidua, ſemperq; ardente camino.
Et pater ergo animi felices credit auaros
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis eſſe putant, iuuenes hortantur, ut illam
14 Ire uiam pergant, & eidem incumbere ſectæ.
Sunt quædam uitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediſcere ſordes.
Mox acquirendi docet inſatiabile uotum,
Seruorum uentres modio caſtigat iniquo
Ipſe quoq; eſuriens, neq; enim omnia ſuſtinet unq̃
Mucida cœrulei panis conſumere fruſta,
15 Heſternum ſolitus medio ſeruare minutal
Septembri, nec non differre in tempora cœnæ
Alterius conchem æſtiui cum parte lacerti
Signatam, uel dimidio, putriq; ſiluro,
Filaq; ſectiui numerata includere porri,
16 Inuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quò diuicias hæc per tormenta coactas?

Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
Vt locuplex moriaris egenti uiuere fato?
Interea pleno cum turget sacculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit,
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera uilla tibi, cum rus non sufficit unum,
Et proferre libet fines, maiorq; uidetur,
Et melior uicina seges, mercaris & hanc, & 17
Arbusta, & densa montem qui canet oliua,
Quorum si pretio dominus non uincitur ullo,
Nocte boues macri, lassoq; famelica collo
Armenta ad uirides huius mittuntur aristas,
Nec prius inde, domum quàm tota noualia sæuos
In uentres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere uix possis, quàm multi talia plorent,
Et quot uenales iniuria fecerit agros.
Sed qui sermones? quæ fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hoc? inquit, tunicam mihi malo Lupini, 18
Quàm si me toto laudet uicinia pago
Exigui ruris paucissima farra secantem.. 19
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum, & curam effuges, & tempora uitæ
Longa tibi posthæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac punica passis
Prælia, uel Pyrrhũ immanem, gladiosq; Molossos,

Tandem pro multis uix iugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea ſanguinis, atq; laboris
Nullis uiſa unquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ, ſaturabat glebula talis
Patrem ipſum, turbamq; caſæ, qua fœta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quatuor, unus
Vernula, tres domini, ſed magnis fratribus horum
A ſcrobe, uel ſulco redeuntibus altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
Inde feré ſcelerum cauſæ, nec plura uenena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius ullum
20 Humanæ mentis uitium, quàm ſæua cupido
Indomiti cenſus. nam diues qui fieri uult,
Et cito uult fieri, ſed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor eſt unq̃ properantis auari?
21 Viuite contenti caſulis, & collibus iſtis
O pueri Marſus dicebat, & Hernicus olim,
Veſtinusq; ſenex, panem quæramus aratro,
Qui ſatis eſt menſis, laudant hoc numina ruris,
Quorum ope, & auxilio gratæ poſt munus ariſtæ
Contingunt homines ueteris faſtidia quercus.
Nil uetitum feciſſe uolet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui ſummouet euros
Pellibus inuerſis. peregrina, ignotaq; nobis
22 Ad ſcelus, atq; nefas, quodcunq; eſt, purpura ducit.
Hæc illi ueteres præcepta minoribus, at nunc

Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus iuuenem pater excitat, accipe ceras,
Scribe puer, uigila, causas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut uitem posce libello.
Sed caput intactum buxo, naresq; pilosas
Annotet, & grandes miretur Lelius alas.
Dirue Maurorum Attegias, castella Brigantum,
Vt locuplêtem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat, aut longos castrorum ferre labores
Si piget, & trepido soluunt tibi cornua uentrem 23
Cum lituis audita, pares, quod uendere possis
Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
Vllius subeant ablegandæ Tyberim ultra,
Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Vnguenta, & corium. lucri bonus est odor ex re
Qualibet, illa tuo sententia semper in ore
Versetur dijs, atq; ipso Ioue digna poetæ. 24
Vnde habeas quærit nemo, sed oportet habere.
Hoc monstrant uetulæ pueris poscentibus assem
Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ.
Talibus instantem monitis quẽcunq; parentem
Sic possum affari, dico uanissime, quis te
Festinare iubet? meliorem præsto magistro 25
Discipulum, securus abi, uincêris ut Aiax
Præterijt Thelamonem, ut Pelèa uicit Achilles.
Parcendum est teneris, nondum impleuere medullas
Natiuæ mala nequitiæ, cum pectore barbam

Cœperit, & longi mucronem admittere cultri,
Falsus erit testis, uendet periuria summa
Exigua, Cereris tangens aramq; pedemq;.
Elatam iam crede nurum, si limina uestra
26 Mortifera cum dote subit, quibus illa premetur
Per somnum digitis? nam quæ terraq;, mariq;
Acquirenda putes, breuior uia conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunq̃
Mandaui dices olim, nec talia suasi,
Mentis causa malæ tamen est & origo penes te.
Nam quisquis magni census præcepit amorem,
Et leuo monitu pueros producit auaros,
27 Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effudit habenas
Curriculo, quem si reuoces subsistere nescit,
Et te contempto rapitur, metisq; relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeo indulgent sibi latius ipsi.
28 Cum dicis iuueni stultum, qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollatq; propinqui,
Et spoliare doces, & circunscribere, & omni
Crimine diuitias acquirere, quarum amor in te est.
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
29 Dilexit Thebas, si Græcia uera, Menœceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capessunt
Continuo, tanquam & tubicen surrexerit una.

Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta uidebis.
Nec tibi parcetur misero, trepidumq; magistrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua, sed graue tardas
Expectare colos, morieris stamine nondum
Abrupto, iam nunc obstas, & uota moraris,
Iam torquet iuuenem longa & ceruina senectus.
Ocyus Archigenē quære, atq; eme, quod Mithridates
Composuit, si uis aliam decerpere ficum,
Atq; alias tractare rosas, medicamen habendum est,
Sorbere ante cibum quod debeat aut pater, aut rex.
Monstro uoluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & ad uigilem ponendi Castora nummi, 30
Ex quo Mars ultor galeam quoq; perdidit, & res
Non potuit seruare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora? quiq; solent rectum descendere funem?
Quàm tu, Corycia semper qui puppe moraris, 31
Atq; habitas Coro semper tollendus, & Austro
Perditus à siculis sacci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ

32 *Passum, & municipes* Iouis *aduexisse lagoenas?*
Hic tamen ancipiti figens uestigia planta
Victum illa mercede parat, brumamq;, famemq;
Illa reste cauet. tu propter mille talenta,
Et centum uillas temerarius. aspice portus,
Et plenum magnis trabibus mare. plus hominū est iā
In pelago, ueniet classis quocunq; uocarit
Spes lucri, nec Carpathium, Getulaq; tantum
Aequora transiliet, sed longe Calpe relicta,
Audiet Herculeo *stridentem gurgite solem.*
Grande operæpretium est, ut tenso folle reuerti
Inde domum possis, tumidaq; superbus aluta
Oceani monstra, & iuuenes uidisse marinos.
33 *Non unus mentes agitat furor, ille sororis*
In manibus uultu Eumenidum *terretur, & igni,*
Hic boue percusso mugire Agamemnona *credit,*
Aut Ithacum, *parcat tunicis licet, atq; lacertis,*
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad summum latus, & tabula distinguitur unda,
Cum sit causa mali tanti, & discriminis huius
34 *Concisum argentum in titulos, faciesq; minutas,*
Occurrunt nubes, & fulgura, soluite funem
Frumenti dominus clamat, piperisq; coemptor,
Nil color hic coeli, nil fascia nigra minatur,
Aestiuum tonat infelix, ac forsitan ipsa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuq; premetur
35 *Obrutus, & zonam læua, morsuq; tenebit.*

Sed cuius uotis modo non sufficerat aurum
Quod Tagus, & rutila uoluit Pactolus arena,
Frigida sufficient uelantes inguina panni,
Exiguusq́; cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore, metuq;
Seruantur, misera est magni custodia census.
Dispositis prædiues hamis uigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, signisq́; suis, Phrygiaq; columna,
Atq; ebore, & lata testudine. dolia nudi
Non ardent Cynici, si fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadem plumbo cõmissa manebit.
Sensit Alexander, testa cum uidit in illa 56
Magnum habitorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam. mensura tamen quæ
Sufficiat census, si quis me consulat, edam.
In quantum sitis, atq; fames, & frigora poscunt,
Quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt ante penates,
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
Acribus exemplis uideor te claudere. misce
Ergo aliquid nostris de moribus, effice summam
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis. 57

Hæc quoq; si rugam trahit, extenditq; labellum
Sume duos equites, fac tertia quadringenta,
Si nondum impleui gremium, si panditur ultra
Nec Crœsi fortuna unquam, nec Persica regna
Sufficient animo, nec diuitiæ Narcisi,
Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, cuius
Paruit imperijs uxorem occidere iussus.

SCHOLIA IN EANDEM.

1 Plurima sunt Fuscinæ. *Ad Fuscinũ in parẽtes*
q liberos suos scæleratis moribus corrumpãt, quos opti
mis exemplis debebant formare & prouocare ad me-
2 *liora.* Mitem animum. *Filij non docentur hu-*
manitatem & clementiam, sed potius crudelitatem &
3 *tyrãnidẽ in seruos.* Quẽ mire afficiũt. *Dele-*
ctant, hoc quidem in loco, est autem uerbum medium.
4 Sic natura iubet. *Natura faciles sumus ad uitia.*
5 Precordia Titan. *Titan Prometheus Iapeti fili*
6 *us Titanis nepos.* Turpibus ac prauis. *Ad de*
teriora faciles sumus nostra sponte, quemadmodũ pro
bat exemplum, quod Catilinas & seditiosos, ubiq; faci
7 *le inuenias, Brutum, aut Catonem non ita.* Ventosa
cucurbita. *Phreneticis solet admoueri, occipitio in*
ciso cucurbitula, si neq; mens constet, neq; somnus acce-
8 *dat. autor Cor. Celsus.* Gratum est. *pulchrũ est*
9 *gignere pueros si ita educãtur, ut reip. sint utiles.* Ci-
conia pullos. *Vt ciconiarũ pulli à teneris assuefa-*
cti colubris uescuntur, sic liberi tales euadunt quales à

parentibus instituuntur. Curuo littore. *Sunt q* 10
putent Iuuenalem allusisse ad nomen Caietæ,nã curua
Caietas Lacones appellant. autor Strabo. Quidam 11
sortiti. *In superstitionem Iudæorũ, occasione sumpta*
à patribus superstitiosis, qui filios suo exemplo in Iuda
ismum inducunt. Fallit enim. *Iuxta illud Decipi-* 12
mur spetie recti. Aut ponticus. *Qui apud Col* 13
chos seruabat aureum uellus à Phryxo suspensum. In 14
cumbere sectę. *Secta à sequendo. quæ proprie*
est philosophorum. autor Seneca. Seruare minu 15
tal. *Minutal condimenti genus, quod ex rebus minu-*
tim concisis conficiebatur. Aliquis de ponte. *Mẽ* 16
dicus,nam in pontibus mendicãt stipem. Vicina se- 17
ges. *Seges à serendo,est fructus & terra quæ seritur*
Inquit tunicam. *Verba auari, qui iuxta illud* 18
Horatij: populus me exibilat ait, at mihi plaudo ipse
domi. Exigui ruris. *Ex priscorum frugalitate o-* 19
stendit temporis sui fastum & auaritiã,nam cum æta
te & bello iam confecti essent, bene secum agi putabãt
si uno aut altero iugero agri donarentur. Nam di- 20
ues qui. *Non facile potest quispiam iuste & cito dite*
scere. O pueri Marsus. *Cuiusmodi præceptis* 21
ueteres liberos suos exhortati sunt. At scelus,atq;. 22
Ambitio causa omnium scelerum. Soluunt tibi. *Si* 23
non sis animosus in bello. Sña poetæ. *Ennij, cu-* 24
ius, est uersus ille. Vnde habeas etc. Quis te- 25
festinare. *Quid opus est iuuentutem instiges cum*

per ſe ad uitia ſit procliuis, & te in ea re facile ſupera
26 bit. Quibus digitis. Quaſi dicat, aconito infe-
ctis, fœminis uel tactu præſentiſſimo ueneno. autor Pli
27 nius. Et qui per fraudes. Quidam putant hũc
28 uerſum eſſe nothum. Cum dicis iuueni. Cum
pater ſtultum eſſe ait beneficium amico præſtare, in cau
29 ſa eſt ut filius ſordidus ſit. Menœceus. Menœ
ceus Thebanus, q̃ ex oraculi monitu pro ſalute patriæ
ſponte ſe tranſfixit, & in medias hoſtium acies coniecit
30 ut ſcribit Papinius l. x. Th. Caſtora nummi. A
pud menſarios, q̃ in foro erant ubi erat ædes Caſtoris
31 & Pollucis Corytia ſemper. Piratica quales ſũt
32 Ciliciæ. Paſſum & municipes. Paſſum uini ge
nus, quod ex Creta potiſſimum mittebatur. fit autẽ ex
uuis ad ſolem paſſis & arefactis, unde nomen habet.
33 Non vnus mentes. Cum multa ſint inſaniæ ge
34 nera, ſua quadam inſania laborat auarus. Conci-
ſum argentum. περίφρασις pecuniæ, quæ ua
35 rijs titulis & imaginibus ſignatur. Zonam læua.
Crumenulam in qua aurum recondebant, & ea ſe præ
36 cingebant. Senſit Alexander. Alexander uidit
Diogenem ſe fœliciorem, qui nihil cuperet cum ipſe uno
37 mundo non eſſet contentus. Dignatur Othonis
Qui tulerat legem, ne quis ſederet in 14. gradibus, ni
ſi qui quadringenta ſextertia haberet.

SATYRA QVINTADECIMA.

Quis nesciat Volusi Bithyniæ qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat,
Pars hæc, illa pauet saturã serpentibus Ibim.
Effigies sacri nitet aurea Cercopithecí,
Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ.
Atq; uetus Thebe centum iacet obruta portis.
Illic cœruleos, hic piscem fluminis, illic
Oppida tota canem uenerantur, nemo Dianam,
Porrum, & cepe nefas uiolare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina. lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa, nefas illic fœtum iugulare capellæ,
Carnibus humanis uesci licet, attonito cum
Tale super cœnam facinus narraret Vlysses
Alcinoo, bilem, aut risum fortasse quibusdam
Mouerat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
Hunc abiicit sæua dignum, ueraq; Charybdi,
Fingentem immanes Læstrygonas & Cyclopas?
Nam citius Scyllam, uel concurrentia saxa
Cyanes, plenos & tempestatibus utres
Crediderim, aut tenui percussum uerbere Circes,
Et cum remigibus grunnisse Helpenora porcis,
Tam uacui capitis populum Phæaca putauit,
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui
De Corcyræa temêtum duxerat urna,
Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
Non miranda quidem, sed nuper consule Vinco

3 Gesta super calidæ referemus mœnia Copti,
Nos uulgi scelus, & cunctis grauiora cothurnis,
Nam scelus à Pyrrha, quanq̃ omnia syrmata uoluas,
Nullus apud Tragicos populus facit, accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.
Inter finitimos uetus, atq; antiqua simultas,
4 Immortale odium, & nunq̃ sanabile uulnus,
Ardet adhuc Combos, & Tentyra, summus utrinq;
Inde furor uulgo, quod numina uicinorum
Odit uterq; locus, cum solos credat habendos
Esse deos, quos ipse colit, sed tempore festo
Alterius populi rapienda occasio cunctis
Visa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilaremq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent positis ad templa, & compita mensis,
Peruigiliq; thoro, quem nocte, ac luce iacentem
Septimus interea sol inuenit, horrida sanè
Aegyptus, sed luxuria, quantum ipse notaui,
5 Barbara famoso non cedit ripa Canopo.
Adde quod & facilis uictoria de madidis, &
Blæsis, atq; mero titubantibus, inde uirorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunq;
Vnguenta & flores, multæq; in fronte coronæ,
Hinc ieiunum odium, sed iurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus. hæc tuba rixæ
Dehinc clamore pari concurritur, & uice teli
Sæuit nuda manus, paucæ sine uulnere malæ

Vix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
Integer, aspiceres iam cuncta per agmina uultus
Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis
Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsi tamen, & pueriles 6
Exercere acies, quod nulla cadauera calcent,
Et sanè quod tot rixantis millia turbæ
Si uiuunt omnes, ergo acrior impetus, & iam
Saxa inclinatis per humum quæsita lacertis
Incipiunt torquere, domestica seditione
Tela, nec hunc lapidem, quali se Turnus, & Aiax, 7
Et quo Tydides percussit pondere coxam
Aeneæ, sed quem ualeant emittere dextræ
Illis dissimiles, & nostro tempore natæ.
Nam genus hoc uiuo iam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat, atq; pusillos,
Ergo deus quicunq; aspexit, ridet & odit.
A diuerticulo repetatur fabula, postquam
Subsidijs aucti, pars altera promere ferrum
Audet, & infestis pugnam instaurare sagittis,
Terga fugæ celeri præstantibus omnibus instant,
Qui uicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ. 8
Labitur hic quidam, nimia formidine cursum
Precipitans, capiturq;, ast illum in plurima sectum
Frusta, ac particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba, nec ardenti decoxit aheno,

Aut uerubus longum usqueadeo, tardumq́; putauit
9 Expectare focos, contenta cadauere crudo.
Hinc gaudere libet, quod non uiolauerit ignem,
Quem summa cœli raptum de parte Prometheus
Donauit terris, elemento gratulor, & te
Exultare reor, sed qui mordere cadauer
Sustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto ne quæras, & dubites, an
Prima uoluptatem gula senserit, ultimus autem
Qui stetit absumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
10 Vascones (fama est) alimentis talibus usi
Produxere animas, sed res diuersa, sed illic
Fortunæ inuidia est, bellorumq́; ultima, casus
Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
Huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi, sicut modo dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
Cogebat uacui uentris furor, hostibus ipsis
Pallorem, ac maciem, & tenues miserantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua. quisnam hominum ueniam dare, quisue deorũ
Viribus abnuerit dira, atq; immania passis,
Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes,
Quorum corporibus uescebantur, melius nos
11 Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædam
Pro uita facienda putat, sed Cantaber unde

S toicus, antiqui præſertim ætate Metelli?
N unc totus Graias, noſtraſq; habet orbis Athenas.
G allia cauſidicos docuit facunda Britannos,
D e conducendo loquitur iam rhetore Thule. 12
N obilis ille tamen populus, quem diximus, & par
V irtute, atq; fide, ſed maior clade Sagunthus
T ale quid excuſat, Mæotide ſæuior ara 13
A egyptus, quippe illa nefandi Taurica ſacri
I nuentrix, homines (ut iam quæ carmina tradunt,
D igna fide credas) tantum immolat, ulterius nil
A ut grauius cultro timet hoſtia. quis modo caſus
I mpulit hos? quæ tanta fames, infeſtaq; uallo
A rma coëgerunt, tam deteſtabile, monſtrum
A udere? an ne aliam terra Memphitide ſicca
I nuidiam facerent nolenti ſurgere Nilo?
Qua nec terribiles Cymbri, nec Britones unquam,
S auromatæq; truces, aut immanes Agathyrſi 14
H ac ſæuit rabie imbelle, & inutile uulgus
P aruula fictilibus ſolitum dare uela phaſellis,
E t breuibus pictæ remis incumbere teſtæ.
N ec pœnam ſceleri inuenies, nec digna parabis
S upplicia his populis, in quorum mente pares ſunt,
E t ſimiles ira, atq; fames, molliſſima corda
H umano generi dare ſe natura fatetur, 15
Quæ lachrymas dedit, hæc noſtri pars optima ſenſus, 16
Plorare ergo iubet cauſam lugentis amici,
S qualloremq; rei, pupillum ad iura uocantem

Circumscriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli
Naturæ imperio geminus cum funus adultæ
Virginis occurrit, uel terra clauditur infans,
17 Et minor igne rogi, quis enim bonus, aut face dignus
Arcana, qualem Cereris uult esse sacerdos,
Vlla aliena sibi credat mala? separat hec nos
A grege mutorum, atq; ideo uenerabile soli
Sortiti ingenium, diuinorumq́; capaces,
Atq; exercendis, capiendisq́; artibus apti
Sensum à cœlesti demissum traximus arce,
Cuius egent prona, & terram spectantia, mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animū quoq;, mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare iuberet,
Dispersos trahere in populum, & migrare uetusto
De nemore, & proauis habitatas linquere syluas,
Aedificare domos, laribus coniungere nostris
Tectum aliud, tutos uicino limine somnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapsum, aut ingenti nutantem uulnere ciuem,
Communi dare signa tuba, defendier ijsdem
Turribus, atq; una portarum claue teneri.
18 Sed iam serpentum maior concordia, parcit
Cognatis maculis similis fera. quando Leoni
Fortior eripuit uitam Leo? quo nemore unquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?

Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam, sæuis inter se conuenit ursis.
Ast homini ferrum letale incude nefanda 19
Produxisse parum est, cum rastra, & sarcula tantum
Assueti coquere, & marris, ac uomere lassi
Nescierint primi gladios excudere fabri.
Aspicimus populos, quorum non sufficit iræ
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, uultum.
Crediderint genus esse cibi, quid diceret ergo,
Vel quò non fugeret, si nunc hæc monstra uideret
Pythagoras? cunctis animalibus abstinuit qui
Tanquã homine, & uentri indulsit nõ omne legumẽ?

SCHOLIA IN EANDEM.

Quis nescit. *Ad Volusium Bithyniaum, De immanitate & superstitione Aegyptiorum, q̃ præpostera religione feras colũt, iugulẽt hoĩes ferinis, carnibus abstineant, humanis uescantur.* 1 Narraret Vlysses. 2 *Vlysses narrabat Alcinoo, & si fabulosa tamẽ minus erant atrocia q̃ quod narrabo.* Mœnia Copti. 3 *Coptus cõmune Arabũ & Aegyptiorũ emporiũ.* Immortale odiũ. 4 *Odiũ inter Aegyptios ob religionẽ nam qui Combi habitant Crocodilũ colũt, qui uero Tẽtyram accipitrem.* Ripa Canopo.. 5 *ubi templum erat Serapidis ad cuius sacra, magna uis hominum confluebat non sine nequitia.* Ludere se credũt. 6 *Cõtentionem illam iocum arbitrantur, nisi aliquot pereãt* Turnus & Aiax. 7 *Turnus Aene. 12 Aiax in*

SCHOLIA.

Hectorem Iliad. 7. & Diomedes in 5 saxum mire ma
8 gnitudinis in Aeneam misit. Tentyra palmę.
Quæ & in Aegypto, ubi Tentyra est plurima, proue
9 nit. Expectare focos. Exaggeratio sceleris.
10 Vascones. A Sertorio obsessi ne fidem po. Ro. uio
larent cadaueribus uescebantur, dum fame urgerentur
11 ut scribunt Plutarchus & Apianus. Zenonis.
Qui pro uita tuenda ab honesto recedendũ non putat.
12 Rhethore thule. Thule insula ultima ad septē
13 trionē. Mæotide seuior. Taurica rego in Cher
soneso ad ostia Mæotidis sita est, ubi Dianæ immolaban
14 tur hospites. Sauromatęq;. Græcis sunt hi qui La
15 tine Sarmatæ uocantur. Humano generi. Na
16 tura ad humanitatem nascimur. Pars optima.
Al. intima. ut lachrymis penitissimos affectus exprimi
17 intelligas. Et minor igne. Iunior q̃ qui crema
ri meruerit. Nã scribit Plinius libro 7 priscis fuisse mo
rem, hominem priusquàm edito dente non cremari.
18 Sed iam serpentē. Peius conuenit hominibus
19 inter se, quã inter beluas ferocissimas. Ast homini
ferrũ. Tanta est hominum inter se atrocitas, ut non
contenti sint mutua cæde, nisi etiam se mutuo deuorēt.

SATYRA SEXTADECIMA.

1 QVis numerare queat felicis præmia Galle
Militiæ? nam si subeantur prospera castra,
Me pauidum excipiet tyronem porta secundo

Sydere. plus etenim fati ualet ora benigni,
Quàm si nos Veneris commendet epiſtola Marti,
Et Samia genitrix quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primum cõmunia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulſare togatus
Audeat, immo & ſi pulſetur, diſſimulet, nec
Audeat excuſſos prætori oſtendere dentes,
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atq; oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus iudex datur hæc punire uolenti 2
Calceus, & grandes magna ad ſubſellia ſuræ,
Legibus antiquis caſtrorum, & more Camilli
Seruato, miles nec uallum litiget extra,
Et procul à ſignis. iuſtiſſima Centurionum
Cognitio eſt igitur de milite. nec mihi deerit
Vltio, ſi iuſtæ defertur cauſa querelæ.
Tota cohors tamen eſt inimica, omneſq; manipli
Conſenſu magno officiunt, curabitis, ut ſit
Vindicta grauior, quàm iniuria? dignum erit ergo
Declamatoris Mutinenſis corde Vagelli. 3
Cum duo crura habeas offendere tot caligatos,
Millia clauorum. quis tam procul abſit ab urbe?
Præterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
Vt ueniat? lachrymæ ſiccentur protinus, & ſe
Excuſaturos non ſollicitemus amicos.
Da teſtem, iudex quem dixerit, audeat ille
Neſcio quis, pugnos uidit qui dicere uidi

Et credam dignum barba, dignumq́; capillis
Maiorum, cuius falsum producere testem
4 Contra paganum possis, quàm uera loquentem,
Contra Fortunam armati, contraq́; pudorem.
Præmia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
Sacramentorum, conuallem ruris auiti
Improbus, aut campum mihi si uicinus ademit,
Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum uetulo coluit puls annua libo,
Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
Vana superuacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit, qui lites inchoet, annus
5 Totius populi, sed tunc quoq; mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties subsellia tantum
Sternuntur, iam facundo ponente lacernas
Ceditio, & Fusco iam micturiente, parati
Digredimur, lentaq́; fori pugnamus arena.
Ast illis, quos arma tegunt, & Balteus ambit,
Quod placitum est, illis præstatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo sufflamine litis.
6 Solis præterea testandi militibus ius
Viuo patre datur, nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
Signorum comitem, castrorumq́; æra merentem
Quamuis iam tremulus captat pater, hūc labor æquus
Prouehit, & pulchro reddit sua dona labori.

Ipsius certe ducis hoc referre uidetur,
Vt qui fortis erit, sit felicissimus idem,
Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

SCHOLIA IN EANDEM. 1

Quis numerare. *Ostendit quanta cõmoda &*
priuilegia, leges & imperatores ijs qui militiam sequũ 2
tur indulserint. Bardiacus iudex. *Centurio &*
miles datur militi iudex ex instituto Camilli, ne miles 3
extra castra in ius uocaretur. Corde Vagelli.
Causidici audacissimi qui uel causas periculosas suscipie- 4
bat. Contra paganũ. *Eum qui miles non est, Nã*
apud iurisconsultos opponuntur paganus & miles. 5
Totius populi. *Vix tandem nisi post longum in-*
teruallum conueniunt iudices, neq; semper ius dicunt. 6
Solis preterea. *Ex filijs familiâs tantum militi,*
uiuo patri testare conceditur, & quod parauit peculium
in eius arbitrio esse, ut est apud iurisconsultos.

IOSEPHVS STRVTHIVS POSNANI-ENSIS IN SATYRAS IVVENALIS

Intuimur speculum, in quo nostri fertur imago
Et turpeis uultus cernimus inde notas.
Sic acreis legimus Satyras simulachra malorum,
Obscœnumq; animi noscimus inde scelus.
Militis officium est aliena pericula nosse,
Vt facile in proprijs cautior esse queat.
Sic qui uirtutum niueo tanguntur amore,

IN SATYRAS.

Quiq; suum cupiunt tollere flagitium.
Vitæ subijciant oculis exempla profanæ,
Vtili & euitent probra reuisa metu.
Porro quã cultè Satyras hic scripserit autor.
Voluito commodius tute legendo scies.

IVVENALIS AD LECTOREM.

Casta minus si quæ lector tibi nostra uidetur
Pagina, non est hoc quod mihi des uitio,
Nam quibus est animus peruersos carpere mores,
Dicere quæ carpant, crimina oportet, eos.
Michael VVrantius Dal. faciebat.

ERRATA PER HVMANAM IN curiam commissa, sic corrige.

Fol. 2. fa. 1. uersu 5. lege agant uenti. Fol. 5. fa. 1 uer. 8 lachrymæ, & facie 2. uer. 14. pandectarum. Fol. 8 fa. 1 uer. 14 quadringenta. Fol. 9 faci, 1 uer. 13. Mittentur bracæ. Fol. 11. facie 2. uer. 9. melior cum thaida. Foli. 14. facie 1. uer. 5. frusinone. Fol. eodem. facie 2. uer. 1 pinguia. foli. 16. facie 1. uer. 24. inutile est in diuites & paulo post, adulationibus. Eodem, facie 2. uer. 10 in spectaculis. Fo. 17. facie 2. uer. 8 & frugi. Fol. 18. facie 1. uer. ultimo. ipse capi. Fo. 19. facie 1. uer. 4. Numidas. Ibidem uer. 24 In læuũ. Eodẽ facie 2. uer. 7 cõcaditur. Fo. 20 fa. 1 uer. 20 integerrimus. Eodẽ fa. 2. uer. 11. tulißet. foli. 21. facie 2. uersu 17 caldæ, Item uersu

22 *frusta*. Folio 22. *facie* 1. *uersu* 13 Venafrano. Ibidē *uersu* 19, *quē misit.* & *facie* 2. *uersu penul.* & *ponere* Fol. 25. *facie* 2, *uer*. 25 exodio. & *infra autonoes*. Folio 26. *facie* 1. *uersu* 3 *citharœdus.* & *uersu* 10 *famosaq;*. Fol. 27. *facie* 1. *uersu* 12 *emitur*. Folio 28. *facie* 2. *hæc dabit*. Fo. 32. *facie* 1. *uersu* 17 *exorata. facie* 2. *uersu* 11. *comparat*. Foli. 38. *facie* 1. *uersu* 5. *exprimere*. Ibidem in *seq.uersu, sic dictæ.* & *facie* 2. *uersu* 3. *strepitus.* & *uer*. 18 Tortoribus *stipendium*. Fo. 39 *facie* 1 *uersu penultimo imperator*. Folio 40. *facie* 2. *uersu* 22 *nec de lodiæ*. Folio 41. *facie* 1. *uersu* 23 *quis nunc.* & *fa.* 2. *uersu* 5. *apertæ. ibidem uersu* 10. *creditor*. Fol, 42 *facie* 1. *uersu* 25. *declamare.* & *fa.* 2. *uer*. 7 *læua in parte*. Folio 45. *facie* 2. *uersu* 24. *uiolentius*. Folio 46. *facie* 2. *uersu* 5. *tradit* & *inflatum*. Et *ibidem uersu* 14 *Incertæq; rei*. Folio 50. *facie* 2. *uersu* 12 Nō *cōmittas*. Folio 54. *facie* 1. *uersu* 25. *reddebatur.* & *fa.* 2. *uersu penultimo, quæ sunt a*. Folio 58. *fa.* 2. *uersu* 25. *horas* Fo. 60. *fa.* 2 *uer*. 2. *feruentē*: Folio. 62. *fa.* 1. *uer* 20. *erūpens*. Folio 64. *facie* 1. *uersu* 16. *hæret*. Folio 65. *facie* 2. *uersu* 17. *cædere*. Folio 67. *facie* 2. *uersu penul. deis* Folio 68. *fa.* 2. *uersu* 18 *callidus*. Fol. 71. *facie* 2. *uer* 7 *more, priusquam*. Folio 72. *facie* 1. *uersu* 25. *armamētaria* Foli. 78. *facie* 1. *uer*. 16. Nil *præter*. Folio 79 *facie* 2. *uersu* 15. & *cito mult*. Folio 80. *facie* 1. *uersu* 6. *Lælius*.

ADHORTATIO AD STVDIVM *Iuuenalis, Satyrographorum principis.*

Censorem eximium lector morum & uitiorum
Hunc manibus uersa, nocte dieq; uigil.
Hinc uitam poteris melius quoq́; fingere mores,
Vitare & crimen, hoc duce disce frequens.
Non tam perfecte Venerem formauit Apelles
Non Zeusis botros, & uitia ille aperit.
Hinc Latiam phrasim disces, & cognitionem
Rerum multarum, cum metrisq; modis.

F. *Mymerus* Leomontanus *afferebat.*

Excussum Cracouiae, per Mathiam Scharffenbergk. expensis honesti uiri Marci Scharffenbergk bibliopolae ibidem. Anno ab hominum genere restituto. 1 5 2 9. 26 Maij.

Possidet me Sta
Iscliwski ex Schachac
Xmio Domi 1 2 2
Tobiass wlodarczk d 21
Ego sum possesor Tobias wlodarczk bonus cancionas istus meus tuus
Jnnomini ficabilitatibus qui est nomen nostre aczabi